

HRVATSKI RESTAURATORSKI ZAVOD

Izvješće o radu u 2012. godini

Zagreb, 2013.

SADRŽAJ

UVODNE NAPOMENE	3
O ZAVODU.....	4
Osnivanje i djelatnost Zavoda	4
Kronologija razvoja Zavoda od 1997. do 2012.....	5
Organizacijska struktura Zavoda.....	7
Poslovni prostori i rasprostranjenost Zavoda	8
Kadrovska struktura	12
Rad stalnih i privremenih tijela Zavoda	14
Upravno vijeće Zavoda	14
Stručno vijeće Zavoda.....	15
Ostala interna povjerenstva i radne skupine Zavoda	16
KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKI RADOVI.....	18
Nepokretna kulturna dobra.....	19
Pokretna kulturna dobra.....	51
Arheološka kulturna dobra	62
Zajedničke stručne službe.....	77
Prirodoslovni laboratorij.....	82
<i>Informatizacija Zavoda</i>	<i>84</i>
<i>Nabava opreme.....</i>	<i>88</i>
Odsjek za školovanje, stručno usavršavanje i međunarodnu suradnju.....	89
Odnos Zavoda i Međunarodnog centra za podvodnu arheologiju u Zadru	97
FINANCIJSKI, OPĆEPRAVNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI	98
Financijski pregled poslovanja za 2012. godinu.....	98
Ostali financijsko-računovodstveni, općepravni i administrativni poslovi.....	111
<i>Aktivnosti na uspostavi sustava unutarnjih financijskih kontrola (FMC) i sastavljanju</i>	
<i>i predaji Izjave o fiskalnoj odgovornosti</i>	<i>112</i>
<i>Aktivnosti unutarnje revizije u 2012. godini.....</i>	<i>113</i>

UVODNE NAPOMENE

Hrvatski restauratorski zavod (u daljnjem tekstu: Zavod) kao javna, državna ustanova za konzervatorsko-restauratorsku djelatnost u neposrednoj nadležnosti Ministarstva kulture, zadužena je i odgovorna u sklopu svoje djelatnosti za zaštitu hrvatske kulturne baštine, koju provodi slijedom svojih godišnjih programa rada prihvaćenih od Ministarstva kulture i jednim dijelom ugovorenih s drugim zainteresiranim investitorima.

U skladu s aktom o osnivanju Zavoda, Uredbom Vlade Republike Hrvatske od 19. prosinca 1996. godine, Zavod podnosi ovo izvješće o svojem radu u 2012. godini. Kao i prethodna izvješća, i ovo sažeto obuhvaća ukupnu aktivnost Zavoda podijeljenu prema vrstama poslova i zadaća u sklopu organizacijskih jedinica zaduženih za njihovu provedbu.

Zbog cjelovitog sagledavanja djelatnosti Zavoda u protekloj godini, uvodno i ovaj put donosimo osnovne podatke i akte o osnivanju, konstituiranju i organizaciji rada te o prostornim i kadrovskim potencijalima, jer smatramo da bez toga ne bi bilo moguće razmatranje svih aspekata djelatnosti Zavoda.

Izvješće na odgovarajući način odražava matičnu ulogu Zavoda u konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti na području Hrvatske, kako opsegom i složenosti konzervatorsko-restauratorskih radova koje provodi te svojom rasprostranjenosti na području države, tako i svojom ulogom u školovanju i stručnom usavršavanju konzervatora i konzervatora-restauratora, unapređivanju struke primjenom suvremenih metoda i tehnologija rada, razgranatom suradnjom s drugim stručnim ustanovama u zemlji i u inozemstvu, i naposljetku uspješnim rezultatima rada od kojih posebno ističemo više karakterističnih primjera.

Svojom izvedbom konzervatorsko-restauratorskih radova na kulturnoj baštini, Zavod promiče visoke kriterije struke, posebno primjenjujući etička načela u svrhu očuvanja spomeničkih svojstava svakog kulturnog dobra.

Ekipiranje Zavoda u proteklom razdoblju koje obuhvaća sustavno proširenje djelatnosti suradnicima, prostorom i opremom te njegova rasprostranjenost na području Hrvatske dovedeno je do mreže organizacijskih jedinica koje teritorijalno i prema vrsti poslova mogu na zadovoljavajući način odgovoriti osnovnim zahtjevima u svojem djelokrugu. To, dakako, podrazumijeva dovršetak projekata za odjele u Šibeniku i Puli, kao i konačno prostorno ujedinjavanje djelatnosti Zavoda u Zagrebu.

Međutim, ostaje znatan nerazmjer između stanja hrvatske kulturne baštine u cjelini, njezine zaštite, uređenja i prezentacije, kao i potrebe za znatno intenzivnijim konzervatorsko-restauratorskim radovima, s jedne strane, i, s druge strane, stručnim potencijalima koji su osposobljeni i angažirani za te poslove. Kadrovske mogućnosti mogu ubuduće osigurati već formirani sveučilišni studiji, ali bi trebalo povećati materijalnu osnovu za proširenje djelatnosti u cjelini i njezino uključivanje u gospodarski razvoj Republike Hrvatske.

O ZAVODU

Osnivanje i djelatnost Zavoda

Hrvatski restauratorski zavod osnovan je Uredbom Vlade Republike Hrvatske od 19. prosinca 1996. godine (NN br. 2/97), spajanjem dviju javnih ustanova prethodnica: *Restauratorskog zavoda Hrvatske* i *Zavoda za restauriranje umjetnina* iz Zagreba, kojima je osnivač također bila Republika Hrvatska.

Pregled djelatnosti Zavoda u nastavku slijedi iz navedene Uredbe te Statuta Hrvatskog restauratorskog zavoda.

Djelatnost Zavoda određena je člankom 4. Uredbe, a obuhvaća konzerviranje i restauriranje pokretnih i nepokretnih spomenika kulture, i to:

- konzerviranje i restauriranje pokretnih i nepokretnih spomenika kulture, te umjetnina i drugih kulturnih dobara, poglavito pojedinačnih građevina i građevinskih sklopova te slikarskih djela na zidu, drvu, platnu i drugim materijalima;
- konzerviranje i restauriranje kiparskih djela od drva, kamena i drugih materijala, zatim predmeta od tekstila i kože, predmeta od metala, predmeta od keramike, stakla i sličnih materijala, te ukrasnih elemenata građevina od drva, kamena, štuko-mase, keramike i drugih materijala;
- konzervatorsko i restauratorsko istraživanje nepokretnih i pokretnih spomenika kulture, i to: istraživanje stilskih, kulturno-povijesnih i materijalnih svojstava spomenika te istraživanje promjena spomenutih svojstava i njihovih uzroka;
- izrada prijedloga konzervatorsko-restauratorskih zahvata i izvođenje zahvata;
- vođenje stručne dokumentacije;
- izrada konzervatorsko-tehničke dokumentacije za rekonstrukcije građevina koje su spomenici kulture, kao i vođenje stručnog nadzora nad rekonstrukcijom tih građevina prema Zakonu o građenju, te obavljanje drugih savjetodavnih usluga koje se odnose na rekonstrukciju pokretnih i nepokretnih spomenika kulture;
- stručni nadzor nad konzervatorsko-restauratorskim radovima koje izvode druge osobe i organizacije;
- obavljanje stručnog uvida u rad registriranih restauratorskih radionica u vlasništvu fizičkih i pravnih osoba;
- davanje mišljenja o ispunjavanju stručno-tehničkih uvjeta fizičkih ili pravnih osoba za obavljanje restauratorske djelatnosti;
- organiziranje stručnog usavršavanja konzervatora i restauratora te stručnih ispita za restauratorska zvanja;
- stručna vještačenja o stanju spomenika kulture i konzervatorsko-restauratorskim radovima provedenim na njima, a rad su drugih osoba i organizacija;
- unapređivanje tehničke zaštite spomenika kulture;
- razvijanje i promidžba konzervatorsko-restauratorske djelatnosti;
- predstavljanje rezultata iz djelokruga rada Zavoda, osobito objavljivanjem stručnih radova i organiziranjem izložbi;
- održavanje stručne suradnje s istovrsnim i srodnim ustanovama u zemlji i inozemstvu.

Kako bi se Zavod mogao uspješno natjecati na javnim natjecajima i time ostvariti dodatni prihod, poduzeo je radnje da dopuni svoju djelatnost mogućnošću provođenja arheoloških istraživanja na tržištu, i to:

- arheoloških istraživanja i iskopavanja (sustavno iskopavanje, zaštitno iskopavanje, revizijsko iskopavanje, probno iskopavanje) i arheološki nadzor,
- arheoloških pregleda terena: reambulacija, rekognosciranje, te

- nedestruktivnih metoda istraživanja.

Zavod može, temeljem odluke Upravnog vijeća, obavljati i druge djelatnosti koje služe što uspješnijem obavljanju djelatnosti iz st. 1. čl. 6. Statuta Zavoda.

Hrvatski restauratorski zavod matična je ustanova konzervatorsko-restauratorske djelatnosti u Hrvatskoj, stoga su u ovom izvješću važne matične funkcije dodatno razrađene jer one utječu na cjelokupno očuvanje materijalne kulturne baštine koja je utkana u temelje kulturnog identiteta nacije, sa znatnim udjelom u gospodarskim aktivnostima, ponajprije u turizmu.

Osnovna je djelatnost Zavoda konzervatorsko-restauratorska i odnosi se na konzerviranje i restauriranje:

1. nepokretnih kulturnih dobara:
 - graditeljskog naslijeđa
 - zidnih slika i mozaika
 - kamene plastike
 - štukatura
 - arheoloških artefakata/lokaliteta
2. pokretnih kulturnih dobara:
 - štafelajnog slikarstva
 - drvene polikromirane skulpture
 - arheoloških nalaza
 - umjetnina na papiru
 - namještaja
 - predmeta od tekstila i kože
 - predmeta od metala
 - predmeta od keramike, stakla i sličnih materijala, te
3. drugih predmeta od kulturne, povijesne ili tehničke važnosti.

Kronologija razvoja Zavoda od 1997. do 2012.

Za bolje razumijevanje kontinuiteta konzervatorsko-restauratorske djelatnosti, uvodno se navode i napomene o počecima takve djelatnosti na području Hrvatske:

- 1916. godine počinje dokumentirana restauratorska djelatnost u Hrvatskoj,
- 1942. godine osnovana je prva restauratorska radionica pri nekadašnjem Narodnom muzeju, poslije Muzeju za umjetnost i obrt,
- 1948. godine osnovana je prva specijalizirana restauratorska ustanova u Hrvatskoj, na početku u sastavu tadašnje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti pod nazivom Restauratorski zavod Instituta za likovne umjetnosti JAZU, koja kasnijim osamostaljenjem od Akademije postaje Zavod za restauriranje umjetnina (ZZRU),
- 1953. godine osnovana je restauratorska radionica Konzervatorskog zavoda za Dalmaciju u Splitu koja je pokrivala područje južne Hrvatske,
- 1958. godine osnovana je restauratorska radionica HAZU-a u Zadru;

- 1966. godine osnovan je Restauratorski zavod Hrvatske,
- 1996. godine Uredbom Vlade RH osnovan je, te je 1997. godine počeo djelovati Hrvatski restauratorski zavod, koji je nastao spajanjem dviju navedenih ustanova restauratorske djelatnosti sa sjedištem u Zagrebu i već ustrojenim vanjskim radionicama: Restauratorskim centrom u Ludbregu i Radionicom u Vodnjanu i Juršićima; sjedište Zavoda je u Zagrebu, a navedene radionice danas djeluju kao restauratorski odjeli Zavoda u Ludbregu i u Juršićima,
- 1998. godine Zavodu su pripojene restauratorske radionice u Splitu i Dubrovniku, koje su do tada djelovale unutar konzervatorskih odjela Ministarstva kulture; pripojene radionice nastavile su s radom kao Restauratorski odjel Dubrovnik i Restauratorski odjel Split,
- 2001. godine u sastavu Zavoda osnovan je Restauratorski odjel u Osijeku,
- 2004. godine u Zavod su prešli arheolozi Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, a ustrojena je i posebna Služba za arheološku baštinu s odjelima za kopnenu i podvodnu arheologiju, te pripadajućim Odjelom za restauriranje kopnenih arheoloških nalaza,
- 2005. godine u sastavu Zavoda osnovan je Restauratorski odjel u Rijeci,
- 2006. godine Zavodu su pripojene restauratorske radionice konzervatorskih odjela Ministarstva kulture u Zadru i Splitu,
- 2007. godine ustanovljen je Međunarodni centar za podvodnu arheologiju u Zadru (dalje MCPA) pod pokroviteljstvom UNESCO-a, a uz njega i zavodski Odjel za restauriranje podvodnih arheoloških nalaza, pri čemu je prema pravilima UNESCO-a MCPA 2009. godine ostvario veći stupanj poslovne autonomije, no i dalje se statutarno i ugovorno oslanja na Zavod.

Odjeli Zavoda u osnivanju

- Godine 2006. sklopljen je ugovor s Gradom Šibenikom, kojim se osigurava korištenje prostora u Mandalini za potrebe restauratorskog odjela na rok od trideset godina. Radovi na uređenju i opremanju prostora radi njegove prilagodbe restauratorskoj djelatnosti još traju.
- Godine 2007. sklopljen je ugovor s Gradom Pulom, kojim se osigurava korištenje prostora utvrde Sv. Juraj za potrebe restauratorskog odjela Zavoda na području Istre, na rok od četrdeset godina.
- Godine 2009. sklopljen je donatorski ugovor Zavoda i Ministarstva kulture s Fondacijom Batahovina o obnovi ljetnikovca Bunić-Kaboga u Dubrovniku, kojim se Zavod obvezao da će se nakon dovršetka obnove i opremanja ljetnikovca Fondacije i Ministarstva, koristiti ljetnikovcem za obnovu kulturne baštine sa šireg dubrovačkog područja, te dijelu ljetnikovca omogućiti javnu funkciju. Obnova ljetnikovca predviđa se za lipanj 2013., kada će se ljetnikovcem Zavod početi koristiti u skladu s ugovorom.

Organizacijska struktura Zavoda

Ustrojstvene jedinice Hrvatskog restauratorskog zavoda s adresama na kojima se nalaze:

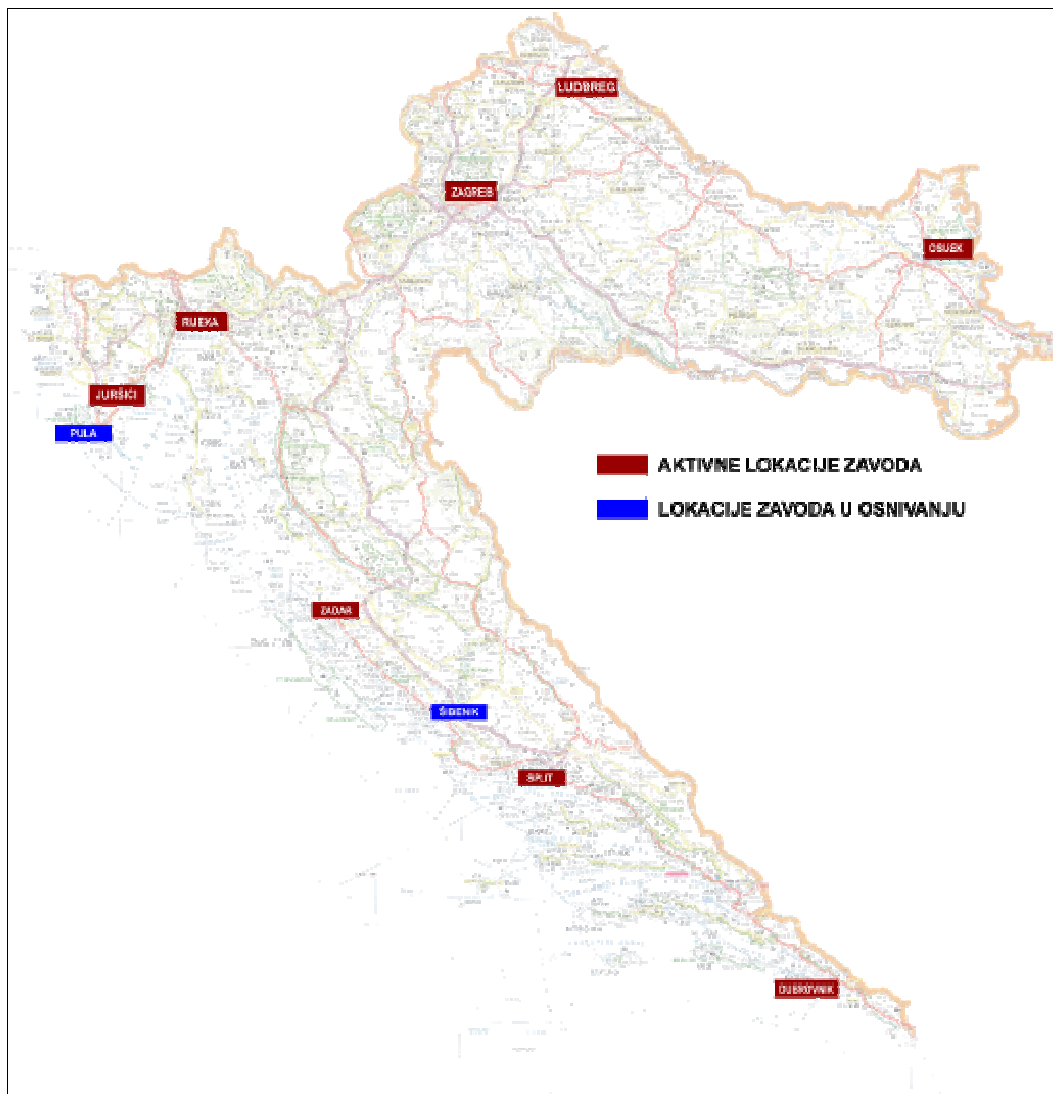
Ured ravnatelja Odsjek za reviziju Odsjek za školovanje, stručno usavršavanje i međunarodnu suradnju	ZAGREB	N. Grškovića 23
Služba financijskih, pravnih i administrativnih poslova Odjel općepravnih i administrativnih poslova Odsjek općepravnih poslova Odsjek za kadrovske poslove Pisarnica Financijsko-računovodstveni odjel Odsjek financijske operative Odsjek za knjigovodstvo Odsjek za obračun plaća i drugih osobnih primanja		N. Grškovića 1
Služba za nepokretnu baštinu Odjel za graditeljsko naslijeđe Odsjek za arhitektonsku dokumentaciju Odjel za zidno slikarstvo i mozaik s radionicama u Osijeku, Rijeci i Dubrovniku Odjel za kamenu plastiku Odjel za štuko	ZAGREB	Ilica 44 Radićeva 26 Voćarska 106
Služba za pokretnu baštinu Odjel za drvenu polikromnu skulpturu Odsjek I za drvenu polikromnu skulpturu Odsjek II za drvenu polikromnu skulpturu Odsjek III za drvenu polikromnu skulpturu Odsjek IV za drvenu polikromnu skulpturu Odsjek V za drvenu polikromnu skulpturu Odjel za štafelajno slikarstvo Odsjek I za štafelajno slikarstvo Odsjek II za štafelajno slikarstvo Odsjek III za štafelajno slikarstvo Odjel za tekstil Stolarska radionica Radionica za namještaj Radionica za metal Radionica za papir i kožu	ZAGREB	Zmajevac 8 Voćarska 106 Kneza Mislava 18 Zmajevac 8 Kneza Mislava Zmajevac 8 Ilica 44 Zmajevac 8 N. Grškovića 23 Ilica 44
Služba za odjele izvan Zagreba Restauratorski odjel Split Odsjek za kamenu plastiku Odsjek za zidno slikarstvo, mozaik i štuko Restauratorski odjel Dubrovnik Odsjek za papir Odsjek za zidno slikarstvo Restauratorski odjel Juršići s radnim prostorom u Vodnjanu, Gradina bb i Puli, utvrda sv. Jurja (u osnivanju) Restauratorski centar Ludbreg	SPLIT MOKOŠICA JURŠIĆI LUDBREG	Porinova 2a i Dračevac Batahovina bb Juršići 7 Trg Sv. Trojstva 15

Odsjek za tekstil Restauratorski odjel Osijek	OSIJEK	Fakultetska 4
Odsjek za kamenu plastiku Restauratorski odjel Rijeka Restauratorski odjel Zadar	RIJEKA ZADAR	Užarska 26 Bedemi zadarskih pobuna bb Milice i Turka bb
Restauratorski odjel Šibenik (u osnivanju)	ŠIBENIK	
Zajedničke stručne službe Informacijsko-dokumentacijski odjel Arhiv Knjižnica Fotolaboratorij Dokumentacijski odsjek za pokretnu baštinu Dokumentacijski odsjek za nepokretnu baštinu Prirodoslovni laboratorij	ZAGREB	Zmajevac 8 Ilica 44 Zmajevac 8 Ilica 44, Zmajevac 8 Ilica 44 Kamenita 15
Služba za arheološku baštinu Odjel za restauriranje podvodnih arheoloških nalaza Odjel za podvodnu arheologiju Odjel za kopnenu arheologiju, sjedište Zagreb Odjel za kopnenu arheologiju, sjedište Juršići Odjel za restauriranje kopnenih arheoloških nalaza	ZAGREB ZADAR ZAGREB JURŠIĆI ZAGREB	Kožarska 5 B. Petranovića 1 C. Zuzorić 43 Kožarska 5 Juršići 7 Kožarska 5
Služba za nabavu i opće tehničke poslove Odjel za poslove nabave Odsjek za provođenje postupaka javne nabave Odsjek za realizaciju nabave, izradu i praćenje plana nabave Skladište Odjel za zaštitu na radu i opće tehničke poslove Odsjek za zaštitu na radu i zaštitu od požara Odsjek za opće tehničke poslove	ZAGREB	N. Grškovića 23 Zmajevac 8 N. Grškovića 23

Poslovni prostori i rasprostranjenost Zavoda

Hrvatski restauratorski zavod za obavljanje djelatnosti koristi se prostorima na dvadeset šest lokacija raspoređenih u osam gradova (Slika 1); od toga se samo u Zagrebu radne aktivnosti održavaju na dvanaest mjesta.

Rasprostranjenost zavodskih organizacijskih jedinica diljem zemlje neposredno je povezana s većom operativnošću u obavljanju zaštitnih i restauratorskih poslova na kulturnim dobrima lokalnih zajednica, no ta dislociranost unutar Zavoda u znatnoj mjeri uvjetuje organizaciju rada, nameće izvjesna ograničenja u poslovanju i zahtijeva ulaganje u prostore kako bi svaki bio prilagođen obavljanju jedne vrste posla ili više vrsta poslova u konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti. Istovremeno su viši i režijski troškovi, troškovi komunikacije kao i indirektni troškovi organizacije rada i funkcioniranja ustanove.

Slika 1: Rasprostranjenost organizacijskih jedinica Hrvatskog restauratorskog zavoda po gradovima.

Ukupna površina prostora o kojima se Zavod trenutačno skrbi iznosi 23.299 m², od toga se prostorom površine 5913 m² kao radnim prostorom koriste zaposleni radnici u Zagrebu, dok je 1300 m² namijenjeno depou i skladištu u Kerestincu. Izvan Zagreba, prostorima ukupne površine veće od 16.086 m² koriste se zaposlenici s radnim mjestom izvan Zagreba.

Nerazmjer u ukupnoj površini prostora i broja zaposlenih izvan Zagreba proizlazi iz broja lokacija i njihovih površina, koje se osim za restauriranje kulturnih dobara koriste i za druge namjene u djelokrugu rada Zavoda. U takve prostore ubrajaju se Ludbreg, Osijek i Dračevac u Splitu. Osim toga, od ukupnog prostora za koje je Zavod ovlašten, treba uzeti u obzir da se znatan dio upotrebljava kao pomoćni prostor, primjerice za deponiranje kulturnih dobara te skladištenje materijala i opreme za rad.

Pregled prostora kojima se Zavod koristi razvrstan je u nastavku, u Tablici 1, na dvije kategorije, s obzirom na obavezu plaćanja najamnine.

Tablica 1: Pregled poslovnih prostora Zavoda: adrese, površine, djelatnosti koje se obavljaju u prostoru te broj radnika koji boravi u prostoru.

RED BR.	LOKACIJA	Površina (m²)	Namjena prostora	Br. rad. u prost. na 31.12.
A. Prostor za koje se ne plaća najamnina				
1.	Nike Grškovića 23, Zagreb	645	uprava i radionica za metal	32
2.	Zmajevac 8, Zagreb	2237	restauratorske radionice, dokumentacija, centralni depo umjetnina, knjižnica, stolarija, Fotolaboratorij, Prirodoslovni laboratorij, RTG snimaonica, Skladište, memorijalna soba V. Radauša	61
3.	Ilica 44, Zagreb	908	arhitektura, restauratorske radionice za tekstil i papir, dokumentacija, Fotolaboratorij	44
4.	Kneza Mislava 18, Zagreb	475	restauratorske radionice	12
5.	Cvijete Zuzorić 43, Zagreb	151	podvodna arheologija	6
6.	Ludbreg, Trg Sv. Trojstva 15	3.386	restauratorske radionice, stolarija, knjižnica i depo umjetnina	15
7.	Osijek, Fakultetska bb	3351	restauratorske radionice i bastioni koji su u nadležnosti Zavoda, a namijenjeni su razvoju Centra starih zanata	21
8.	Dubrovnik, Batahovina bb	837	restauratorske radionice	17
9.	Juršići, Vodnjan	1200	restauratorske radionice i arheologija	9
10.	Split, Porinova 2a	593	restauratorske radionice	24
11.	Split, Dračevac, bivša vojarna Sv. Križ, objekt br. 10	3000	restauratorske radionice za kulturna dobra velikog formata i skladište	10
12.	Rijeka, Palača Garbas	450	restauratorske radionice	8
13.	Zadar, Bedemi zadarskih pobuna bb, radionice	330	restauratorske radionice	4
14.	Šibenik, Mandalina, Milice i Turka bb	595	radovi na sanaciji i uređenju prostora u tijeku	0
15.	Pula, utvrda Sv. Juraj	1093	radovi na sanaciji i uređenju prostora u tijeku	0
16.	Dubrovnik, ljetnikovac Kaboga	843	radovi na sanaciji i uređenju prostora u tijeku	0
17.	Dubrovnik, ljetnikovac Sorkočević - Na skali 4/I, ACI d.d.	39	restauratorske radionice za zidno slikarstvo	3
UKUPNO (A)		20.133		257
B. Prostor za koje se plaća najamnina				
RED BR.	LOKACIJA	Površina (m²)	Vrsta aktivnosti koja se obavlja u prostoru	Br. rad. u prost. na 31.12.
1.	Zagreb, Radićeva 26	142	zidno slikarstvo	10

RED BR.	LOKACIJA	Površina (m²)	Namjena prostora	Br. rad. u prost. na 31.12.
2.	Zagreb, Kožarska 5	163	arheologija, radionica za restauriranje kopnenih arheoloških nalaza	7
3.	Zagreb, Voćarska 106	683	restauratorske radionice (kamena plastika, štukatura i polikromirana skulptura)	21
4.	Zagreb, Nike Grškovića 1	170	financije i računovodstvo	9
5.	Zagreb, Kerestinec	1300	spremište	0
6.	Zagreb, Kamenita 15	104	restauriranje kopnenih arheoloških nalaza	3
7.	Zagreb, Drežnička 34	135	dio Odjela za štuko	3
8.	Vukovar, Padobraska 5	22	ured vezan uz projekt <i>Podunavlje</i>	0
UKUPNO (B)		2697		53
SVEUKUPNO (A + B)		22.830		320

Budući da većina prostora kojim se Zavod koristi nije namjenski građena za temeljnu djelatnost, nužne su adaptacije da bi se prostor prilagodio namjeni - izvođenju konzervatorsko-restauratorskih radova. Pri utvrđivanju prioriteta ulaganja u 2012. godini uvaženi su kriteriji broja prostora u kojima se posluje, kriteriji zahtjeva konzervatorsko-restauratorske struke za prostornim uvjetima za svaku specifičnu djelatnost, zakonskih odredbi zaštite na radu i potrebe nastavka ulaganja u prostore za koje je ulaganje započeto prethodnih godina.

Planirana i realizirana sredstva za razvoj restauratorske djelatnosti na pojedinim lokacijama Zavoda u 2012. godini prikazana su u tablici u nastavku (Tablica 2).

Tablica 2: Pregled poslovnih prostora Zavoda i planiranih i realiziranih investicija u 2012.

Redni broj	OBJEKT	DODIJELJENI IZNOS za radove u 2012. (zatraženo u MK)	UTROŠENI IZNOS
1.	Zagreb, ZMAJEVAC	208.000,00 (699.000,00)	215.530,88
2.	Dubrovnik, LJETNIKOVAC BUNIĆ-KABOGA	30.000,00 (30.000,00)	32.309,32
3.	Dubrovnik, LJETNIKOVAC STAY	102.000,00 (720.000,00)	167.217,5
4.	Šibenik, MANDALINA	1.800.000,00 (1.870.000,00)	1.815.851,95
5.	Vodnjan, crkva Sv. Marije Traverse	0,00 (172.000,00)	0,00
6.	Pula, UTVRDA SV. JURJA	0,00 (675.000,00)	0,00
7.	Juršići, Restauratorska radionica	215.000,00 (255.000,00)	143.727,14
8.	Zagreb, RADIĆEVA, KOŽARSKA	0,00 (110.000,00)	0,00

Redni	OBJEKT	DODIJELJENI IZNOS	UTROŠENI IZNOS
9.	Split, DRAČEVAC	135.000,00 (800.000,00)	103.088,75
10.	Zagreb, GRŠKOVIĆEVA 23	0,00 (250.000,00)	0,00
11.	Osijek	0,00 (945.000,00)	0,00
12.	Zagreb, Bedemi zadarskih pobuna	10.000,00 (460.000,00)	9.995,20
	UKUPNO	2.500.000,00 (6.986.000,00)	2.517.607,40 +1.070.000,00

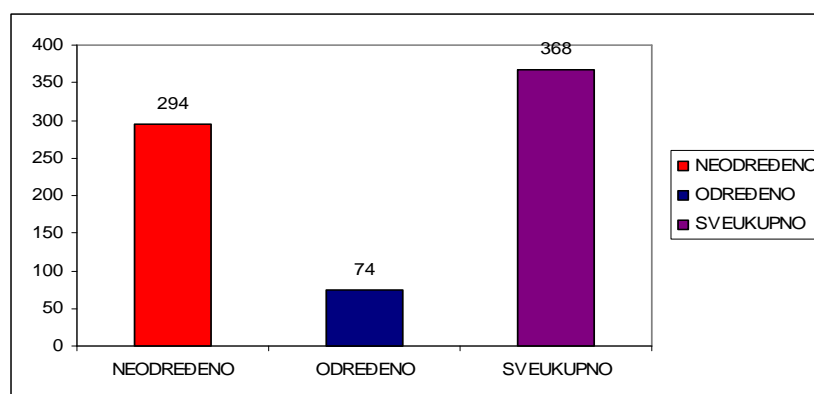
Od ukupno utrošenog iznosa, kako je navedeno u prethodnoj tablici, 2.500.000 kuna financira se iz sredstava koje je dodijelilo Ministarstvo kulture, dok se preostali iznos od 17.607,40 kuna financira iz vlastitih sredstava.

U svezi s radnim prostorima Zavoda, zaključno se može istaknuti da je razmještenost na dvanaest lokacija Zavoda u Zagrebu na više načina otežavajuća za redovito funkcioniranje Zavoda. Stoga bi ubuduće bilo od posebnog interesa za Zavod i razvoj konzervatorsko-restauratorske djelatnosti osigurati jedinstvenu lokaciju u Zagrebu na kojoj bi se mogle okupiti sve organizacijske jedinice koje na tom prostoru djeluju i na kojoj bi se mogli osigurati atelijerski prostori za praksu dodiplomskih, diplomskih i poslijediplomskih restauratorskih studija.

Kadrovska struktura

Struktura zaposlenih prema vrsti radnog odnosa

U Hrvatskom restauratorskom zavodu 31. prosinca 2012. godine ukupno je bilo u radnom odnosu **368** djelatnika. Od toga je njih **294, od odobrenih 305 radnih mjesta**, u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, a **74** u radnom odnosu na određeno vrijeme (Slika 2).

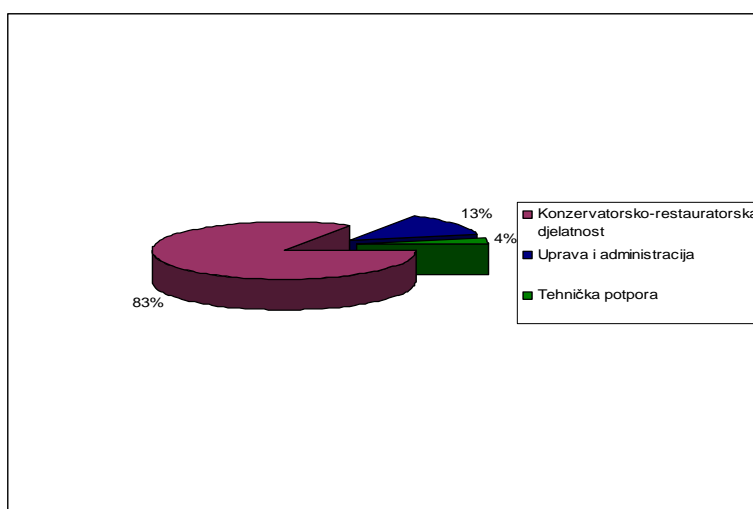
Slika 2: Broj zaposlenih na neodređeno i određeno radno vrijeme.

Zaposlenici prema vrsti poslova koje obavljaju

Prema vrsti posla koji obavljaju, zaposlene možemo svrstati u tri cjeline (Slika 3). U prvu cjelinu ubrajaju se djelatnici koji obavljaju poslove na zaštiti spomenika kulture; oni čine najveći broj zaposlenih.

Uprava i administracija, kao sljedeća cjelina, potpora su zaposlenima na zaštiti spomenika kulture (financijsko-računovodstvena i pravna potpora, poslovi nabave i ostali poslovi propisani zakonskim i drugim aktima).

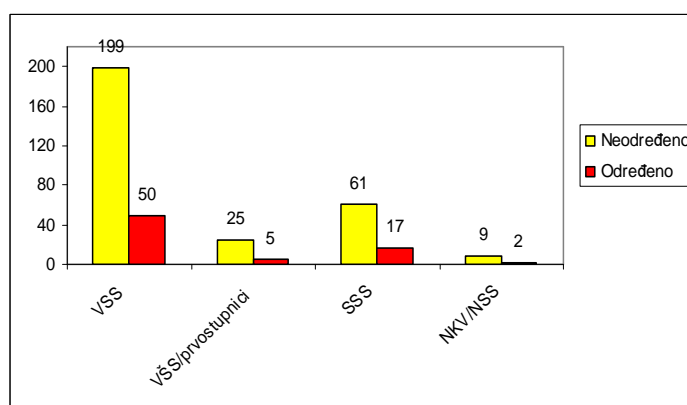
Treću, najmanju cjelinu, tzv. tehničku potporu čine djelatnice i djelatnici zaposleni na poslovima čišćenja i održavanja radnih prostora na lokacijama Zavoda.

Slika 3: Postotak zaposlenih prema vrsti posla koji obavljaju.

Kvalifikacijska struktura zaposlenih

Većina zaposlenika, njih **69%**, visoko je obrazovana, sa završenim diplomskim ili dodiplomskim stupnjem obrazovanja te znanstvenim stupnjem magistra i doktora (Slika 4).

Slika 4: Broj zaposlenih prema stručnoj spremi radnog mjesta.

Završeno srednjoškolsko obrazovanje ima **29%** zaposlenih, a **2%** je niže kvalificirano ili nekvalificirano.

Kvalifikacijska struktura zaposlenih podložna je promjenama prema Pravilniku o stručnim zvanjima u konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti te uvjetima i načinima njihovih stjecanja.

Kretanje zaposlenih iz Hrvatskog restauratorskog zavoda

Tijekom godine većini zaposlenih radni odnos prestao je istekom ugovora o radu na određeno vrijeme (**36**), sporazumnim prestankom radnog odnosa (**2**), odlaskom u starosnu mirovinu (**7**).

Rad stalnih i privremenih tijela Zavoda

Stručno i administrativno upravljanje Zavodom proizlazi iz stalnih, statutarnih i privremenih radnih tijela Zavoda, kao što su Upravno vijeće, ravnatelj, stručno vijeće te privremena radna tijela: povjerenstva, radne skupine i sl.

Tablica 3: Razine ovlasti i odgovornosti u Zavodu.

Razina	Područje ovlasti	Odgovornost
1	Zavod	Upravno vijeće
2	Zavod	Ravnatelj
3	Sektori poslovanja	Pomoćnici ravnatelja
4	Službe	Pročelnici službi
5	Odjeli	Voditelji odjela
6	Odsjeci	Voditelji odsjeka

Upravno vijeće Zavoda

Prema aktima o osnivanju Hrvatskog restauratorskog zavoda, Upravno vijeće ima pet članova koje imenuje ministrica kulture na mandat od dvije godine. Način rada Upravnog vijeća uređen je Poslovníkom o radu Upravnog vijeća.

Prema ovlastima i zadaćama, Upravno vijeće između ostalog donosi godišnji program rada i razvoja Zavoda i nadzire njihovu provedbu, odlučuje o financijskom planu i donosi godišnji obračun, donosi statut uz suglasnost osnivača, a na prijedlog ravnatelja akt o unutarnjem ustrojstvu i druge opće akte u skladu sa statutom i zakonom, donosi odluke u drugom stupnju u svezi s pravima zaposlenika Zavoda i raspravlja o godišnjim izvješćima ravnatelja.

Upravno vijeće tijekom 2012. godine održalo je šest sjednica s 40 točaka dnevnog reda i donijelo 43 zaključka, te je između ostalog, raspravilo i donijelo odluke o sljedećim temama:

- donesen je godišnji obračun Zavoda za 2011. godinu;

- donesena je odluka o prijenosu sredstava Ministarstva kulture za nastavak radova u 2012.;
- raspravljeno je pitanje nenaplaćenih potraživanja od (u prethodnoj Vladi) Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva (danas: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU) za realizaciju projekta „Istraživanje, obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok - Vukovar - Vučedo!“;
- usvojena je Odluka o dopuni organizacijskog ustroja Zavoda;
- donesene su izmjene i dopune Statuta Zavoda;
- konstituirano je novo Upravno vijeće Zavoda;
- proveden je postupak izbora ravnatelja Zavoda;
- raspravljena su pitanja financiranja rada Zavoda tijekom 2012.;
- doneseno je godišnje izvješće o radu Zavoda za 2011.;
- usvojen je Financijski plan zavoda za 2012.;
- usvojene su izmjene Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu Zavoda;
- usvojene su odluke koje se odnose na aneks ugovora novog i prethodnog ravnatelja Zavoda;
- usvojen je prijedlog programa rada Zavoda za 2013., kao i njegove naknadne izmjene;
- usvojen je prijedlog Financijskog plana Zavoda za razdoblje 2013.-2015.;
- usvojen je prijedlog Strateškog plana Zavoda;
- donesene su izmjene i dopune Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu Zavoda;
- raspravljena su pitanja o provedbi programa za 2012. koji financira Ministarstvo kulture;
- potvrđena je Odluka o raspolaganju vozilom ravnatelja Zavoda;
- dana je suglasnost ravnatelju Zavoda da djeluje kao vanjski predavač na Akademiji likovnih umjetnosti u akademskoj godini 2012./2013.;
- usvojen je tekst vizije i misije Zavoda;
- usvojen je rebalans Financijskog plana Zavoda za 2012.;
- donesena je odluka o privremenom Financijskom planu Zavoda za razdoblje siječanj - veljača 2013.;
- raspravljene su mogućnosti smještaja svih zagrebačkih lokacija na jednom mjestu u svrhu racionalizacije troškova te veće produktivnosti i sigurnosti djelatnika.

Stručno vijeće Zavoda

Stručno vijeće je stručno savjetodavno tijelo koje saziva i vodi ravnatelj Zavoda. Prema čl. 26 Statuta Zavoda, Stručno vijeće raspravlja i odlučuje o stručnim pitanjima rada Zavoda, daje Upravnom vijeću i ravnatelju Zavoda mišljenja i prijedloge glede organizacije rada i razvoja djelatnosti.

Prema čl. 26 Statuta Zavoda, članovi Stručnog vijeća, uz ravnatelja Zavoda, pomoćnici su ravnatelja i pročelnici službi, ukupno devet osoba, a na sjednice se redovito pozivaju i drugi stručnjaci, ovisno o temi sjednice. Tijekom 2012. ujedno je pokrenut postupak uspostavljanja Poslovnog kolegija kao statutarnog tijela, uz već postojeće Stručno vijeće i Upravno vijeće.

Stručno vijeće 2012. godine održalo je pet sjednica, s 38 točaka dnevnog reda te je donijelo 37 zaključaka.

Stručno vijeće je u sklopu navedenih sjednica između ostalog raspravilo i donijelo zaključke o sljedećim temama:

- predstavljen je godišnji obračun Zavoda za 2011. godinu;
- razmotren je prijedlog odluke o izradi i donošenju Plana nabave roba, radova i usluga za 2012.;
- raspravljeno je popunjavanje upitnika o fiskalnoj odgovornosti;
- predstavljeno je izvješće o provedenom testiranju i izradi upitnika o fiskalnoj odgovornosti i davanju izjave;
- raspravljeni su kriteriji za voditeljstva na programima u 2012.;
- razmotrene su mogućnosti za ostvarivanje vanjskih prihoda;
- održana je prezentacija o obvezama Zavoda u pogledu prava korisnika na pristup informacijama kojima Zavod raspolaže;
- provedene su pripreme za izradu Izvješća o radu Zavoda za 2011.;
- održana je prezentacija o informatičkoj infrastrukturi Zavoda;
- provedene su pripreme za izradu godišnjeg Financijskog plana Zavoda;
- raspravljena su pitanja izbora predstavnika radnika u Upravno vijeće Zavoda, te je predstavljeno novo Upravno vijeće Zavoda;
- raspravljene su zadaće i odgovornosti voditelja programa;
- raspravljene su aktivnosti na realizaciji programa rada Zavoda za 2012.;
- raspravljena su pitanja investicija i investicijskog održavanja Zavoda u 2012.;
- raspravljena su pitanja o sustavu procjene uspješnosti voditeljstava na programima;
- predstavljena je digitalna knjiga ulaznih ugovora;
- raspravljena su pitanja izbora predstavnika radnika u Upravnom vijeću Zavoda;
- raspravljeni su prijedlozi programa rada Zavoda za 2013. godinu, kao i pitanje strateškog planiranja Zavoda;
- provedene su pripreme za obilježavanje 15. obljetnice osnivanja Zavoda;
- raspravljen je prijedlog satnica vanjskih suradnika;
- provedene su pripreme za natječaj i izbor ravnatelja Zavoda;
- raspravljena su pitanja o programu rada Zavoda za 2012.;
- raspravljen je Plan nabave za 2012.;
- raspravljen je Financijski plan Zavoda za 2012.;
- uspostavljeno je Povjerenstvo za izradu nacrtu strateškog plana Zavoda;
- provedene su pripreme za prijavu programa rada Zavoda za 2013. godinu.

Ostala interna povjerenstva i radne skupine Zavoda

Radi razrade i rješavanja tekućih pitanja, Upravno vijeće, Stručno vijeće i ravnatelj Zavoda formirali su sljedeća privremena radna tijela, odnosno povjerenstva:

- Odbor za zaštitu na radu Hrvatskog restauratorskog zavoda;

- Povjerenstvo za definiranje programa i imenovanje voditelja programa;
- Povjerenstvo za osposobljavanje i stručno usavršavanje djelatnika;
- Povjerenstvo za znanost;
- Povjerenstvo za promotivne materijale Zavoda;
- Uredništvo stručne publikacije Zavoda;
- Radnu grupu za programske smjernice i plan strateškog razvoja Zavoda;
- Radnu skupinu za reguliranje pristupa informacijama Zavoda;
- Radnu grupu za organizaciju internih skupova i pripremu internih stručnih rasprava;
- Radnu skupinu za financijsko upravljanje i kontrole;
- Radnu skupinu za izradu dopune Sistematizacije poslova i zadataka Zavoda;
- Povjerenstvo za praćenje konzervatorsko-restauratorskih radova na povijesnim vratima glavnog ulaza u palaču Sponza u Dubrovniku;
- Povjerenstvo za izradu nacrtu strateškog plana Zavoda.

KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKI RADOVI

Osnovna i najopsežnija djelatnost Zavoda pripada konzervatorsko-restauratorskim radovima na hrvatskoj kulturnoj baštini, od graditeljskog naslijeđa i drugih umjetničkih ostvarenja do različitih predmeta umjetničkog obrta.

S obzirom na specifične pristupe zaštiti i obnovi pojedinih vrsta kulturnih dobara, konzervatorsko-restauratorski radovi u Zavodu dijele se na dvije osnovne skupine: radovi na nepokretnim i radovi na pokretnim kulturnim dobrima.

Radovi na nepokretnim kulturnim dobrima odnose se na graditeljsku baštinu, zidno slikarstvo i mozaik, štuko dekoracije i kamen (ponajprije kamenu plastiku); dakle, arhitekturu i ostvarenja fizički povezana s arhitekturom.

Radove na pokretnim kulturnim dobrima dijelimo prema vrstama predmeta, odnosno prema materijalima od kojih su načinjeni. Ta se podjela odnosi na slikarstvo, drvenu polikromiranu plastiku, namještaj, tekstil, papir, metal, keramiku i staklo.

Uz to, arheologija se kao specifična djelatnost dijeli na kopnenu i podvodnu arheologiju, uz restauratorsku podjelu na kopnene i podvodne arheološke nalaze.

Dakle, svaka se organizacijska jedinica u kojoj se obavljaju radovi Zavoda, orijentira na svoje predmete rada sa svojim specifičnostima u odnosu na oblikovne, materijalne i tehnološke karakteristike i vrijednosti.

Istovremeno, djelatnost Zavoda podrazumijeva interdisciplinarni pristup konzervatorsko-restauratorskim radovima, jer svaki predmet rada uključuje istraživanje, projektiranje, tehniku i tehnološke procese rada, praćenje radova i izradu prateće dokumentacije.

S obzirom na vrlo velik broj konzervatorsko-restauratorskih radova koje Zavod provodi tijekom godina, pa tako i tijekom 2012. godine, u nastavku su izneseni vrlo sažeti prikazi radova u sklopu organizacijskih jedinica Zavoda, a njihov je popis u prilogu, prema abecednom redoslijedu lokaliteta i prema nazivu građevine ili predmeta unutar podjele na nepokretna i pokretna kulturna dobra, kao i podjele na radove koje je Zavod ugovorio s Ministarstvom kulture i posebno na radove ugovorene s drugim fizičkim ili pravnim osobama.

Posebno treba napomenuti da se odgovarajuća izvješća o radovima Zavoda redovito dostavljaju, temeljem ugovora, Ministarstvu kulture za pojedino kulturno dobro, kao i svakom drugom investitoru s kojim je Zavod ugovorio radove. Također treba istaknuti da djelatnici Zavoda kontinuirano surađuju sa stručnjacima konzervatorskih odjela Ministarstva kulture u sklopu svoje ovlasti na području na kojem djeluju, naročito u pogledu davanja konzervatorskih smjernica za radove na kulturnim dobrima, nadzora nad radovima i prihvaćanja izvješća nakon obavljenih radova.

Nepokretna kulturna dobra

Za radove na nepokretnim kulturnim dobrima u Zavodu je formirana posebna Služba za nepokretnu kulturnu baštinu, koja se dijeli na četiri odjela: Odjel za graditeljsko naslijeđe, Odjel za zidno slikarstvo i mozaik, Odjel za štuko i Odjel za kamenu plastiku.

Ti odjeli međusobno surađuju pri radovima na pojedinim kulturnim dobrima, ovisno o problematici koja se rješava, s obzirom na to da su na određenoj građevini često prisutna i djela iz domene navedenih odjela. Sudjelovanje Prirodoslovnog laboratorija za analize u sklopu pratećih istraživanja, kao i Dokumentacijskog odsjeka za nepokretnu baštinu, pridonosi cjelovitom sagledavanju i provedbi radova na pojedinom kulturnom dobru kao cjelini.

Stoga se za svaki takav program formira radna grupa u kojoj sudjeluju u svojoj profesionalnoj domeni konzervatori arhitekti, konzervatori-restauratori, konzervatori povjesničari umjetnosti i drugi stručnjaci prema potrebi.

Izvođenju konzervatorsko-restauratorskih radova prethode arhivska istraživanja te pregled postojeće literature i dokumentacije o prijašnjim radovima. Za te poslove, kao i za vođenje dokumentacije tijekom radova, angažirani su povjesničari umjetnosti, koji uz obradu stručnih povijesno-umjetničkih pitanja sudjeluju u izradi elaborata i davanju smjernica za projektiranje radova.

Programi obnove nepokretnih kulturnih dobara većinom su višegodišnji, zbog svoje složenosti i opsežnosti, brojnosti faza radova i specifičnosti konzervatorsko-restauratorskih postupaka; stoga su 2012. godine pretežito nastavljeni projekti započeti prethodnih godina.

Upravno vijeće Hrvatskog restauratorskog zavoda na sjednici održanoj 21. prosinca 2012. godine izmijenilo je unutarnji ustroj tako da je Odjel za graditeljsko naslijeđe podijeljen na dva odjela: Odjel za interventni pristup graditeljskom naslijeđu i Odjel za integralni pristup graditeljskom naslijeđu.

Osim sredstava koja je nakon provedenog natječaja za zaštitne radove na kulturnim dobrima osiguralo Ministarstvo kulture, ostvaren je i niz dodatnih programa ugovorenih s drugim tijelima lokalne samouprave (gradovi Split, Rijeka, Pazin, Labin, Krk, Vodnjan, Pula, Dubrovnik...), crkvenim vlastima (Dubrovačka biskupija, Sisačka biskupija, Porečka i pulska biskupija; RKT župa Uznesenja BDM iz Vrbnika, RKT župa sv. Jurja na Bregu iz Lopatinca, RKT župa sv. Mihaela Arkandela iz Velike Ludine; franjevački samostan Male braće iz Dubrovnika, samostan Sv. Franje Asiškog u Puli...), javnim ustanovama i muzejima (JU Nacionalni park Brijuni, Muzej Slavonije u Osijeku, Arheološki muzej Istre u Puli...), zdravstvenim ustanovama (Specijalna bolnica za kronične bolesti dječje dobi u Gornjoj Bistri), kao i tvrtkama (Hrvatska pošta, Kapitel d.o.o. iz Žminja, Građevinar-Quelin d.d. iz Dubrovnika).

Odjel za graditeljsko naslijeđe

Tijekom 2012. godine u Odjelu za graditeljsko naslijeđe radio je jedan djelatnik više u odnosu na 2011. godinu - uvećanje broja odnosi se na radno mjesto pročelnika za nepokretnu baštinu. Tako je uvećan broj diplomiranih inženjera arhitekture s 12 na 13, od kojih je 11 ovlaštenih arhitekata koji mogu organizirati ili voditi konzervatorska istraživanja, te ostala istraživanja građevine i temeljnog tla, zatim organizirati mjerenja i izradu nacрта postojećeg stanja građevine, izraditi projektnu dokumentaciju obnove

kulturnog dobra, voditi projektantski i stručni nadzor nad izvođenjem radova, kao i organizirati zaštitne radove na registriranim kulturnim dobrima. Također, u Odjelu za graditeljsko naslijeđe tijekom 2012. godine uvećan je i broj povjesničara umjetnosti sa 7 na 8 djelatnika u odnosu na 2011. godinu, za radno mjesto pripravnika.

Povećanja broja radnih mjesta u 2012. godini pratio je i povećani broj programa na registriranim kulturnim dobrima graditeljskog naslijeđa za osam programa u odnosu na 2011. godinu. Djelatnici Odjela za graditeljsko naslijeđe radili su na ukupno 43 programa registriranih kulturnih dobara, od kojih je 40 programa financiralo Ministarstvo kulture RH, dok su preostala tri programa financirali drugi investitori: obnovu ljetnikovca Bunić-Kaboga u Dubrovniku financirala je Fundacija Batahovina, izradu arhitektonske snimke postojećeg stanja istočnog bedema Grada Krka financirao je Grad Krk te konzervatorska istraživanja unutrašnjosti i pročelja palače Portarol u Vodnjanu financirao je Grad Vodnjan.

Za pojedine programe ugovorene su i participacije: restauratorske radove u Upravnoj zgradi bivše rafinerije šećera u Rijeci financirao je Grad Rijeka. Za izradu izvedbene dokumentacije uređenja svetišta, tehničko savjetovanje, stručni projektantski nadzor nad radovima uređenja crkve Uznesenja BDM u Vrbniku ugovorena je financijska potpora s RKT župom Uznesenja BDM u Vrbniku.

Provedeni konzervatorsko-tehnički radovi tijekom 2012. godine na registriranim kulturnim dobrima čine ukupnost karakterističnih djelatnosti Odjela za graditeljsko naslijeđe. Uključuju različite faze radova: od izrade plana programa, istraživanja, izrade elaborata i izvješća, tehničkih rješenja i projekata na raznim razinama. Također uključuju organiziranje radova obnove ili sanacije kulturnog dobra prema projektnoj dokumentaciji izrađenoj u Odjelu ili pak u suradnji s drugim projektnim uredima, pri čemu je nužno provesti postupak javne nabave i organizirati stručne nadzore nad radovima. Nakon završetka konzervatorsko-restauratorskih i građevinsko-tehničkih radova, izrađuju se izvješća o realizaciji programa.

U nastavku slijedi nekoliko primjera iz programa Zavoda na graditeljskom naslijeđu.

Na 35 programa registriranih kulturnih dobara, Odjel je 2012. godine nastavio već započete radove na zaštiti važnih spomenika graditeljskog naslijeđa. Nastavljeni su višegodišnji konzervatorsko-restauratorski radovi obnove dvora Veliki Tabor u Humu Košničkom. Stručnjaci Zavoda uključili su se u konzervatorske istražne i konzervatorsko-restauratorske radove, u organiziranje građevinskih radova, te naposljetku u prezentaciju obnovljenog dvora. Također se radilo na uređenju srednjovjekovne crkve Sv. Jurja u Belcu, gotičko-barokne crkve Sv. Ivana u Kloštar Ivaniću, kapele Sv. Križa u Križovljanu, ostacima cistercitske opatije u Topuskom, zidovima predturskog Starog grada Barilovića, franjevačkom samostanu u Kotarima, crkvi Sv. Ilije proroka u Lipniku, baroknom cinktoru župne crkve Sv. Trojstva u Ludbregu, romaničkoj kapeli Sv. Petra u Novom Mjestu, baroknoj trikonhalnoj kapeli Sv. Franje Ksaverskog u Plešivici (Jastrebarsko), upravnoj zgradi bivše rafinerije šećera u Rijeci, crkvi Sv. Nikole u Pazinu, baroknoj kapeli Sv. Florijana u Varaždinu, a nastavljeni su i konzervatorsko-restauratorski radovi obnove dijela pročelja kuće Plemić u Osijeku prema smjernicama iz elaborata obnove.

Tijekom godine uspješno se privode kraju višegodišnji radovi na obnovi ljetnikovca Bunić-Kaboga u Dubrovniku. Za 2013. godinu stručnjaci Zavoda s ostalim sudionicima planiraju dovršenje radova i otvorenje ljetnikovca Bunić-Kaboga.

Nastavljena je izrada dokumentacije zatečenog stanja na važnim primjerima graditeljskog naslijeđa, primjerice kaštela Gvozdansko, baroknog franjevačkog samostana u Krapini i baroknog kompleksa crkve Sv. Marije Jeruzalemske na Trškom Vrhu, crkve Sv. Marije na Škrilinah u Bermu, parne pilane za obradu drveta u Đurđenovcu i Kursalona u Lipiku, građevini oštećenoj i uništenoj u Domovinskom ratu.

Tijekom 2012. nastavljena je izrada arhitektonske dokumentacije zatečenog stanja ruševnog dvorca Opeka u Marčanu, općina Vinica, kao i izrada idejnog rješenja obnove prema rezultatima istraživanja prikazanim u konzervatorsko-restauratorskom elaboratu. Na temelju idejnog projekta statičkog (konstruktivnog) osiguranja, pristupilo se radovima hitnog osiguranja sjeveroistočnog dijela dvorca s podupiranjem svodova podruma, te stropova prizemlja i kata, radi sprječavanja daljnjeg urušavanja sjevernog krila.

Posebno treba istaknuti gotičko-baroknu župnu crkvu Sv. Nikole biskupa u Žumberku gdje se sustavno izvode konzervatorsko-restauratorska i arheološka istraživanja uz izradu opsežne dokumentacije o istraženim dijelovima građevine. Prethodne je godine izrađen statički projekt obnove zvonika i uspješno je izvedena sanacija zidova zvonika ugradnjom zatega. Konzervatorsko-restauratorskim istraživanjima na pročeljima zvonika utvrđena je izvorna koloristička obrada pročelja i datacija u 1763. godinu.

Osim navedenih aktivnosti na već započetim programima, stručnjaci Odjela počeli su s radom i na novim programima, kao što su konzervatorsko-restauratorska istraživanja korskih klupa u župnoj crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije u Sveticama, konzervatorska istraživanja unutrašnjosti i pročelja palače Portarol u Vodnjanu, izrada arhitektonske snimke postojećeg stanja istočnog bedema Grada Krka, kao i izrada arhitektonske snimke postojećeg stanja crkve Sv. Nikole biskupa u Barbanu.

Tijekom 2012. provedena su konzervatorsko-restauratorska istraživanja na pročeljima i unutrašnjosti ljetnikovca Gučetić-Gozze u Trstenom kod Dubrovnika koja su se sastojala od povijesnih (arhivskih) istraživanja, analize postojećeg stanja, analize nosive konstrukcije, sondiranja građe, žbuke i naliča zidova te izrade smjernica za obnovu. Rezultati istraživanja prikazani su u elaboratu koji je opremljen detaljnom grafikom i fotodokumentacijom uz dane smjernice za obnovu i prijedlog prezentacije.

Također, lani su započeta konzervatorsko-restauratorska istraživanja pročelja i unutrašnjosti kapele Sv. Benedikta u Hrastovljanu. Istraživanja su se sastojala od sondiranja građe, žbuke i naliča, kojima su utvrđena izvorna oblikovna obilježja kapele i obrade pročelja. Izvedene su sondažne jame radi izrade geotehničkog elaborata, a izrađen je i projekt sanacije nosive konstrukcije.

Slika 5: Pogled na Veliki Tabor s juga, stanje 2003. godine.

Slika 6: Pogled na Veliki Tabor s jugoistoka, stanje 2013. godine.

Slika 7: Hum Košnički, dvor Veliki Tabor, dvorišna galerija, stanje 2003. godine.

Slika 8: Hum Košnički, dvor Veliki Tabor, dvorišna galerija, stanje 2013. godine.

Slika 9: Vrbnik, svetište crkve Uznesenja BDM, stanje 2010. godine.

Slika 10: Vrbnik, svetište crkve Uznesenja BDM, stanje 2013. godine.

Slika 11: Marčan, dvorac Opeka, pogled s istoka.

Slika 12: Marčan, dvorac Opeka, pogled s istoka.

Sjeverno krilo - Južno pročelje

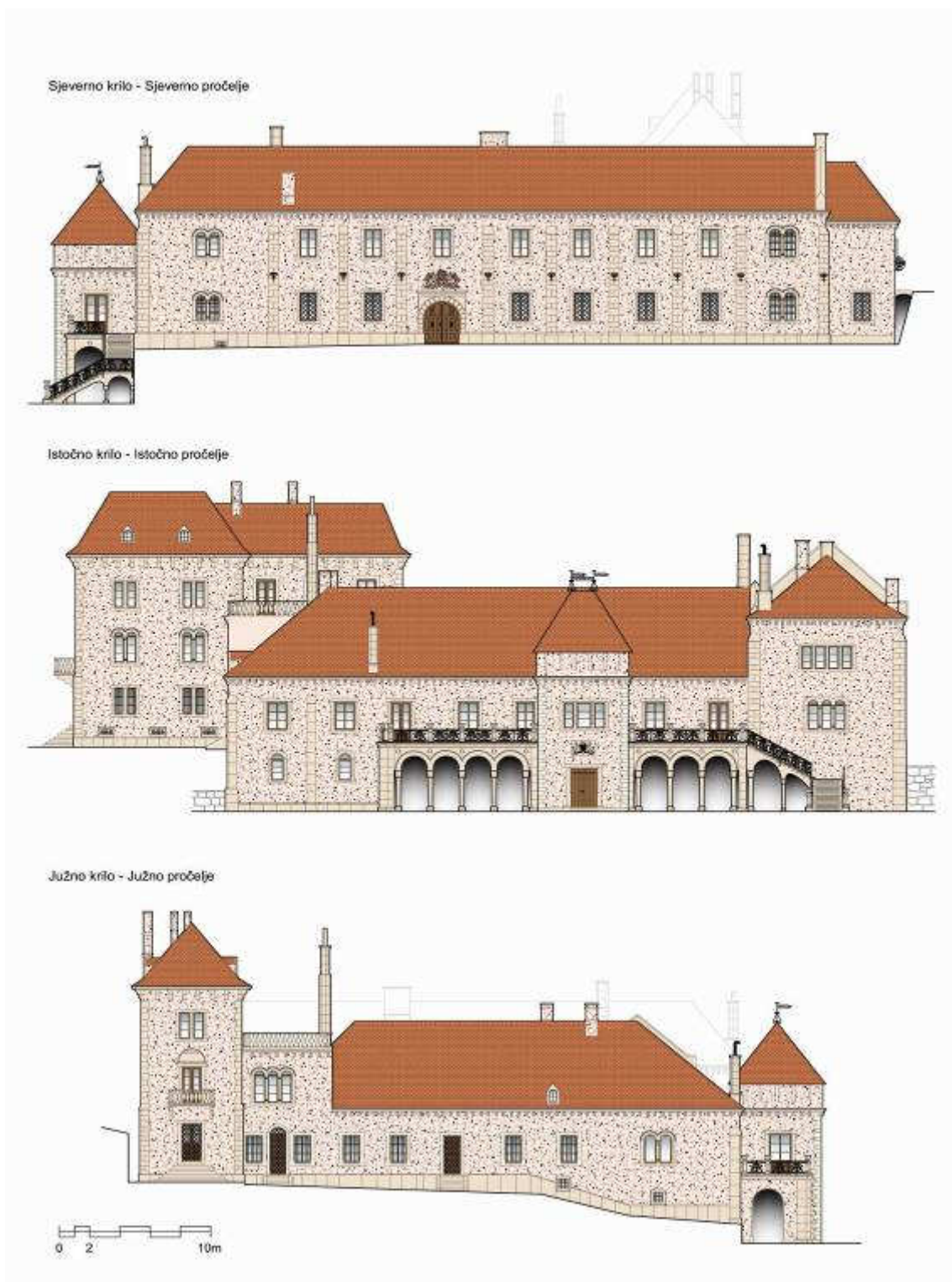
Istočno krilo - Istočno pročelje

Južno krilo - Južno pročelje

Slika 13: Marčan, dvorac Opeka, dokumentacija istraživanja pročelja.

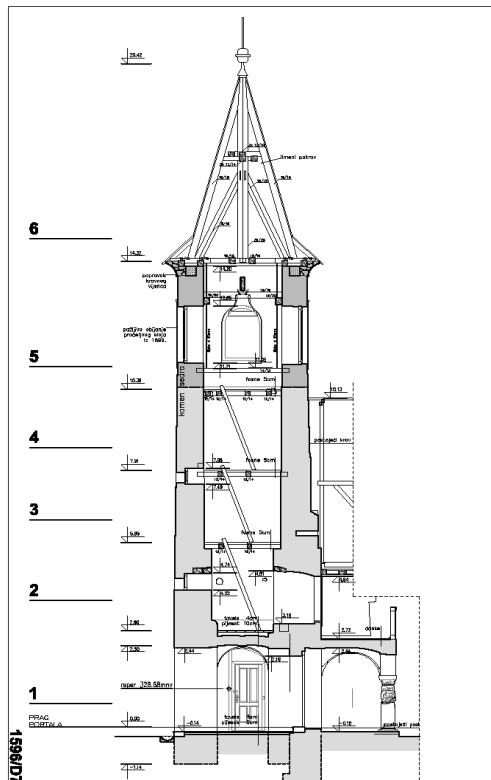
Slika 14: Marčan, dvorac Opeka, prijedlog prezentacije pročelja.

Slika 15: Žumberak, crkva Sv. Nikole, montirana skela oko zvonika, 2012.

Slika 16: Montirana skela u svetištu za potrebe restauratorskih radova na zidnom osliku.

Slika 18: Žumberak, crkva Sv. Nikole, presjek zvonika.

Slika 17: Najstariji, izvorni sloj žbuke i naliča s godinom 1763.

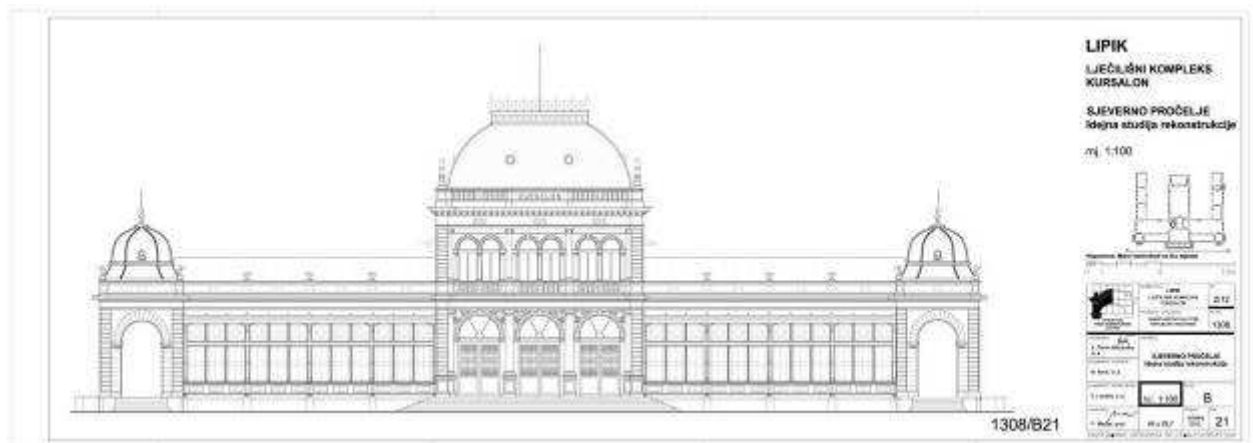
Slika 19: Izvedene bušotine u zidovima zvonika na razini drvenih gređnika za montažu zatega.

Slika 20: Pogled na kapelu Sv. Benedikta s juga u Gornjem Kraljevcu, stanje 2008. godine.

Slika 21: Pogled na kapelu Sv. Benedikta s juga u Gornjem Kraljevcu, stanje 2012. godine.

Slika 22: Lipik, sjeverno pročelje Kursalona, izvadak iz idejnog arhitektonskog projekta rekonstrukcije Kursalona.

Slika 23: Lipik, Kursalon, stanje južnog zida zapadnog poprečnog krila prije početka radova.

Slika 24: Lipik, Kursalon, sanirani lučni nadvoj u južnom zidu zapadnog poprečnog krila tijekom radova.

Slika 25: Lipik, Kursalon, stanje prije početka radova na kamenom obelisku.

Slika 26: Lipik, Kursalon, stanje tijekom radova.

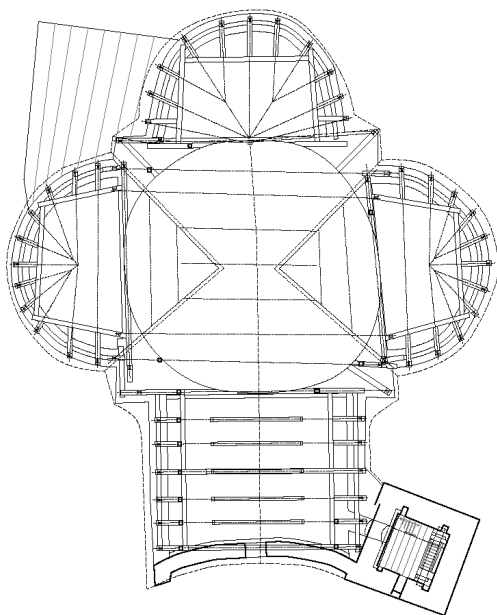
Slika 27: Lipik, Kursalon, stanje nakon radova.

Slika 28: Lipik, Kursalon, stanje skulpture prije početka radova.

Slike 29 i 30: Lipik, Kursalon, rekonstrukcija temeljem postojećih dijelova uz izradu nedostajućih dijelova u glini u ateljeu.

Slika 31: Plešivica, kapela Sv. Franje Ksaverskog, tlocrt krovišta i 3D vizualizacija krova kapele.

Odjel za zidno slikarstvo i mozaik

Temeljna djelatnost Odjela za zidno slikarstvo i mozaik je konzerviranje i restauriranje nepokretne kulturne baštine. Ta se djelatnost najvećim dijelom provodi *in situ* i u pravilu je riječ o višegodišnjim radovima, a manjim se dijelom provodi u radionicama smještenima na tri lokacije: u dubrovačkoj radionici Na skali 4/1 u Komolcu, u riječkoj radionici u Užarskoj ulici 26 i u zagrebačkoj radionici u Radićevoj 26 (Kožarskoj) ulici.

Osim izravnog rada na kulturnoj baštini, Odjel organizira i provodi dokumentiranje vlastitih radova i njihovo stanje prije, u tijeku i nakon zahvata. Svaka

od navedenih radionica arhivira dokumentaciju o izvedenim radovima organiziranu u zbirka. Zbirku čine: zbirka dosjea o radovima, zbirka fotografija (CD i DVD), zbirka nacrti (grafička dokumentacija) i zbirka elaborata. Odjel ima i priručnu knjižnicu s potrebnom stručnom literaturom iz djelatnosti Odjela.

Dubrovačka radionica u 2012. godini realizirala je devet programa. Ministarstvo kulture financiralo je šest, dok su ostale financirali drugi investitori. Na programu ljetnikovca Bunić-Kaboga u Dubrovniku radio je najveći broj zaposlenih na određeno vrijeme, uz vanjske suradnike; zajedno sa stalno zaposlenima bilo je angažirano devet restauratora. Na programu zidnih slika u klastru franjevačkog samostana Male braće u Dubrovniku radilo je troje suradnika na određeno vrijeme. Prilikom čišćenja naknadnih slojeva naliča u stubištu Biskupske palače u Dubrovniku radio je uz jednog stalno zaposlenog djelatnika i veći broj vanjskih suradnika, dok je na ostalim programima bilo angažirano znatno manje suradnika na određeno vrijeme i vanjskih suradnika. Među ostalim zahvatima koji su se izvodili 2012., osim već navedenih, treba istaknuti Kazalište Marina Držića u Dubrovniku, crkvu Gospe od Šunja na Lopudu, crkvu Sv. Mihovila u Stonu, crkvu Sv. Vida, Modesta i Kresencija u Trstenom, ljetnikovac Sorkočević u Komolcu i Palaču festivala u Dubrovniku.

Riječka radionica je u 2012. godini radila na trinaest programa, od kojih je pet financiralo Ministarstvo kulture, a ostalih osam drugi investitori. Sve je ugovorene programe obavilo dvoje djelatnika s ugovorom na neodređeno vrijeme i vanjski suradnici. Najopsežniji radovi bili su u Čazmi na mozaiku Ede Murtića na vanjskim zidovima Spomen-kosturnice. Taj je posao potpuno završen, a obavila su ga dva djelatnika s ugovorom na neodređeno vrijeme, četiri vanjska suradnika i dva volontera. U Labinu su potpuno završeni radovi na zidnim slikama u unutrašnjosti crkve Sv. Marije Magdalene, koje su obavila četiri vanjska suradnika i jedan djelatnik s ugovorom na neodređeno vrijeme. U crkvi Sv. Martina u Vodnjanu izvedeno je složeno demontiranje dijela stropa s drvenom konstrukcijom i oslikanim medaljonom. U 2012. nastavljeni su radovi u bivšoj zgradi Šećerane *Rikard Benčić* u Rijeci, financirani sredstvima preostalima iz prethodne godine. Izvedena su i konzervatorsko-restauratorska istraživanja u crkvi Sv. Stjepana u Motovunu, u crkvi Sv. Katarine u Vodnjanu i na pročelju gradske zgrade (Forum 2) u Puli. Također su nastavljeni radovi u crkvi Sv. Nikole u Pazinu, u crkvi BDM u Rtiću (Lukovdol), u crkvi Sv. Antuna u Barbanu, u svetištu crkve Sv. Jurja u Lovranu, u crkvi Sv. Mateja u Prodolu (Skitača), kao i na antičkom podnom mozaiku u kapeli Sv. Ivana u franjevačkom samostanu u Puli.

Zagrebačka radionica je tijekom 2012. godine radila na deset programa Ministarstva kulture koje je prijavio Odjel za zidno slikarstvo i mozaik, na pet programa koje je prijavio Odjel za graditeljsko naslijeđe, na jednom prijavljenom programu Dokumentacijskog odsjeka za nepokretnu baštinu i na jednom financiranom kao vanjski program, započetom 2011. i završenom 2012. godine. Među opsežnijim radovima treba spomenuti: crkvu Sv. Lovre u Požegi, crkvu Sv. Ivana Krstitelja u Koprivničkom Ivancu i grkokatoličku katedralu Sv. Trojice u Križevcima. Uz navedeno, potrebno je spomenuti i radove: na zidnoj slici na vanjskom pročelju crkve Sv. Ivana Krstitelja u Ivanić Miljanskom, na zidnoj slici na vanjskom pročelju crkve Sv. Katarine u Krapini, u crkvi Sv. Brcka u Kalniku, pri čemu je otkriven fragment srednjovjekovne zidne slike i u crkvi Sv. Kuzme i Damjana u Kuzmincu. Radovi su nastavljeni i u ljekarni bivšeg pavlinskog samostana u Lepoglavi, u kapeli Sv. Ane u Sv. Završju Začretnskom, u župnoj crkvi Sv. Djevice Marije u Taborskom (Hum na Sutli), u crkvi Sv. Krševana u Zadru, u crkvi Sv. Nikole u Žumberku i crkvi Sv. Križa u Križovljanu, crkvi Sv. Ilije proroka u Lipniku. U ljetnikovcu Gučetić-Gozze u Trstenom prilikom konzervatorsko-restauratorskih istraživanja, kao dio radne ekipe, sudjelovao je jedan

djelatnik s ugovorom na neodređeno vrijeme. U kapeli Sv. Benedikta u Hrastovljanu na konzervatorsko-restauratorskim istraživanjima radilo je dvoje djelatnika s ugovorom na neodređeno vrijeme kao dio radne ekipe. U 2012. završeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na fragmentima rimskih freski iz Muzeja Slavonije iz Osijeka.

Odjel za zidno slikarstvo i mozaik u 2012. godini s radionicama u Dubrovniku, Rijeci i Zagrebu radio je na realizaciji 39 programa, od kojih je pet potpuno dovršeno. Riječ je o Kazalištu Marina Držića u Dubrovniku, mozaiku Ede Murtića na vanjskim zidovima Spomen-kosturnice u Čazmi, crkvi Sv. Marije Magdalene u Labinu, provedenim konzervatorsko-restauratorskim istraživanjima na pročelju gradske zgrade (Forum 2) u Puli i fragmentima rimskih freski iz Muzeja Slavonije iz Osijeka.

Odsjek za zidno slikarstvo i mozaik u Splitu u sklopu Službe za odjele izvan Zagreba

Tijekom 2012. nastavljeni su programi konzervacije i restauracije mozaika na arheološkim lokalitetima grčke Isse (Vis) i Dioklecijanove palače u Splitu te zidnih slika u starokršćanskoj bazilici u Lovrečini (Brač). Započet je program konzervacije gotičkih zidnih slika u crkvi Sv. Mihovila na Šolti. Složeni konzervatorsko-restauratorski projekt obnove stropnog oslika u hvarskom komunalnom kazalištu predstavljen je izložbom u Hvaru.

Slika 32: Dubrovnik, ljetnikovac Bunić-Kaboga, stubišni prostor, stanje prije radova.

Slika 33: Dubrovnik, ljetnikovac Bunić-Kaboga, stubišni prostor, stanje nakon radova 2012.

Slika 34: Dubrovnik, zidne slike u klastru franjevačkog samostana Male braće, stanje prije radova.

Slika 35: Dubrovnik, zidne slike u klastru franjevačkog samostana Male braće, stanje nakon radova.

Slika 36: Dubrovnik, Biskupska palača, stubište, nakon čišćenja naknadnih naliča.

Slika 37: Dubrovnik, Biskupska palača, stubište, nakon čišćenja naknadnih naliča.

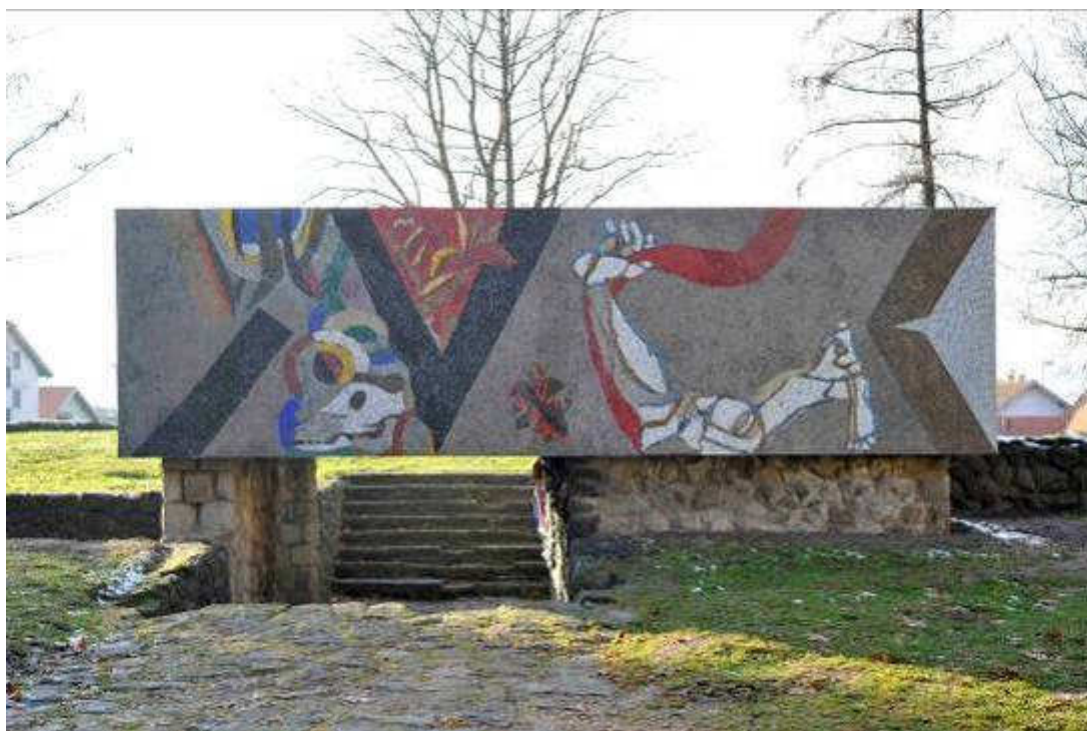
Slika 38: Dubrovnik, crkva Gospe od Šunja na Lopudu, stanje prije radova.

Slika 39: Dubrovnik, crkva Gospe od Šunja na Lopudu, stanje nakon radova.

Slika 40: Čazma, Spomen-kosturnica, mozaik Ede Murtića, stanje prije radova.

Slika 41: Čazma, Spomen-kosturnica, mozaik Ede Murtića, stanje nakon radova.

Slika 42: Vodnjan, crkva Sv. Katarine, novootkrivene zidne slike nakon konzervatorsko-restauratorskih istraživanja.

Slika 43: Požega, crkva Sv. Lovre; stanje prije i poslije radova.

Slika 44: Križevci, grkokatolička katedrala Sv. Trojice, stanje prije radova.

Slika 45: Križevci, grkokatolička katedrala Sv. Trojice, stanje nakon radova.

Odjel za štuko

Odjel za štukaturu Hrvatskog restauratorskog zavoda sa sjedištem u Zagrebu, u kojem je zaposleno osam djelatnika, obavlja specijalizirane konzervatorsko-restauratorske radove na *stucco* ukrasima u sakralnim i profanim spomenicima na teritoriju cijele Hrvatske. Po potrebi, u opsežnijim radovima sudjeluju i vanjski suradnici s višegodišnjim iskustvom u restauratorskoj struci.

Djelatnost Odjela obuhvaća dokumentiranje, konzervatorsko-restauratorska istraživanja i utvrđivanje vrsta, uzroka i opsega oštećenja, izradu prijedloga konzervatorsko-restauratorskih radova s konceptom zahvata, tehnološkom, terminskom i financijskom razradom, te na temelju toga, i provedbu planiranih radova. Specifične su skupine radnih operacija u sklopu cjelovitog konzervatorsko-restauratorskog zahvata na štukaturi, ovisno o vrsti oštećenja, sljedeće: uklanjanje neprikladnih recentnih naliča s izvornog sloja; ekstrakcija i neutralizacija štetnih soli; učvršćivanje i injektiranje odvojenih i labilnih dijelova žbuke sa štukaturom; zatvaranje pukotina i mehaničkih površinskih oštećenja; rekonstrukcija i modeliranje nedostajućih detalja štukature - ornamentike, figuralnih motiva, profilacija - primjenom tradicionalne tehnologije i materijala; integracija i retuš završne likovne obrade štukature, obično oslika i pozlate.

Tijekom 2012. godine Odjel je sudjelovao na šest programa koje financira Ministarstvo kulture RH te na dva programa vanjskih investitora (Grad Rijeka i Građevinar Quelin d.d. iz Dubrovnika).

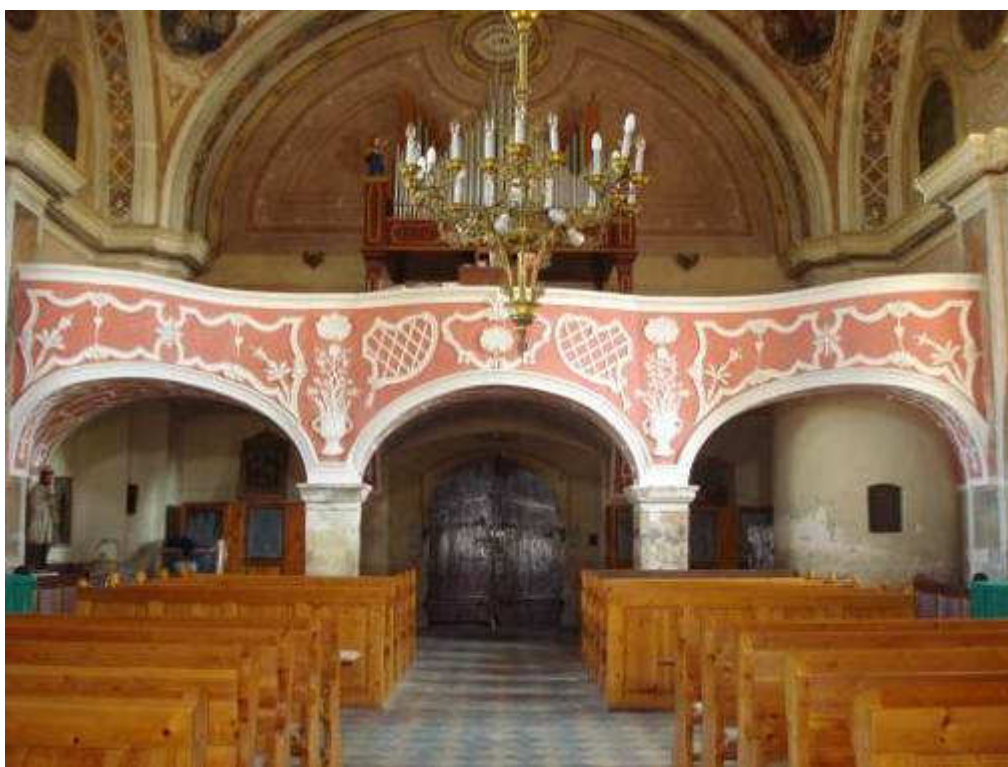
U 2012. završeni su radovi sanacije *stucco* ukrasa na parapetu i svodu pjevališta u crkvi Sv. Mihaela u Velikoj Ludini (nastali oko 1760. godine).

Višegodišnji opsežni radovi nastavljeni su u zavjetnoj kapeli u cinktoru crkve Sv. Tri Kralja u Kominu - Sv. Ivan Zelina (izradio A. G. Quadrio i radionica, 1710. godine), u riznici katedrale Uznesenja Marijina u Dubrovniku (izradili M. Gropelli, V.

Vissiani, 1720. godine), u predvorju bivše pavlinske crkve Sv. Marije u Lepoglavi (izradio A. G. Quadrio i radionica, oko 1720. godine), u benediktinskoj crkvi Sv. Marije Anđeoske u gradu Krku (izradio E. Leitner, posljednja trećina 18. st.), u Kneževoj palači u Zadru (izradio F. Zavoreo, početkom 19. stoljeća).

U 2012. godini nastavljen je cjeloviti konzervatorsko-restauratorski zahvat na štukaturi u upravnoj zgradi bivše rafinerije šećera u Rijeci (nastao oko 1789. godine), s ornamentikom i antikizirajućim motivima tipičnim za stilsko razdoblje klasicizma; radovi se izvode u najvećoj, takozvanoj Plesnoj dvorani, koja ima motive iz rimske povijesti i mitologije.

Novi program u prošloj su godini bila i konzervatorsko-restauratorska istraživanja, izrada dokumentacije i početak cjelovite obnove *stucco* ukrasa u deset prostorija palače Restić u Dubrovniku (posljednja četvrtina 18. stoljeća), kasnobaroknih i klasicističkih stilskih karakteristika. Opsežni i kompleksni konzervatorsko-restauratorski radovi uključuju radne operacije *in situ* te, vezano uz brojna oštećenja, i rekonstruktivne zahvate izvedene u radionicama.

Slika 46: Velika Ludina, crkva Sv. Mihaela, pogled na pjevalište, nakon retuša.

Slika 47: Velika Ludina, crkva Sv. Mihaela, pogled na svod pjevališta, nakon retuša.

Slika 48: Zadar, kneževa palača, detalj štukature na stropu, tijekom radova.

Slika 49: Lepoglava, predvorje bivše pavlinske crkve Sv. Marije, total stropa i detalj tijekom radova.

Slika 50: Zadar, kneževa palača, detalj štukature na stropu, nakon radova.

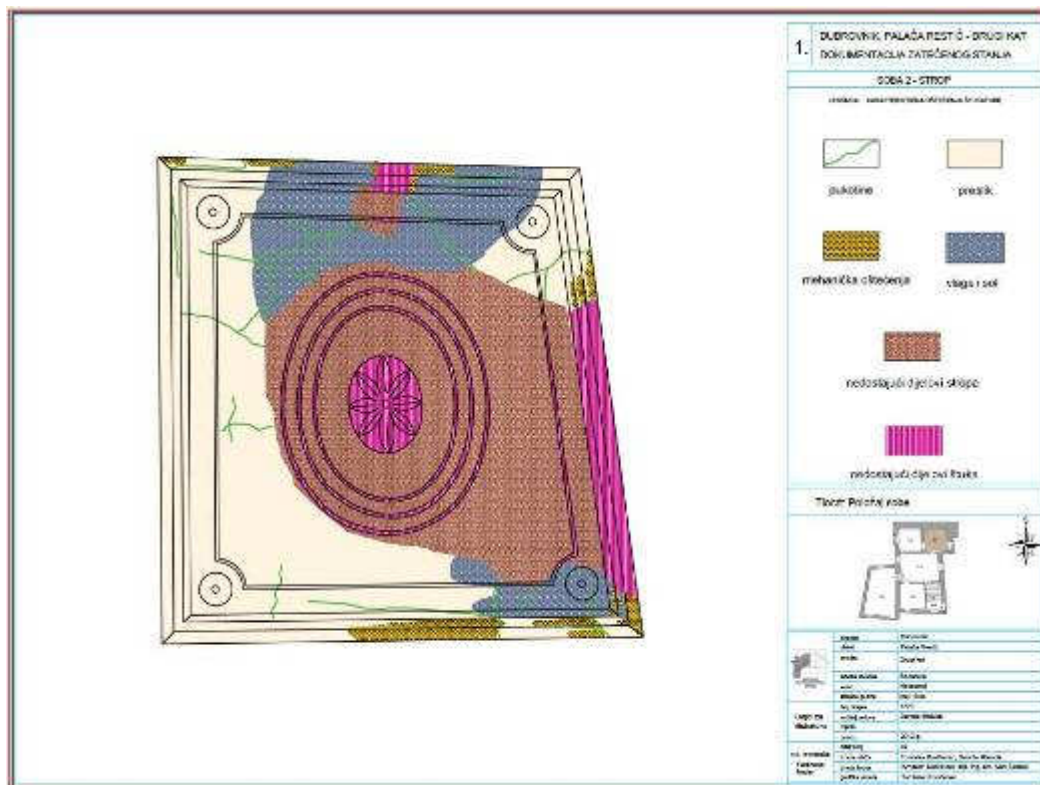
Slika 51: Rijeka, upravna zgrada bivše rafinerije šećera, plesna dvorana, svod, prije radova.

Slika 52: Rijeka, upravna zgrada bivše rafinerije šećera, plesna dvorana, svod, sondiranje slojeva.

Slika 53: Dubrovnik, palača Restić, strop prije radova.

Slika 54: Dubrovnik, palača Restić, grafička dokumentacija oštećenja na stropu, drugi kat, soba 2, strop.

Odjel za kamenu plastiku

U Odjelu za kamenu plastiku Hrvatskog restauratorskog zavoda u Zagrebu (lokacija Voćarska 106) zaposleno je devet djelatnika na neodređeno vrijeme i jedan djelatnik kao vanjski suradnik (autorski ugovor).

Tijekom 2012. godine izvedeni su u sklopu radionice spomenutog Odjela i na terenu konzervatorsko-restauratorski radovi, financirani u sklopu Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara Ministarstva kulture RH, i to na četiri samostalna objekta: Marija Bistrica, zavjetni pil Anđela čuvara; Legrad, zavjetni pil sv. Florijana; Marija Gorica, nadgrobna ploča Martina Mogorića i Oroslavje, kipovi Flore i Satira iz Parka dvorca Donje Oroslavje. Na jedanaest objekata u suradnji s Odjelom za graditeljsko naslijeđe: Hum Košnički, dvor Veliki Tabor; Kloštar Ivanić, franjevačka crkva i samostan Sv. Ivana Krstitelja; Lipik, lječilišni kompleks Kursalon; Lopatinec, crkva Sv. Jurja na Bregu; Ludbreg, crkva Sv. Trojstva; Novo Mjesto, kapela Sv. Petra; Plešivica, kapela Sv. Franje Ksaverskog; Štrigova, crkva Sv. Jeronima; Vinica (Marčan), dvorac Opeka; Vrbnik, crkva Marijina Uznesenja; Žumberak, crkva sv. Nikole biskupa. Na dva objekta u suradnji s Odjelom za štuko: Vukovar, dvorac Eltz i Zadar, Kneževa palača. Na jednom objektu u suradnji s Odjelom za zidno slikarstvo i mozaik: Čazma, Spomen-kosturnica. Na dva objekta u suradnji sa Službom za arheološku baštinu, s Odjelom za kopnenu arheologiju: Mikleuška, Bela crkva; Petrovac, Zlat, samostan Sv. Petra. Isto tako na jednom objektu u suradnji sa Službom za pokretnu baštinu, Odjelom za štafelajno slikarstvo: Rijeka (Svetište Majke Božje Trsatske), Navještenje i prijenos Nazaretske kućice.

Također su na Odjelu za kamenu plastiku izvedeni konzervatorsko-restauratorski radovi na dva objekta koje su financirali vanjski investitori, i to na programima Glina, glavni oltar sv. Ivana Nepomuka iz župne crkve i Velika Ludina, kamene stube iz svetišta crkve Sv. Mihaela.

Od složenijih, odnosno zahtjevnijih konzervatorsko-restauratorskih zahvata izvedenih u 2012. godini valja spomenuti dovršetak faze konzervatorsko-restauratorskih radova obnove kamenih elemenata unutarnjih galerija prizemlja, prvog i drugog kata (sjevernog krila, kule D, kurtine CD) dvora Veliki Tabor, konzervatorsko-restauratorske radove na kipu satira iz parka uz dvorac Donje Oroslavje, te na arhitektonskim i skulpturalnim elementima zavjetnog pila sv. Florijana iz Legrada i zavjetnog pila Anđela čuvara iz Marije Bistrice, kao i na kamenoj polikromiranoj nadgrobnoj ploči Martina Mogorića iz župne crkve Pohoda BDM u Mariji Gorici.

Pritom su izvedena konzervatorsko-restauratorska istraživanja, odnosno analize zatečenog stanja i oštećenja dijelova kamene plastike; kao i radovi čišćenja (vodom pod kontroliranim tlakom, vodenom parom pod kontroliranim tlakom, mehaničko čišćenje, čišćenje kemijskim sredstvima itd.), ekstrakcije ili stabilizacije štetnih vodotopivih soli u kamenu, konsolidacije kamena kemijskim sredstvima; klesanja ili domodeliranja nedostajućih formi, izrade kalupa (negativa) i odljeva faksimila u umjetnom kamenu elemenata kamene plastike, kiparskog retuša, odnosno tonskog ujednačavanja itd.

Tijekom 2013. godine planiran je završetak opsežnog konzervatorsko-restauratorskog zahvata na programu Hum Košnički - dvor Veliki Tabor - kamena plastika, koji traje od 2007. godine.

Odsjek za kamenu plastiku u Splitu u sklopu Službe za odjele izvan Zagreba

Tijekom 2012. godine dovršeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na Peristilu Dioklecijanove palače u Splitu, koje je financirao Grad Split. Riječ je o višegodišnjem projektu započetom 2004. godine i razrađenom po fazama, u kojem se najsuvremenijom metodologijom i tehnologijom konzervirao, restaurirao i prezentirao taj spomenik svjetske baštine.

Tijekom 2012. godine intenzivno se radilo na Protironu, uz složene radove konstruktivne sanacije. Godine 2012. počeli su konzervatorsko-restauratorski radovi na katedrali Sv. Jakova u Šibeniku, također spomeniku svjetske baštine; slijedeći općeprihvaćenu metodologiju, počeli su detaljnim konzervatorskim i restauratorskim istraživanjima koja su rezultirala izradom elaborata o zatečenom stanju i prijedlogom konzervatorsko-restauratorskih radova.

Slika 55: Legrad, zavjetni pil sv. Florijana: prije početka i nakon radova.

Slika 56: Marija Bistrica, zavjetni pil Anđela čuvara; lijevo - prije radova; desno - nakon radova.

Slika 57: Marija Gorica, župna crkva Pohoda BDM, kamena polikromirana nadgrobna ploča Martina Mogorića; (gore) prije početka radova; (dolje) tijekom radova.

Slika 58: Oroslavje, park uz dvorac Donje Oroslavje, Satir;
lijevo - prije radova, desno - tijekom radova.

Pokretna kulturna dobra

Pokretna materijalna kulturna dobra obrađuju se unutar dviju zavodskih službi: Službe za pokretnu baštinu koja je smještena u Zagrebu, i u Službi za odjele izvan Zagreba, s radionicama u Dubrovniku, Ludbregu, Osijeku, Rijeci, Splitu i Zadru.

Organizacijske jedinice oblikovane su prema vrstama umjetnina, koje zahtijevaju specifične konzervatorsko-restauratorske postupke. Organizacijske jedinice izvan Zagreba ustrojene su prema teritorijalnom načelu, te se unutar njih grupiraju i razvijaju uže specijalizacije prema vrstama umjetnina.

Hrvatski restauratorski zavod obavlja stručno najzahtjevnija konzervatorsko-restauratorska istraživanja i radove na pokretnim kulturnim dobrima Republike Hrvatske, prije svega na umjetninama i predmetima umjetničkog obrta važnim za povijest, umjetnost i kulturu zemlje. Osim samih radova, restauratori Hrvatskog restauratorskog zavoda provode i niz drugih djelatnosti u sustavu zaštite i očuvanja pokretnih kulturnih dobara. Služba za pokretnu baštinu Hrvatskog restauratorskog zavoda daje doprinos zaštiti i očuvanju pokretne baštine evidentiranjem i praćenjem njihova stanja, kao i uvjeta čuvanja te savjetovanju vlasnika i korisnika usmjerenom ostvarenju primjerenijih uvjeta čuvanja umjetnina postupcima preventivnog konzerviranja. Temeljem uvida u stanje na terenu, Služba za pokretnu baštinu u suradnji s konzervatorskim odjelima Ministarstva kulture Republike Hrvatske određuje prioritete za zaštitu i restauriranje. Posebno treba istaknuti upravo programe konzerviranja predmeta pokretne baštine koji se izvode na terenu već dugi niz godina i obuhvatili su više stotina umjetničkih predmeta. Ti se radovi provode u dogovoru s ovlaštenim konzervatorskim odjelima i prema unaprijed usuglašenim potrebama (najviše na području Istarske, Zagrebačke, Sisačko-moslavačke, Krapinsko-zagorske i Bjelovarske županije). Drugi kontinuirani oblik suradnje s konzervatorskim odjelima je suradnja usmjerena na konzervatorsko-restauratorske radove koje izvode privatne restauratorske radionice, u kojima stručnjaci Zavoda sudjeluju kao savjetnici za specijalizirana područja.

Promicanje i popularizaciju struke Zavod obavlja i publikacijskom djelatnošću, koja je znatno unaprijeđena izdavanjem znanstveno-stručnog časopisa „Portal“ u kojem se uz stručne članke i znanstvene radove objavljuje i godišnja aktivnost Zavoda na restauriranju pokretne baštine. Početkom 2012. publiciran je drugi broj „Portala“ i pripremljen materijal za treći broj.

Pokretna kulturna dobra restauriraju se u restauratorskim odjelima, odsjecima i radionicama koje Zavod ustanovljuje prema vrstama umjetnina i teritorijalnoj pripadnosti. Polikromirana drvena plastika i štafelajno slikarstvo restauriraju se u Zagrebu, Splitu, Dubrovniku, Osijeku, Zadru, Rijeci, Ludbregu i Juršićima. Umjetnine od tekstila restauriraju se u Zagrebu i Ludbregu, metalni predmeti u Zagrebu i Zadru, kulturna dobra na papiru i koži u Zagrebu i Dubrovniku, a namještaj samo u Zagrebu. Restauratori iz radionica s različitom lokalnom tradicijom konzerviranja i restauriranja intenzivno surađuju u savjetodavnim radnim skupinama koje prate programe i zajedno traže rješenja za najzahtjevnije konzervatorsko-restauratorske probleme na koje nailaze na pokretnim kulturnim dobrima.

U 2012. godini s Ministarstvom kulture sklopljen je ugovor na iznos od 1.778.000 kuna, koji obuhvaća konzervatorsko-restauratorske radove na 196 programa, a još 64 programa ugovorena su s drugim investitorima.

Dovršeni su radovi na cijelom nizu umjetnina, od kojih valja spomenuti samo nekoliko važnijih cjelina i posebno važnih umjetničkih predmeta. Završeni su cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi na nekoliko raskošnih baroknih oltara iz 18. st.: na glavnom oltaru crkve Sv. Jurja na Bregu u Lopatincu, oltaru crkve Sv. Barbare iz franjevačke crkve u Kloštar Ivaniću, glavnom oltaru župne crkve u Zrinskom Topolovcu te oltaru crkve Sv. Nikole u Jasenovcu. Nastavljeni su radovi na baroknim inventarima franjevačke crkve u Virovitici i franjevačke crkve na Trsatu, gdje je dovršena monumentalna kompozicija C. Tasce *Navještenje i prijenos Nazaretske kuće*. Također su nastavljeni radovi na slikarskom inventaru katedrale u Poreču i bogate župne zbirke iz Veloga Lošinja, a ove godine dovršeno je i restauriranje cjelokupnog slikarskog inventara crkve Sv. Jurja u Buzetu. Među pojedinačnim umjetninama valja istaknuti dovršene radove na obje renesansne brončane posude iz župne crkve na Lastovu i njihovu prezentaciju *in situ*, pluvijalu iz 18. st. iz dominikanske crkve u Splitu, gotičkoj skulpturi *Bogorodice s Djetetom* iz Bosiljeva, predeli „Posljednja večera“ slikara Marina Cvitkovića iz župne crkve u Vrbniku te renesansnoj skulpturi Marije Magdalene, za koju je osmišljena i prezentacija vezana uz njezino izvorno mjesto na oltaru. U 2012. godini nastavljeni su višegodišnji radovi na predmetima iz najvažnijih umjetničkih zbirki, poput Strossmayerove galerije u Zagrebu; izdvajamo dovršetak radova na slici *Bogorodica s Djetetom i dva anđela* Nerija di Biccija (Firenca, druga polovica 15. st.), Hrvatskog povijesnog muzeja, Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu, te Muzeja Knežev dvor u Dubrovniku, Galerije umjetnina u Osijeku, Gradskoga muzeja u Vukovaru i Gradskoga muzeja u Varaždinu.

Posebno se izdvajaju programi konzerviranja predmeta pokretne baštine koji se izvode na terenu već dugi niz godina. Ti se radovi obavljaju u dogovoru s ovlaštenim konzervatorskim odjelima i prema unaprijed usuglašenim potrebama (najviše na području Istarske, Zagrebačke, Sisačko-moslavačke, Krapinsko-zagorske, Ličko-senjske i Bjelovarske županije).

Nastavljen je rad na popunjavanju fundusa tekstiloteke u Restauratorskom centru Ludbreg. U sklopu tog programa na terenu se prikuplja ugrožena tekstilna građa, uglavnom crkveni tekstil i fragmenti povijesnih tkanina, koje se konzervira, stručno evidentira i primjereno pohranjuje. U Restauratorskom centru Ludbreg nalazi se, osim restauratorskih radionica, i središnji depo umjetnina te komora za dezinfekciju. To je i edukacijski centar restauratorske djelatnosti.

U ostalim radionicama izvan Zagreba također je dovršeno nekoliko višegodišnjih programa. Treba istaknuti konzerviranje i restauriranje slikanog ciklusa s prikazima martirija sv. Dujma u koru splitske katedrale te prikaz evanđelista iz dubrovačkih crkava Sv. Vlaha i Gospe od Karmena, koji se pripisuju poznatom talijanskom baroknom slikaru Matiji Pretiju. Također valja istaknuti i programe permanentnog restauriranja grafika, arhivalija i crteža iz Kneževa dvora i samostana Male braće u Dubrovniku. U crkvi Sv. Nikole u Rijeci završeni su programi konzerviranja i restauriranja ikona s ikonostasa.

Slika 59: Lopatinec, crkva Sv. Jurja na Bregu, pogled prema oltaru nakon urušavanja crkve.

Slika 60: Lopatinec, crkva Sv. Jurja na Bregu, dijelovi oltara nakon evakuacije iz crkve.

Slika 61: Lopatinec, crkva Sv. Jurja na Bregu, glavni oltar nakon radova.

Slika 62: Kloštar Ivanić, crkva Uznesenja BDM, oltar sv. Barbare nakon radova.

Slika 63: Jasenovac, crkva Sv. Nikole, glavni oltar nakon radova.

Slika 64: Rijeka, crkva Majke Božje Trsatske, „Navještenje i prijenos Nazaretske kućice“, Cristoforo Tasca, 1714.., detalj; stanje slike prije i nakon radova.

Slika 65: Rijeka, crkva Majke Božje Trsatske, „Navještenje i prijenos Nazaretske kućice“, Cristoforo Tasca, 1714., stanje slike nakon radova.

Slika 66: Split, dominikanski samostan, pluvijal, prva polovica 18. st., stanje nakon radova.

Slika 67: Bosiljevo, kapela Uznesenja BDM, Bogorodica s Djetetom, 15. st., prije i nakon radova.

Slika 68: Lastovo, župna crkva Sv. Kuzme i Damjana, renesansna brončana zdjela, početak 16. st., stanje posude tijekom radova.

Slika 69: Lastovo, župna crkva Sv. Kuzme i Damjana, renesansna brončana zdjela, početak, 16. st., stanje posude nakon radova.

Slika 70: Vrbnik, ž. c. Uznesenja BDM, „Posljednja večera“, Marin Cvitković, 1599., detalj natpisa na glagoljici, stanje prije radova.

Slika 71: Vrbnik, ž. c. Uznesenja BDM, „Posljednja večera“, Marin Cvitković, 1599., detalj natpisa na glagoljici, stanje prije radova.

Slika 72: Vrbnik, ž. c. Uznesenja BDM, „Posljednja večera“, Marin Cvitković, 1599., dio predele nakon radova.

Slika 73: Zagreb, Strossmayerova galerija, *Bogorodica s Djetetom i dva anđela*, Neri di Bicci, druga polovica 15. st., stanje slike prije radova.

Slika 74: Zagreb, Strossmayerova galerija, *Bogorodica s Djetetom i dva anđela*, Neri di Bicci, druga polovica 15. st., stanje slike nakon radova.

Rad na arheološkim materijalnim kulturnim dobrima provodi se u pet organizacijskih jedinica. U Zagrebu su smješteni Odjel za kopnenu arheologiju, Odjel za restauriranje kopnenih arheoloških nalaza i Odjel za podvodnu arheologiju. U Zadru je Odjel za restauriranje podvodnih arheoloških nalaza koji blisko surađuje i s Međunarodnim centrom za podvodnu arheologiju. U Juršićima je Odjel za kopnenu arheologiju za jedinice izvan Zagreba, zadužen za rad riječke i splitske podružnice. Ukupno je u Službi dvadeset devet zaposlenih, od toga desetero na određeno.

Područje rada djelatnika Službe za arheološku baštinu:

- organizacija i provođenje zaštitnih arheoloških istraživanja na kopnu i na moru koje financira Ministarstvo kulture RH, te ostali investitori
- organizacija i provođenje arheoloških istraživanja na kopnu i na moru u sustavnim istraživanjima ili obnovi bilo gdje u Hrvatskoj (plinovodi, autoceste, veliki infrastrukturni projekti u gradovima i sl.)
- izrada elaborata kao pripreme za konzervatorske uvjete
- izrada konzervatorskih podloga
- izrada arheoloških topografija (rekognosciranja i sl.)
- hitne intervencije
- suradnja sa Službama za nepokretnu i pokretnu baštinu HRZ-a na velikim projektima koje financira Ministarstvo kulture RH
- organizacija i provođenje rada na konzerviranju i restauriranju arheoloških nalaza koji su proizašli iz arheoloških istraživanja provedenih na Odjelu za kopnenu arheologiju i Odjelu za podvodnu arheologiju i drugim institucijama.

Djelatnici Službe radove kontinuirano prezentiraju široj javnosti objavom knjiga i postavljanjem izložbi; redovito sudjeluju na kongresima i savjetovanjima te objavljuju znanstvene i stručne članke u domaćoj i stranoj periodici. Također su aktivni u obrazovanju stručnog kadra (mentorstvo na stručnim ispitima, održavanje tečajeva za odobrenje ronjenja na arheološkim lokalitetima, mentorstvo studentima na praksi i sl.).

Zbog kvalitetnije organizacije rada i uštede, Odsjek za kopnenu arheologiju za jedinice izvan Zagreba je ukinut.

Na lokaciji Kožarska 5 u Zagrebu radili su i Odjel za kopnenu arheologiju i Odjel za restauriranje kopnenih arheoloških nalaza. Zbog izrazito nepovoljnih radnih uvjeta, Odjel za restauriranje kopnenih arheoloških nalaza preseljen je na lokaciju Kamenita 15. Time su djelatnici obaju Odjela dobili više radnog prostora, međutim, uvjeti rada su i na jednoj i drugoj lokaciji izrazito loši. Osim što je prostor u Kožarskoj 5 nezdrav (vlaga, gljivice, pljesni), nalazi se u pješačkoj zoni pa je djelatnicima koji su često na terenu katkad nemoguće bez kršenja propisa organizirati posao. Bilo bi dobro da se pitanje objedinjavanja Službe za arheološku baštinu uskoro riješi.

Odjel za kopnenu arheologiju

Tijekom 2012. godine djelatnici Odjela za kopnenu arheologiju sa sjedištem u Zagrebu realizirali su dvanaest programa zaštite arheološke baštine koje financira Ministarstvo kulture (osam kontinuiranih i četiri nova) te dvanaest projekata koje su financirali ostali investitori.

Projekti koje je financiralo Ministarstvo kulture RH bili su usmjereni na angažman djelatnika na kontinuiranim programima revitalizacije starih gradova (Barilović, Garić Grad), projekt istraživanja najranijih pavlinskih samostana sjeverne

Hrvatske (Petrovac, Streza, Bela Crkva) te nastavke radova na vrijednim spomenicima kulture (crkva Sv. Nikole biskupa na Žumberku, antički kupališni kompleks u Ludbregu). Četiri nova programa započeta su u dogovoru s ovlaštenim konzervatorskim odjelima. Radi se o crkvi Sv. Krševana u Glavotoku na otoku Krku, benediktinskom samostanu Sv. Margarete u Bijeloj, prapovijesnom naselju na brdu Klinac te kasnoantičkoj utvrdi s crkvom u Crkvišću kod Generalskog Stola.

Važan segment rada Odjela za kopnenu arheologiju čine projekti koje financiraju vanjski investitori. Izdvaja se izvrsna suradnja s Gradom Petrinjom, Gradom Ludbregom, općinom Dvor, općinom Popovača i općinom Velika Ludina. Svi su oni, svjesni važnosti kulturne baštine u promicanju svojeg kraja, rado i nesebično financijski, ali i na druge načine pomagali u zaštitnim arheološkim radovima koji su se provodili na starim gradovima i drugim lokalitetima na njihovu jurisdikcijskom području. Navedeni radovi izvođeni su u skladu s najvišim standardima arheološke struke, zahvaljujući i razumijevanju i potpori lokalne vlasti.

Dio svih arheoloških radova je njihova prezentacija, i to na predavanjima na različitim znanstvenim kongresima, kao i objavljivanjem znanstvenih članaka. Djelatnici odjela su tijekom 2012. sudjelovali na nekoliko znanstvenih kongresa te objavili nekoliko znanstvenih radova. Jedna djelatnica je obranila doktorsku radnju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

U sklopu suradnje sa Sveučilištem u Tübingenu, pet studenata tog sveučilišta sudjelovalo je i u arheološkim istraživanjima lokaliteta crkve Sv. Krševana u Glavotoku na Krku.

Ove godine započet je projekt istraživanja lokaliteta Crkvišće kod Generalskog Stola, a već je sada jasno da je riječ o izuzetno rijetkom i važnom kasnoantičkom lokalitetu. Radi se kasnoantičkoj visinskoj utvrdi s jednostavnom jednobrodnom crkvom polukružne apside datiranom u 5. do 6. stoljeće. Skromno dimenzioniranje crkve i jednostavna prostorna dispozicija može se promatrati kao odraz društveno-političke organizacije, odnosno može uz dozu opreza sugerirati kako je riječ o jednostavnoj kasnoantičkoj vojnoj crkvi. Dodatna potvrda tih pretpostavki svakako je kasnoantička keramika prikupljena prilikom istraživanja, kao i izuzeti uzorci ugljena koji su radiokarbonskom analizom datirani u 5/6. stoljeće.

Tek nastavak istraživanja dat će znatno više podataka potrebnih za preciznije datiranje crkve i utvrde, za njihov međuodnos i kontinuitet te razumijevanje o kakvom je tipu utvrde riječ.

Slika 75: Crkvišće Bukovlje - pogled na crkvu s istoka i na apsidu crkve.

Odjel za kopnenu arheologiju za jedinice izvan Zagreba

Tijekom 2012. godine Odjel za kopnenu arheologiju sa sjedištem u Juršićima proveo je arheološka istraživanja na četiri programa koje financira Ministarstvo kulture i koje vode djelatnici odjela (tri kontinuirana i jedan novi). Osim toga, djelatnici odjela proveli su arheološka istraživanja na jednom projektu koji je financiralo Ministarstvo kulture RH, a realizira se pod vodstvom djelatnika Službe za nepokretnu baštinu, jednom projektu financiranom temeljem ugovora o zajmu između Republike Hrvatske i Razvojne banke Vijeća Europe, te četrnaest projekata koje financiraju ostali investitori.

Realizacija projekata koje financira Ministarstvo kulture RH usmjerena je na zaštitu ugroženih spomenika kulture koji zahtijevaju sustavan višegodišnji pristup u svrhu njihove sanacije i obnove. Tijekom 2012. nastavljeni su radovi arheoloških istraživanja i konzervatorsko-restauratorskih zahvata na srednjovjekovnoj utvrdi Possert kod Cerovlja i antičkoj vili na lokalitetu Boškina kod Krvavića. Nastavljen je i program arheoloških sondiranja i sustavnog rekognosciranja kasnoantičkog obrambenog sustava *Claustra Alpia Iuliarum*, koji je podloga projektu prijavljenom na IPA programe u 2012. godini. Tijekom protekle godine pokrenut je projekt arheoloških i konzervatorskih radova na srednjovjekovnoj kuli Turnina kod Rovinja, kojoj je, zbog lošeg stanja u kojem se nalaze njezini građevinski ostaci, prijetilo znatno nepovratno oštećivanje sačuvanih struktura. Djelatnici odjela sudjelovali su i u projektu zaštitnih radova na kaštelu u Barbanu.

Tijekom 2012. provedena su arheološka istraživanja turske kupelji – hamama i ranonovovjekovnog groblja u Iloku. Ta istraživanja provedena su u sklopu projekta „Istraživanje, obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok - Vukovar - Vučedo“ financiranog na temelju ugovora o zajmu između Republike Hrvatske i Razvojne banke Vijeća Europe (CEB).

Važan segment rada Odjela za kopnenu arheologiju sa sjedištem u Juršićima čine projekti koje financiraju vanjski investitori. Takvi su projekti u pravilu vezani uz zaštitne arheološke radove, odnosno najčešće prethode određenim građevinskim ili poljoprivrednim radovima. Među spomenutim zaštitnim arheološkim radovima izdvajaju se istraživanja srednjovjekovnih utvrda Petrapilosa, Pazin i Morosini-Grimani u Svetvinčentu, crkve Sv. Foške kod sela Batvači te brončanodobnih tumula na Crvenom Vrh u kod Savudrije. Svi navedeni radovi obavljani su u skladu s najvišim standardima arheološke struke.

Dio svih arheoloških radova je njihova prezentacija; radovi su predstavljeni na predavanjima i na znanstvenim kongresima te objavljeni u znanstvenim publikacijama. Djelatnici odjela su 2012. sudjelovali na nekoliko znanstvenih kongresa (Fokus Fortifikation, Conference on the Research of Fortifications in Antiquity, Atena) te objavili nekoliko znanstvenih radova.

Među projektima koji su realizirani tijekom 2012. izdvaja se višegodišnji projekt arheoloških istraživanja i konzervatorsko-restauratorskih zahvata na srednjovjekovnoj utvrdi Possert. Utvrda se nalazi u Općini Cerovlje u Istarskoj županiji, a upisana je u Registar kulturnih dobara RH pod oznakom Z-3102. Projekt se provodi od 2007. godine, kad je arheološki istražen veći dio lokaliteta te su sanirani najugroženiji segmenti arhitektonskih ostataka utvrde. Prošlogodišnjim radovima, tijekom kojih je saniran istočni zid palasa utvrde, stvoreni su uvjeti za provedbu završnih istraživačkih i konzervatorskih radova te za konačnu prezentaciju lokaliteta. Završetak projekta predviđen je u sljedeće tri godine, za što su osigurana sredstva Ministarstva kulture RH i Istarske županije. Trenutačno je u tijeku izrada idejnog projekta prezentacije lokaliteta, a nakon provedbe svih predviđenih radova, Possert će postati prva cjelovito sanirana i prezentirana istarska utvrda koja bi trebala obogatiti kulturno-turističku ponudu tog pomalo zanemarenog dijela Istre.

Slika 76: Pogled na istočni zid palasa i kulu prije i poslije provedenih konzervatorsko-restauratorskih radova.

Odjel za podvodnu arheologiju

U 2012. godini provedena su podvodna arheološka istraživanja na jedanaest programa koje financira Ministarstvo kulture. Od toga je devet kontinuiranih i dva nova programa. Dva programa su sufinancirali JUNP Mljet i njemačka televizijska kuća Indian Summer Motion Pictures.

Rad Odjela koji financira Ministarstvo kulture RH usmjeren je na programe rekognosciranja i istraživanja podmorja i kopnenih voda (Karlovačka županija, Osječko-baranjska, Zadarska, Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska, Primorsko-goranska, Istarska i Dubrovačko-neretvanska županija). Radi se o programima: Sveti Petar Mrežnički - Unutrašnje vode Karlovac Kupa, Osijek - antički ostaci plovnog puta Drava - Dunav, Mljet Sv. Pavao - novovjekovni brodolom i bizantski brodolom, video i nacrtna dokumentacija nalazišta kod rta Stoba, kasnoantički brodolom kod Velog Škoja te zaštitna istraživanja poluotoka Vižula kod Medulina. Završeno je zaštitno istraživanje na lokalitetu Sutivan, antički brodolom s teretom sarkofaga i kamenica. Obavljena su rekognosciranja u dubrovačkom, zadarskom, splitskom i šibenskom podmorju te u Velebitskom kanalu. Sufinancirana su rekognosciranja područja podmorja otoka Mljeta.

Posebno se ističe suradnja s ekipom podvodnih arheologa iz Italije, pod vodstvom prof. Carla Beltrana (Dipartimento di Science dell' Antichita e del Vicino Oriente, Universita ca' Foscari) iz Venecije, s ciljem izrade kompletne nacrtne i fotografske dokumentacije podvodnog arheološkog lokaliteta kod rta Stoba na otoku Mljetu.

Za stručno obavljanje poslova djelatnici Odjela moraju imati položen ronilački tečaj bilo koje ronilačke asocijacije priznate u Hrvatskoj. Kategoriju od tri zvjezdice koja je potrebna za samostalno vođenje terena imaju svi djelatnici, a ronilačke specijalnosti (*trimix* ronjenja, *nitrox* ronjenja, *deep air* ronjenja, podvodna arheologija) ima većina djelatnika.

Istraživanja su predstavljena na stručnim predavanjima na više kongresa i savjetovanja. Objavljeni su stručni radovi u domaćoj i stranoj periodici. Izdvaja se kongres koji je financiralo Ministarstvo kulture FIRST INTERNATIONAL CONGRESS OF EUROPASIAN MARITIME HISTORY u Istanbulu (Turska) na kojem su sudjelovali djelatnici Odjela za podvodnu arheologiju, dok je sudjelovanje djelatnika na međunarodnim kongresima: ASMOSIA X INTERNATIONAL CONFERENCE u Rimu (Italija) i ISBSA 13 u Amsterdamu (Nizozemska) sufinancirao Zavod.

Ove godine završeno je istraživanje antičkog brodoloma sa sarkofazima kod Sutivana (otok Brač). Iskopan je pojas oko tereta kamena da bi se utvrdilo od koliko se elemenata sastojao teret broda te je u svrhu izrade trodimenzionalnog modela (3D) nalazišta izvedena opsežna fotografska dokumentacija u visokoj rezoluciji. Tijekom iskopavanja prikupljeno je pet arheoloških nalaza: brončani čavao, dva ulomka čaše, grlo amfore bez ručki, jedna manja nadgrobna ploča i ljudska bedrena kost. S kamenom stelom, ukupno su identificirana 24 kamena predmeta. Asortiman tereta uključuje dva sarkofaga s pripadajućim poklopcima, jednu kamenicu, dva manja sarkofaga s pripadajućim poklopcima, trinaest kamenih blokova različitih dimenzija te jedan stup kružnog presjeka. Ukupna težina tog tereta je oko 30 tona.

Slika 77: Sutivan, antički brodolom s teretom kamena, 3D snimka nalazišta.

Slika 78: Sutivan, antički brodolom s teretom kamena.

Odjel za restauriranje podvodnih arheoloških nalaza u Zadru

Odjel za restauriranje podvodnih arheoloških nalaza u 2012. godini realizirao je 28 konzervatorsko-restauratorskih programa. Od ukupnog broja realiziranih programa, devet programa realizirano je sredstvima Ministarstva kulture, dok je devetnaest programa ugovoreno s vanjskim investitorima koje su oni i financirali. Među njima su: Muzej Starog grada na Hvaru, Pisa Trade d.o.o., Muzej grada Koprivnice, Zavičajni muzej u Biogradu, Međunarodni centar za podvodnu arheologiju u Zadru, Centar za kulturu Vela Luka, Arheoplan d.o.o., Sveučilište u Zadru, župni ured Sv. Jurja i Institut za arheologiju.

U 2012. su za potrebe realizacije programa honorarno angažirane i dvije studentice te jedan arheolog u sklopu HZZO-va stručnog usavršavanja bez zasnivanja radnog odnosa.

Od zapaženijih projekata u 2012. godini ističu se višegodišnji konzervatorsko-restauratorski radovi na podvodnim arheološkim nalazima s novovjekovnog brodoloma Mljet - pličina Sv. Pavao i preliminarni konzervatorsko-restauratorski radovi na dva velika željezna sidra s podvodnog nalazišta Gnalić.

U sklopu stručnog usavršavanja, djelatnica Odjela za restauriranje podvodnih arheoloških nalaza Anita Jelić boravila je tijekom travnja na specijalizaciji s područja konzerviranja i restauriranja arheološkog drva u Römisch-Germanisches Zentralmuseumu u Mainzu, dok je djelatnica Martina Ćurković tijekom studenoga boravila na UNESCO-voj specijalizaciji za područje restauriranja stakla koji je održan u Tirani, u Albaniji.

Slika 79: Mljet - pličina Sv. Pavao, iznik vrč, prije i nakon radova.

Odjel za restauriranje kopnenih arheoloških nalaza

Odjel za restauriranje kopnenih arheoloških nalaza u 2012. godini realizirao je deset konzervatorsko-restauratorskih programa. Od ukupnog broja realiziranih programa, tri programa realizirana su sredstvima Ministarstva kulture, dok je deset programa ugovoreno s vanjskim investitorima koje su oni i financirali. Među njima su: Institut za arheologiju, Grad Vinkovci, Gradski muzej Varaždina i Foretić i sinovi d.o.o.

U sklopu programa arheoloških istraživanja koja vode arheolozi Hrvatskog restauratorskog zavoda obrađeni su i nalazi s tih istraživanja.

Ukupno su obrađena 674 predmeta od metala, stakla, keramike, kamena i organskih materijala.

Suradnja Hrvatskog restauratorskog zavoda i Gradskog muzeja Vinkovci počela je 2011. godine, kad je slučajni nalaz srednjovjekovnih avarskih grobova na lokaciji Nuštar - dvorac Belassy doveo do pronalaska cijele nekropole. Tada je Ministarstvo kulture RH financiralo arheološko iskopavanje, ali i osiguralo interventna sredstva za konzerviranje prvih 28 nalaza. Ti su avarski metalni predmeti vrlo rijetki, vrijedni i vrhunske zanatske izrade.

Odjel za restauriranje kopnenih arheoloških nalaza Hrvatskog restauratorskog zavoda preuzeo je i konzervatorsko-restauratorske radove na ostalim pronađenim metalnim predmetima, među kojima je u 2012. obrađeno 188 željeznih predmeta, 34 brončana, tri srebrna, tri olovna i jedan zlatni. Željezni predmeti (većinom oružje) podvrgnuti su obaveznom postupku uklanjanja štetnih soli u sulfitnoj kupki, što je dugotrajan proces i traje do godinu dana. Ostali predmeti obrađeni su i dokumentirani uz primjenu najsuvremenijih postupaka i restauratorskih tehnologija. Na dijelu predmeta pronađena je pozlata i boja.

Planira se nastavak radova na željeznim predmetima nakon dovršenja procesa odsoljavanja i obrada ostalih nalaza s avarskog groblja, kao i publiciranje važnih i

zanimljivih rezultata restauratorskih radova i analiza u stručnim publikacijama i na savjetovanjima. Prvi su restaurirani predmeti još prošle godine prezentirani javnosti izložbom u organizaciji Gradskog muzeja Vinkovci.

Slika 80: Avarski nalazi s groblja Nuštar - dvorac Belassy.

Suradnja s Međunarodnim centrom za podvodnu arheologiju

Zavod i Centar su u redovitom radu tijekom 2012. godine surađivali s Međunarodnim centrom za podvodnu arheologiju, i na administrativnom i na stručnom planu.

POSEBAN PROJEKT „Istraživanje, obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok - Vukovar - Vučedol“

Temeljem Okvirnog ugovora o zajmu između Republike Hrvatske i Razvojne banke Vijeća Europe iz 2005. godine za projekt „Istraživanje, obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok - Vukovar - Vučedol“, Ministarstvo kulture RH formiralo je Upravu projekta, a obvezu provedbe dijela projekta koji se odnosi na obnovu graditeljske baštine Vukovara (dvanaest kuća u baroknoj jezgri, kompleks dvorca Eltz i perivoj oko kompleksa Eltz) i obnovu graditeljske baštine Iloka (dvorac Odescalchi, tvrđavski plato i zidine, franjevački samostan i Žitnica) posebnim je ugovorima prenijelo na Hrvatski restauratorski zavod.

Od provedenih radova tijekom 2012. godine posebno navodimo sljedeće:

Barokna jezgra Vukovara

Radovi na obnovi osam kuća (kuće u Ulici dr. F. Tuđmana br. 8, 9, 10, 16, 20 i 21 te kuća u Zmajevoj 2) završeni su u prosincu 2012. godine.

Slika 81: Vukovar: (lijevo) kuća u Ulici dr. Franje Tuđmana 10, obnovljeno ulično pročelje, (desno) obnovljeno dvorišno pročelje.

Slika 82: Vukovar: kuće u Ulici dr. Franje Tuđmana 20, Bingulac II i III.

Na kući Paunović u Ulici dr. F. Tuđmana 7 još se izvode radovi. Radovi sanacije i rekonstrukcije nosive konstrukcije, pročelja i krova građevine započeti u lipnju 2011., u završnoj su fazi. S obzirom na zahtjevnu sanaciju konstrukcije konzolnih kružnih stubišta kroz tri etaže koja diktira brzinu ostalih radova, zahtjev izvođača za prolongiranje roka ocijenjen je opravdanim te se završetak svih radova očekuje do kraja srpnja 2013. godine. Prolongiranje roka uzrokovano je financijskim problemima izvođača koji su doveli do predstečajnog postupka i zastoja radova.

Kompleks Eltz

Sjeverni dio, gospodarski, s četiri građevine Gradskog muzeja u Vukovaru, vlastelinske kurije u Županijskoj ul. 1-7 i perivoj

Nakon provedenog postupka javne nabave u studenome 2011., sklopljen je ugovor za nastavak i dovršetak građevinske sanacije zgrade Kolnice, Sjemenarske stanice, Vodotornja i Kuće vrtlara (kao II. faze obnove kompleksa). Završetak radova predviđen je za kraj godine, ali je zbog teškoća u naplati radova izvođač usporio radove pa se rok završetka neće moći ostvariti prema planu.

Slika 83: Vukovar: zgrada Kolnice, dvorišno i ulično pročelje.

Slika 84: Vukovar: zgrada Sjemenarske stanice, dvorišno i ulično pročelje.

Radovi na pročeljima su pred završetkom, radovi u unutrašnjosti izvedeni su oko 50%.

Izvedeni su zemljani radovi na dvorišnoj plohi. Na vodotornju je izvedena konstruktivna sanacija.

Vlastelinske kurije

Radovi započeti u listopadu 2010. na sanaciji i rekonstrukciji kurija 1-3 ("Perceptoratum, Directoratum, Domum") dovršavaju se, ali će se prolongirati u 2013. godinu. Do najvećeg zastoja došlo je zbog financijskih problema izvođača i nemogućnosti podizvođača stolarskih radova da poštuje ugovorom definirane rokove.

Slika 85: Vukovar: vlastelinska kurija I – Perceptoratum, ulično i dvorišno pročelje.

Slika 86: Vukovar: vlastelinska kurija II – Directoratum, ulično i dvorišno pročelje.

Slika 87: Vukovar: vlastelinska kurija III – Domum, ulično i dvorišno pročelje.

Na kuriji 4 (Inspectoratum) i pomoćnoj građevini, Županijska br. 5, izvedeni su i završeni svi građevinski i obrtnički radovi. Obavljen je tehnički pregled građevina i dobivena je uporabna dozvola te je kurija predana vlasniku - Gradu Vukovaru. Kurija se koristi kao sjedište ovlaštenog Konzervatorskog odjela Ministarstva kulture u Vukovaru.

Slika 88: Vukovar: kurija IV – Inspectoratum, ulično pročelje i interijer potkrovlja.

Perivoj

Idejni, glavni i izvedbeni projekti, koje je izradio Arhitektonski fakultet, završeni su potkraj 2010. godine. U listopadu 2012. proveden je postupak javne nabave za Grupu 1 (građevinsko-obrtnički, elektroinstalaterski i radovi vodovoda i kanalizacije) te za Grupu 2 (bravarsko-restauratorski radovi na izradi faksimila metalnih kandelabra). Početkom studenoga obavljeno je javno otvaranje ponuda, sastavljen je zapisnik, ali nisu potpisani ugovori za izvođenje radova.

Graditeljska baština Iloka

U sklopu obnove graditeljske baštine Iloka na području tvrđavskog platoa i zidina, od svibnja 2012. izvode se radovi konstruktivne sanacije na sljedećim cjelinama: **hamamu i kuli 8, kuli 7, kuli 5 i kućama A i B, istočnom potezu zidina i barbakanu.**

Do sada su izvedeni pripremni radovi, izvode se radovi razgradnje, ali i sanacija temeljnih konstrukcija jednog dijela predmetnih cjelina. Dinamika radova ne prati ugovoreni terminski plan iz više razloga; neki od njih su:

- otkrivanje vrijednih nalaza srednjovjekovne arhitekture koji zahtijevaju prekid radova i provedbu arheoloških zaštitnih istražnih radova; nalazi utječu na promjenu projekta, što opet iziskuje nove konstruktivne proračune i ishođenje potrebnih odobrenja nadležnog Konzervatorskog odjela i Uprave projekta
- poteškoće u dobavi projektiranih i ugovornim troškovnikom definiranih materijala.

Izrada projekata instalacija vezana je uz izmjene i dopune postojeće projektne dokumentacije (konstruktivna sanacija) uz uvažavanje novih arheoloških nalaza.

Slika 89: Ilok: radovi na konstruktivnoj sanaciji i prezentaciji peterokutne kule i istočnog ulaza u grad.

Slika 90: Ilok: istraživanje temeljenja na istočnoj i sjevernoj strani samostana.

Zajedničke stručne službe

Temeljna zadaća zajedničkih stručnih službi je osiguravanje dokumentacijsko-informatičke i analitičko-istraživačke potpore za kompetentno i visokokvalitetno obavljanje konzervatorsko-restauratorskih zahvata. S jedne strane je velik broj povijesnih, vizualnih i drugih podataka o kulturnim dobrima, prema kojima se utvrđuje stanje i uz čiju se pomoć potpunije određuju problemi zaštite. Brojni podaci nastoje se učiniti stalno dostupnima ne samo restauratorima u ustanovi nego i drugim stručnjacima čija je djelatnost povezana s kulturnim dobrima. Uz to, brojni podaci o materijalnoj strukturi su nužni jer njihovo poznavanje i uključivanje spoznaja koje iz toga proizlaze, čine temelj kvalitete održavanja i zaštite kulturnih dobara. Veliki raspon vrsta materijala od kojih su izrađena kulturna dobra, tehnološke karakteristike njihova nastanka, interakcije ugrađenih materijala, mikroklimatske i druge degradacije te karakteristike novih materijala koji se danas ugrađuju u kulturna dobra, predmet su istraživanja i arhiviranja te spoznaja kojima se određuju najbolje tehnike i metode održavanja, kao i postupci restauriranja. Ti se poslovi obavljaju u najužoj suradnji s konzervatorsko-restauratorskim odjelima Zavoda ili Ministarstva kulture.

Naziv Zajedničke stručne službe obuhvaća sljedeće odjele:

1. Dokumentacijsko-informacijski odjel:
 - a. Odsjek za dokumentaciju Službe za pokretnu baštinu
 - b. Odsjek za dokumentaciju Službe za nepokretnu baštinu

- c. Dokumentacija unutar službe za arheologiju
- d. Odsjek za fotodokumentaciju
- e. Arhiv
- f. Knjižnica
- g. Dokumentaristi u dislociranim odjelima (Osijek, Ludbreg, Split, Dubrovnik).

2. Prirodoslovni laboratorij

Informacijsko-dokumentacijski odjel

1. Temeljni poslovi odjela su istraživanje, organiziranje, evidentiranje i dokumentiranje svih konzervatorsko-restauratorskih zahvata i faza poslova koji se odnose na:

- istraživanje povijesti objekata ili predmeta (arhivska i povijesna istraživanja)
- sudjelovanje u konzervatorskim i restauratorskim istraživanjima s funkcijom dokumentiranja nalaza, obradom u vidu izrade elaborata, stručnih mišljenja, ekspertiza, podloga i dr., arhiviranjem nastale dokumentacije, snimanjem i obradom te arhiviranjem fotografske dokumentacije, izradom planova, troškovnika, izvješća, zahtjeva za dozvolu radova, najave početka radova, traženje raznorodnih suglasnosti ovlaštenih tijela i stvaranjem druge srodne administrativne dokumentacije koja se prosljeđuje Ministarstvu kulture i drugim mjerodavnim institucijama. Dio poslova odjela odnosi se i na obradu i prezentaciju te arhiviranje (prema međunarodnim standardima i potpisanim međunarodnim konvencijama) obavezne restauratorske dokumentacije.

Treba napomenuti da u pojedinim fazama rada kroz Zajedničke stručne službe, odnosno putem poslova dokumentiranja i istraživanja, prolazi dokumentacija svih dvadeset dviju lokacija HRZ-a. Podaci se većinom obrađuju i evidentiraju u digitalnoj formi, ali je dio dokumentacije (oko 20%) još uvijek analogan, zbog nemogućnosti čuvanja i adekvatnog arhiviranja digitalnih dokumenata u punom digitalnom formatu na svakoj od dvadeset dviju lokacija Zavoda.

- U dokumentacijskom odsjeku za nepokretnu baštinu tijekom 2012. radilo se na 93 programa koje je financiralo Ministarstvo kulture i na 37 programa koje su financirali ostali investitori. Opseg poslova obuhvatio je sljedeće: a) konzervatorska istraživanja: prikupljanje i obradu bibliografije određenog spomenika, izradu ili dopunu povijesnih, povijesno-umjetničkih i arhivskih istraživanja, vođenje konzervatorskih istraživanja na spomeniku, upućivanje materijala na analizu, određivanje stilske pripadnosti, utvrđivanje faza i slojevitosti, valorizaciju i izradu prijedloga zahvata (navedeni radovi obavljaju se u suradnji s ostalim članovima radnog tima); b) praćenje radova obnove; c) unapređivanje teorije i metodologije konzervatorsko-restauratorske struke: obradu tema vezanih uz zaštitu spomenika i sudjelovanje u izradama mišljenja o stanju spomenika i prethodnim zahvatima; d) dokumentaciju: izradu dosjea

objekta, izradu fototečnih kartica i vođenje fototeke, izradu radnih fotografija tijekom rada na spomeniku, izradu elaborata i vođenje zbirke elaborata, proučavanje, razradu i primjenu informacijsko-dokumentacijskih sustava zavoda (BREUH), evidenciju stanja na terenu.

- U Informacijsko-dokumentacijskom odjelu za pokretnu baštinu tijekom 2012. radilo se na 196 programa koje je financiralo Ministarstvo kulture i na 64 programa ostalih investitora. Uz već spomenute konzervatorsko-restauratorske radove, obavljani su i radovi na evidenciji, obradi i istraživanju kulturnih dobara te izradi prateće dokumentacije.
- U sklopu radova u svim fazama, od evidencija na terenu do dokumentiranja spomenika nakon radova, u 2012. godini snimljeno je i obrađeno (legendirano) oko 23.000 snimki, od čega na Odjelu za pokretne spomenike 15.380 snimki, a na Odjelu za dokumentaciju nepokretnih spomenika 7660 snimki, od toga je oko 65% digitalna dokumentacija.
- Fototeka HRZ-a, koja postoji od 1948. godine, ima više od 300.000 snimki, a orijentacijska vrijednost fototeke (cijena ponovnog snimanja) procjenjuje se na više od 16.000.000 kuna.
- U sklopu dokumentacijskog odjela obavljaju se i nedestruktivna istraživanja u IC, UV i RTG dijelu spektra elektromagnetnih zračenja. U 2012. snimljeno je na RTG film jedanaest rendgenograma različitih umjetnina ukupne površine 4,6 m², a dio umjetnina je snimljen na terenu digitalnim sustavom (*outsourcing*).
- Za potrebe restauratorskih zahvata i istraživanja, IC i UV snimanjima obuhvaćeno je 28 umjetnina i snimljeno više od 180 IC i UV snimki cjelina i detalja.
- Zavod ima vlastitu bazu podataka BREUH u koju pohranjuje podatke o radovima na spomenicima. Još od 2009. godine planirano je višelokacijsko povezivanje na BREUH. Hardverski dio tog zahvata je riješen, no softversko usklađivanje zbog višestrukih upisa s različitih lokacija trebalo je ujednačiti. Za taj je posao trebalo više vremena od planiranog pa se radilo cijele 2010. godine, a doradivalo tijekom 2012. godine. Intenzivniji razvoj programa BREUH bio je usporen zbog slabijeg financiranja od predviđenog i koncentriran na funkcionalno održavanje sustava. Raspoloživa skromna sredstva bila su angažirana za adaptaciju programa za internetski upis prijavnica, koji je uvelo Ministarstvo kulture. Osjeća se potreba za modernizacijom i rekonstrukcijom postojećeg specifičnog softvera za obradu podataka i arhiviranje rezultata - BREUH (**B**aza **R**estauratorski **E**videntiranih **U**mjetnina **H**rvatske) te njegova proširenja na segmente arheologije i znanstvenih istraživanja.

Početak 2012. godine Zavod je publicirao drugi broj svojeg stručnog časopisa **PORTAL**. U časopisu su publicirani znanstveni i stručni članci s područja restauriranja pokretnih i nepokretnih spomenika te arheologije.

Informacijsko-dokumentacijski odjel predstavlja u sklopu časopisa CD s izvještajem o svim radovima Zavoda na potpuno dovršenim ili u znatnoj mjeri zaokruženim radovima ili fazama radova tijekom 2010. godine.

Slika 91: Naslovnica prvog i drugog broja stručnog časopisa Zavoda - „Portal“.

Opremljenost odjela još uvijek nije dostatna za povećanje opsega radova i povećanje ekipe, što se kontinuirano događa u posljednjih pet-šest godina. Tijekom 2011. godine nastojala se doseći zadovoljavajuća razina, u čemu se u znatnoj mjeri uspjelo kombiniranjem sredstava Ministarstva kulture i vlastitih sredstava. Nabavljena su tri poluprofesionalna digitalna refleksna fotoaparata za fotografe Zavoda te devet digitalnih fotoaparata za terenske ekipe. Uz to je nabavljena i najnužnija dodatna oprema: objektiv, rasvjeta, stativi te druge sitnija oprema, kako bi se mogli konstituirati setovi za terenski rad, za što je utrošeno oko 90.000 kuna.

Nabavljena je i informatička oprema koje neprestano manjka, jer bi se oprema starija od pet godina svakako trebala zamijeniti novom. Nažalost, u tom segmentu ne

može se ostvariti potrebna amortizacija od oko 20% opreme, već je stalno na razini od oko 12%.

Knjižnica

Zavodska knjižnica osnovana je u siječnju 2003. godine i djeluje kao jedina specijalizirana knjižnica s literaturom za primijenjenu restauratorsku struku, uključujući i naslove za tehnologiju materijala spomenika kulture u Hrvatskoj. Posjeduje desetak tisuća stručnih naslova; razmjenom ili pretplatom prima dvadesetak najvažnijih restauratorskih časopisa. Za nabavu knjiga i časopisa utrošen je planirani godišnji iznos od 50.000 kuna.

Uz središnjuknjižnicu na Zmajevcu 8 u Zagrebu, knjižnica ima područne odjele u Zagrebu i vanjskim radionicama. Do 2006. godine knjižnica je bila u informacijskom sustavu znanstvenih informacija (SZI - Humanistika na FF) ISIS, a nakon prestanka funkcioniranja toga sustava, Zavod je bio prisiljen nabaviti novi softver za obradu knjižne građe iz vlastitih prihoda. Nabavljen je informacijski sustav ZAKI kao stručno i financijski zadovoljavajuće rješenje. Implementiran je u rujnu 2009. godine, provedena je edukacija voditeljice knjižnice te je do kraja 2010. omogućeno internetsko pretraživanje oko četiri tisuće naslova na adresi: <http://opac.zaki.com.hr/kgz/default.asp?libid=182> .

Knjižnica je otvorena za sve stručne djelatnike, i one iz HRZ-a, ali i drugih srodnih institucija. Uz profesore i nastavnike, korisnici su i studenti restauratorskih usmjerenja fakulteta u Zagrebu, Splitu i Dubrovniku.

Arhiv

Budući da je HRZ smješten na velikom broju lokacija (jedanaest u Zagrebu i na dvanaest lokacija po cijeloj Hrvatskoj, tako je i odlaganje dokumentacije koja se trajno čuva velik problem. Ni jedna lokacija nema dovoljno prostora za središnji arhiv ustanove, pa su se arhivi smještali na svakoj od važnijih lokacija – za pojedine službe, tako da se formiralo više arhiva:

1. Arhiv urudžbenog zapisnika i središnji arhiv – Grškovićeva 23
2. Arhiv financijsko-računovodstvene dokumentacije - Grškovićeva 1
3. Arhiv dokumentacije nepokretnih spomenika - Ilica 44
4. Arhiv dokumentacije pokretnih spomenika - Zmajevac 8
5. Arhiv odjela za arheologiju - Kožarska 15
6. Priručni arhivi većih regionalnih radionica koje nemaju posebne odjele ili prostorije (Osijek, Ludbreg, Split, Dubrovnik).

Uz odvojene arhivske prostorije, na dvije lokacije postoje i prostorije fototeke: na Zmajevcu 8 i u Ilici 44. Prostor na Zmajevcu je zadovoljavajuće uređen, ali nažalost premalen, a u Ilici treba osigurati odgovarajuću mikroklimu.

Specijalni softver koji koristi HRZ, nazvan BREUH, predviđa pohranu sve dokumentacije u elektroničkoj formi i mogućnost njezina *on-line* korištenja, no stara dokumentacija i dokumentacija koju je potrebno trajno arhivirati u papirnatost formi ostaje na jednoj od spomenutih lokacija.

U arhivu HRZ-a u Ilici 44, u 2011. godini digitalizirana je cijela arhivska fototeka (oko 75.000 fototečnih kartona) te je provedena revizija (usporedba s duplikatima kartica i izrada fotografija koje su nedostajale u fototeci). Digitalizacija građe nastavljena je i u cijeloj 2012. godini. Podaci su dostupni stručnjacima Zavoda na zajedničkom serveru, zajedno s prije digitaliziranim dijapozitivima *leica* formata (12.358 kom.). U arhivu se čuva 1299 obrađenih dosjea spomenika, čiji se broj postupno povećava jer nastaju novi.

Arhiv je dostupan i vanjskim korisnicima. Na zahtjev zavodskih stručnjaka i stručnjaka iz srodnih institucija, dokumentacija je davana na uvid ili je kopirana za 38 korisnika.

Zavod primjenjuje propise i zakone o čuvanju arhivske građe najviše što može u postojećim uvjetima rada.

Prirodoslovni laboratorij

Prirodoslovni laboratorij Zavoda utemeljen je 1966. godine u sklopu tadašnjeg Restauratorskog zavoda Hrvatske. U protekle četrdeset četiri godine nastojao je osigurati analitičku opremu i uvesti uobičajena prirodoslovna istraživanja za određivanje sastava materijalne strukture umjetnina, kao i za određivanje uzroka njihova propadanja. U slučajevima u kojima laboratorij nije opremljen za određene vrste istraživanja, koristi se uslugama i uspostavljenom suradnjom s većim brojem znanstvenih i istraživačkih institucija u Hrvatskoj i u inozemstvu.

Na nepokretnim spomenicima određuje se sastav i vrsta kamena, žbuka, veziva ili pigmenta u slikanim slojevima, kao i pojava štetnih soli u građevnim strukturama. Sastavni dio istraživanja čine dijagnostička ispitivanja vlage i mikroklimatike građevina. Na temelju provedenih analiza materijala te dijagnostičkih ispitivanja, laboratorij definira, a u suradnji s restauratorskim odjelima i izvodi probe čišćenja, odsoljavanja, učvršćivanja te zaštite građevinskog materijala. Uz to se izdaju preporuke o načinima sanacije nakon kojih se provode kontrolna ispitivanja o uspješnosti provedenih postupaka.

Na pokretnim spomenicima određuje se sastav veziva i pigmenta slikanih slojeva, vrste i bojila tekstila, vrste drva i metala te sastav različitih organskih materijala. Za arheološke nalaze određuje se sastav žbuke, kamena, keramike, tekstila te metala.

Prostor Prirodoslovnog laboratorija

Početak 2011. Prirodoslovni laboratorij uselio se u nadograđeni prostor na Zmajevcu pa su osigurani kvalitetni uvjeti za rad uz restauratorske atelijere.

Time su se ujedno stvorili i uvjeti za formiranje centralnog laboratorija za konzervatorsko-restauratorsku djelatnost. Formiranje takvog laboratorija podrazumijeva proširenje postojeće opreme, u početku još dvama analitičkim uređajima, a poslije i trećim uređajem. Riječ je o mikroskopskom FTIR analizatoru te o tzv. elektronskom mikroskopu (SEM-EDX). Budu li uvjeti to dopuštali, opremu bi trebalo upotpuniti analizatorom Raman.

Time bi se stvorili pravi uvjeti za kontinuirana rutinska istraživanja umjetnina, kakva se uobičajeno obavljaju u zemljama u okruženju (Slovenija, Italija, Austrija).

Zavod zapošljava pet školovanih stručnjaka koje bi nakon nabave navedene opreme trebalo tek kraće dodatno educirati za rad na specifičnoj opremi.

U tako formiranom laboratoriju, uz uobičajene poslove, mogla bi se obavljati istraživanja i analize i za druge muzejske, fakultetske i istraživačke ustanove koje se bave kulturnom baštinom. Time bi se formirala najracionalnija struktura i intenzivirala postojeća međunarodna suradnja na projektima, od kojih je trenutačno najaktivnija suradnja s IAEA (Međunarodna agencija za atomsku energiju), Restauratorskim centrom Ljubljana, Opificio delle Pietre Dure iz Firence, Bundesdenkmalamtom i Kunhistorisches Museumom iz Beča, Technische Universität München, Universität Potsdam, Nucleart- Grenoble i dr.

Oprema

Laboratorij posjeduje opremu za mikroskopske, kemijske i spektroskopske analize te dijagnostičku opremu za određivanje vlage spomenika. Od mikroskopske opreme laboratorij posjeduje suvremeni polarizacijsko-fluorescentni mikroskop te nekoliko stereo mikroskopa. U spektroskopsku opremu laboratorija ubrajaju se: UV/VIS spektrofotometar (za analizu soli i bojila), FT-IR spektrofotometar (za analizu organskih materijala) te XRF prijenosni spektrofotometar (za kvalitativnu analizu anorganskih materijala). Taj uređaj je donacija Međunarodne agencije za atomsku energiju iz 2006.

Najčešće analize izvan HRZ-a čine analize soli te kamena:

- XRD spektroskopija na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu,
- dodatne analize pigmenata slikanih slojeva PIXE spektroskopijom na Institutu Ruđer Bošković.

Opseg istraživanja

Tijekom 2012. godine u laboratoriju Zavoda obavljeno je najviše analiza od postojanja laboratorija. S obzirom na nedostatak opreme i zaposlenih stručnjaka te nešto kasnije odobrenje programa rada Zavoda, laboratorij nije bio u stanju riješiti sve zaprimljene poslove do kraja godine. Zbog toga su svi zaprimljeni poslovi riješeni do sredine ožujka 2013. godine.

U protekloj godini obavljeno je 2315 analiza (od čega više od 50% mikroskopijom, 372 FT-IR-om, 456 XRF-om i UV-VIS spektroskopijom). U vanjskim je ustanovama (uglavnom IRB-u, PMF-u) obavljeno još oko 400 analiza.

Prema vrstama uzoraka, provedene su sljedeće analize: žbuke - 302 uzorka, veziva - 374 uzorka, pigmenata - 547 uzoraka, analiza soli obavljena je na 250 uzoraka, analiza sastava materijala na 65 uzoraka, tekstila ili papira na 227 uzoraka, metala na 62 uzorka, bojila na 40 uzoraka. Uz to je analiziran kamen u 36 slučajeva i rodovi drva na 12 uzoraka.

Informatizacija Zavoda

Stanje

Stanje informatičke infrastrukture u Hrvatskom restauratorskom zavodu od 2010. godine nije se bitnije promijenilo. Svi parametri su ostali slični; približno je jednak broj zaposlenih, nije se promijenio broj lokacija (22) niti je došlo do većih promjena u informatičkoj infrastrukturi. Ipak, u softverskoj infrastrukturi počele su promjene čiji će se rezultat pokazati tek idućih godina. Od pozitivnih pomaka svakako treba spomenuti prebacivanje intranetske infrastrukture na *linux* platformu, što je rezultiralo smanjenjem troškova i stabilizacijom sustava. Nabavljen je softver za kolanje dokumentacije i uvedene su strukturne promjene i modernizacija u programu BREUH.

Nažalost, nastavio se trend starenja informatičke opreme. Nije se uspjela osigurati kompletna amortizacija zastarjele opreme, a usprkos nabavi trideset računala, zastarjelost opreme u 2012. godini povećana je na oko 20%. Skromnim sredstvima kojima se raspolagalo nastojalo se pažljivim balansiranjem i optimizacijom cjelokupnog sustava postići najviše moguće.

Kako su i u 2012. izostala posebna sredstva Ministarstva kulture za informatizaciju ustanova, cjelokupan informatički razvoj temelji se na prenamjeni sredstava za opremanje i investicije te na vlastitim ulaganjima.

Takav trend je nedovoljno stimulativan za HRZ i ne potpomaže razvoj u potrebnoj mjeri, ali ukazuje i na odsutnost dugoročnog planiranja i koordiniranog informatičkog povezivanja zaštite kulturne baštine na razini Ministarstva kulture.

Informatička mreža / proširenje na VOIP

Uspostavljena informatička mreža HRZ-a u kojoj su dvadeset dvije lokacije, u 2011. godini poboljšala je kvalitetu i stabilnost nabavom relativno jeftinih, mrežnih, kriptiranih *linux routera*, koji su zahvaljujući konstrukciji bez pokretnih dijelova, manjoj potrošnji električne energije i priključivanju na postojeće UPS-ove, učinili cjelokupni intranetski sustav znatno stabilnijim i manje ranjivim. Postojeći intranet ujedno se počeo koristiti i kao infrastruktura za VOIP komunikaciju. U drugoj polovici 2012. godine financirana je iz vlastitih sredstava zamjena preostalih šest telefonskih centrala VOIP

sustavom pa se u 2013. predviđa završetak procesa i povezivanje fiksne i mobilne telefonije te znatno smanjenje troškova poslovanja (i do 50%).

Od postojeće dvadeset dvije zavodske lokacije, u 2011. godini uključeno je sedam, tako da je sada osam lokacija u VOIP-u. To su: Zagreb - Grškovićeve 23, Ilica 44, Zmajevac 8, Cvijete Zuzorić 43 i Kamenita 15, a izvan Zagreba: Split - Dračevac, Zadar - Bedemi i Juršići, a u 2012. godini Osijek, Ludbreg, ZG - Voćarska 106, ZG - Kneza Mislava 20, ZG - Radićeva - Kožarska, Split - Porinova.

Nabavom sigurnog mrežnog poslužitelja (*network storagea*) uspostavljeno je optimizirano i sigurno iskorištenje virtualizacijske tehnologije. Na njegovu sigurnu strukturu sada se uspostavlja proširenje *backup* podataka za udaljene lokacije.

Zahvaljujući korištenju virtualizacijskog softvera, dodatno se implementira mrežno dijeljenje podataka i mogućnost jedinstvenog *backupa* s različitih lokacija.

U tom segmentu brzina i kvaliteta razvoja uvelike će ovisiti o zamjeni ADSL veza s CARNet-ovim fiksnim linkovima za vanjske lokacije. Prioriteti u 2012. godini bile bi lokacije u Splitu (Porinova) i Osijeku, zbog njihova rasta, veličine i količine poslova.

Informatička oprema (hardver)

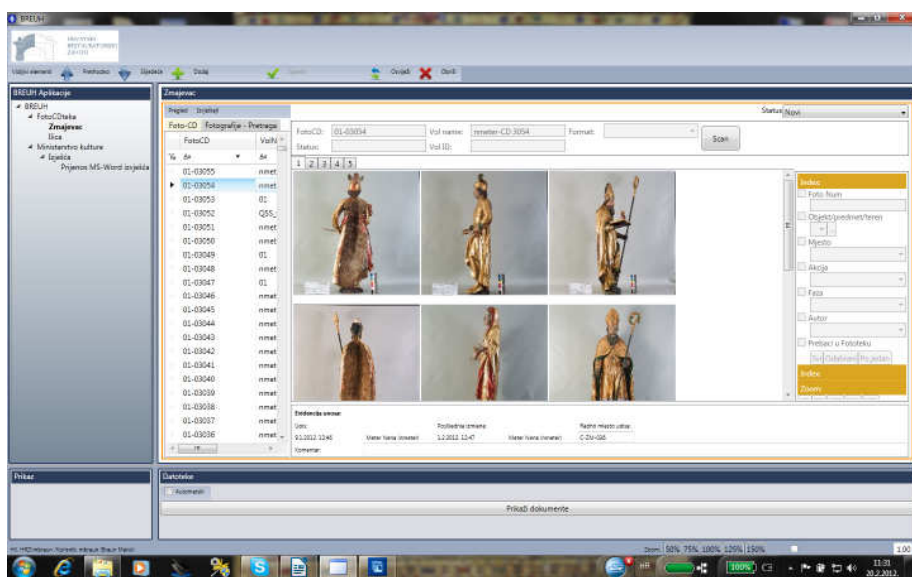
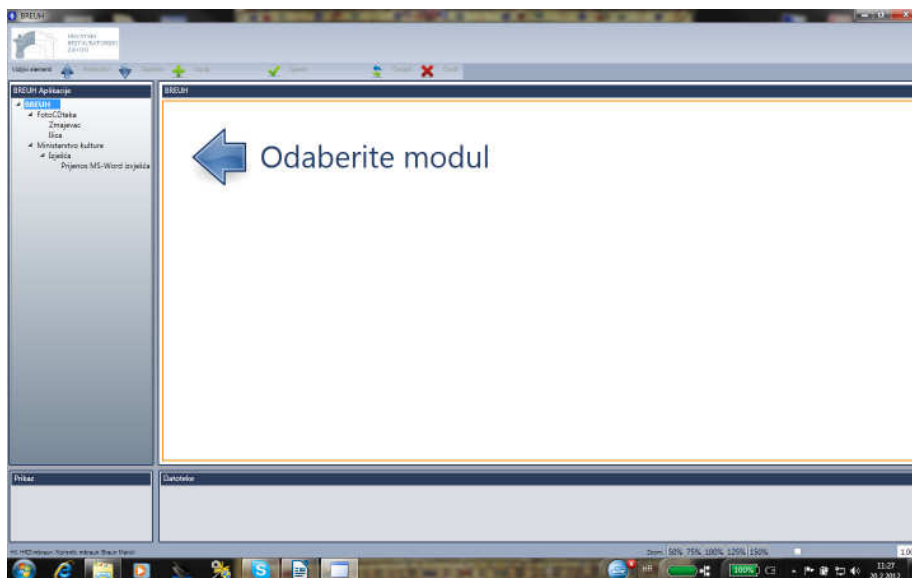
Od 231 PC računala u Zavodu i 65 *notebookova* (ukupno 296 računala), zbog zastarjelosti je bilo potrebno zamijeniti 59 računala (zamjena svakih pet godina = amortizacija 20%).

Nažalost, u 2012. godini osigurano je 100.000 kn za zamjenu 30 računala (20 stolnih i 10 prijenosnika). Računala su nabavljena iz sredstava za opremanje koje je osiguralo Ministarstvo kulture i iz vlastitog prihoda tijekom godine. Povećala se negativna razlika na 32 računala koja je trebalo zamijeniti, no ostala su u funkciji.

Težište u 2012. godini usmjereno je na serversku stabilnost na svakoj od dvadeset dvije zavodske lokacije gdje postoji informatička infrastruktura sastavljena od servera i pasivne mreže. Nažalost, i u tom segmentu zastarjelost opreme je veoma izražena. Stoga su u 2012. godini nabavljeni mrežni podatkovni serveri (tri komada) u iznosu od 100.000 kn kao nužan i hitan korak u stabilizaciji informatičkog sustava, kojim se pokušava riješiti nadirući problem arhiviranja fotografija i drugih slikovnih podataka. Naime, u bazi BREUH čuva se trenutačno više od 365.000 fotografija. Trend digitalizacije i smanjenja troškova umanjuje postotak snimanja na film (dijapozitiv) koji sada čini oko 25%. Zavod je zbog već gotovo desetogodišnje upotrebe hibridne tehnologije strukturno pripremljen za prelazak u posve digitalni sustav, a jedini problem je nabava adekvatne profesionalne opreme za sve odjele Zavoda. Brojni manji problemi postoje na razini periferija (posebice printera i monitora), čije se baždarenje i standardizacija sada moraju obavljati unutar Zavoda, a čine temelj kvalitete u radu s digitalnim formatima. Kako se zbog ograničenih sredstava sustavno nabavlja jeftinija oprema, uočljiv je manjak kvalitetne opreme na nekim kritičnim radnim mjestima. Nužno, ali nažalost nedostižno godišnje ulaganje u hardver Zavoda moralo bi se trajno kretati između 250.000 i 300.000 kn, kako bi se održavao i unapređivao sustav na tehnološki prihvatljivoj razini.

Zavod je već u 2011. godini počeo s postupnom nadogradnjom, odnosno zamjenom komponenti (dijelova) BREUH-a; pa se sada u probni rad stavlja BREUHnet kao program koji bi osigurao višelokacijsko korištenje. Nažalost, 2012. godine završeno

je tek djelomično implementiranje BREUHnet aplikacija fototeke i financijskih kalkulacija, a za nastavak izgradnje nema za sada dovoljno sredstava.

Slika 92: Fototeka BREUH-a u novoj mrežnoj verziji, u probnom radu; siječanj 2012.

Korisnički programi (softver)

Negativne posljedice manjka sredstava u posljednjih sedam-osam godina najviše je plaćao softver, kako licencni, tako i onaj koji se u Zavodu trebao razvijati za vlastite potrebe. Uključivanje u HRZ brojnih vanjskih radionica i odjela, proširenje djelatnosti

brojnim novim vrstama radova i dislociranje tih poslova proteklih petnaest godina od formiranja HRZ-a nije bilo adekvatno popraćeno u ostalim segmentima, posebice razvojem softvera kojim se prate i programiraju radovi te arhivira tako nastala dokumentacija.

BREUH se počeo graditi kao baza za evidenciju objekata i predmeta koji su se restaurirali u ustanovama od kojih je 1997. formiran HRZ. Stoga je u BREUH već upisan dio podataka od 1948. do danas. No razvoj koji bi pratio povećanje Zavoda nakon 1997. i razvoj u praćenju svih konzervatorsko-restauratorskih zahvata na različitim vrstama spomenika, ostao je nedovršen.

Licence

Licence su osobito bolan i kritičan segment informatičkog sustava.

Legalizacija softvera je nužna. Analiza sustava pokazala je da bi za legalizaciju softvera u sadašnjem obliku trebalo oko 2.150.000 kn. Kako je osiguranje tog iznosa posve nerealno, izrađen je plan za hitne situacije, prema kojem bi Zavod koristio za većinu potreba (kad god je to moguće) *open source* softver, a na samo odabranim radnih mjestima upotrebljavao bi se licencni softver, koji će se nabavljati u skladu s mogućnostima.

Predloženi paket zamjenskog (*open source* softvera)

Office paket je na gotovo svim računalima u Zavodu (gotovo tristo računala), a MS *office pro* je jedina varijanta koju Zavod može upotrebljavati s obzirom na mrežnu infrastrukturu, uvažavajući činjenicu da ta varijanta podrazumijeva mrežnu povezanost i određeni broj lokacija.

Microsoft Hrvatska nudi Zavodu samo standardnu *pro* verziju MS *officea* 2010 s obzirom na to da za Hrvatsku ne postoji edu- ili non-profit verzija. Budući da je cijena pojedinačne licence 299 američkih dolara, cijena za tristo računala je 90.000 dolara (495.000 kn). Zato se taj softver zamjenjuje non-profit softverom Libre Office, koji dijelom ipak ne osigurava MS univerzalnost.

Operativni sustav unutar HRZ-a je MS Windows XP (odnosno 7), a nabavlja se obavezno u verziji s novim računalom OMS. Ostali zajednički programi su: Win server 2000, opl licence za lokalne mreže, Kerio, Oracle i sl., što je prioriteta grupa za funkcioniranje sustava; zato Zavod iz sredstava Ministarstva osigurava prioriteta taj segment.

Nakon toga prioriteta skupinu čini softver koji nema dobru *open source* alternativu; npr: ACAD, 3 D studio max i sl.

Treću skupinu čine softveri koji nisu nužni za svakodnevni rad u Zavodu, a njihova nabava će se procjenjivati temeljem posebnih zahtjeva.

Tablica 4: Pregled korištenog softvera i alternativa

Opis	Prodajna verzija	Alternativna	Licenca	Web Adresa	Verzija
Kompresija	WinRAR	7Zip	GNU Lesser General Public License	http://www.7-zip.org/	9.20
Flash player		Adobe Flash player	Proprietary / free are	https://www.adobe.com/software/flash/about/	11.1.102.62
DVD prizenje	Nero Burning rom	CDBurnerXP	Freeware (Closed Source)	http://cdburnerxp.se/en/download	4.4.0.2905
Preglednik PDF datoteka	Adobe Reader	Foxit Reader	Proprietary / Freeware	http://www.foxitsoftware.com/	5.1.4.0104
Java		Java Runtime Environment	GNU General Public License	http://www.java.com/en/download/index.jsp	6.31
Video i audio Codeci		K-Lite Codec Pack	Freeware	http://codecguide.com/download_k-lite_codec_pack_meg	8.4.0
Office alat	Microsoft Office	LibreOffice Productivity Suite	GNU Lesser General Public License	http://www.documentfoundation.org/download/	3.5.0
Internet preglednik	Internet Explorer	Mozilla Firefox	MPL/GNU GPL/GNU LGP	http://www.mozilla.com/hr/	10.0.2
Obrada fotografije	Adobe Photoshop	Paint.NET	Proprietary / free are	http://www.getpaint.net/	3.5.10
Izrada PDF datoteka	Adobe Acrobat	PDF Creator	GNU General Public License	http://www.pdfcreator.org/pdfcreator	1.2.3
		Shockwave player	Proprietary / free are	http://get.adobe.com/shockwave/	11.6.4.634
Pregledavanje fotografija	AccSee	XnView	Freeware for private non-commercial use	http://www.xnview.com/en/index.html	1.98.5
Hrvatsko jezično sučelje		Paket hrvatskog sučelja za Windows	Proprietary / Free are	http://www.microsoft.com/downloads/details.aspx?FamilyID=04b2e8f9-9dc	1
		Microsoft PowerToys XP (ImageR)	Freeware	http://www.microsoft.com/windowsxp/downloads/power toys/xppowertoy s.mspx	

<http://fpdownload.macromedia>
<http://fpdownload.macromedia>
<http://fpdownload.macromedia>

Opcije:

Obrada fotografije		Gimp	GNU General Public License	www.gimp.org	2.6.11
		Google Earth	Freeware/Proprietary	http://www.google.com/earth/index.html	6.2
VPN klijent		Kerio VPN		http://www.kerio.com/control/download	7.2.2 Patch 4
Konverzija PDF u Doc		PDF to Word Doc Converter	Freeware	http://www.heliodp.com/	1.1
Spajanje PDF-ova		Simple PDF Merger	Freeware	http://www.freewarefiles.com/Simple-PDF-Merger-V-progr	1.0
CAD preglednik		eDrawings - 3D and 2D CAD Viewer and Publisher		http://www.edrawingsviewer.com/pages/products/eDrawingsViewerpage.html	
Virtualni DVD		DAEMON Tools Lite		http://www.disc-tools.com/download/daemon	4.45.3

<http://usa.autodesk.com/adsk>

Internetska stranica Zavoda

U 2011. godini provedena je potpuna reorganizacija i redizajn internetskih stranica Zavoda, pa se u 2012. godini te stranice nastoje sadržajno obogatiti i ažurirati.

Nova stranica Zavoda je aktivna i može se pregledati na: <http://www.h-r-z.hr/>

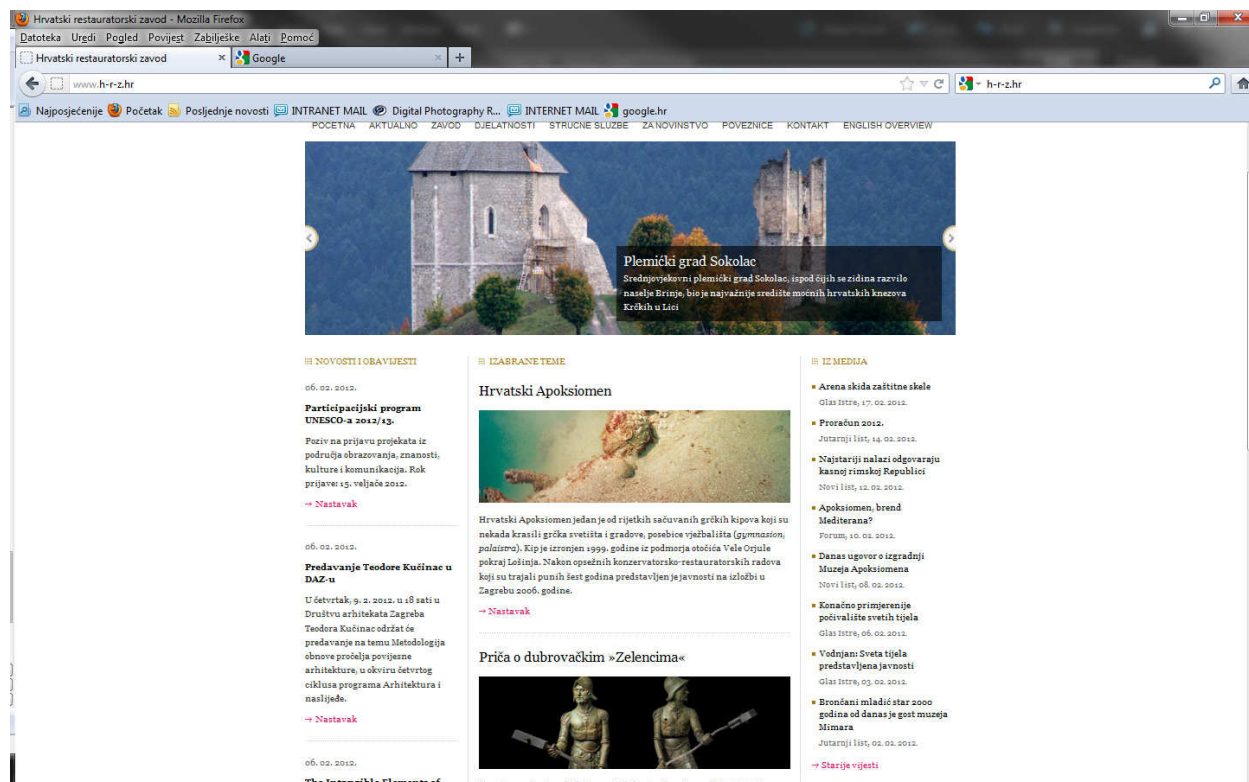
Uz informacije o aktualnostima, podacima iz medija koji se odnose na HRZ, financiranju radova, o radovima, vežu se i podaci o natječajima, strukturi, ustroju, stručnoj praksi, pravnim dokumentima i javnoj nabavi.

Posebnu grupu informacija na internetu čini djelatnost s podgrupama o konzervatorsko-restauratorskim radovima, publikacijama, stručnim skupovima i izložbama te informacijama o stručnim službama unutar Zavoda. U formiranju je i stranica s priopćenjima za novinstvo i fotografijama, poveznice, kontakti i druge informacije od interesa za širu javnost. Za sljedeću godinu planiraju se nadogradnje i prijevod na engleski jezik.

Nabava opreme

Godine 2012. za nabavu opreme izdvojeno je 1.070.000 kn; bez spomenute informatizacije izdvojeno je ukupno 878.000 kn, od čega 500.000 kn namjenski iz sredstava Ministarstva, dok je ostatak osiguran iz viška sredstava proteklih godina.

Prioritetne skupine opreme koje su nabavljane bile su: namještaj i srodna oprema 60.000 kn, zaštita na radu 60.000 kn, radna oprema 320.000 kn, dokumentacijska oprema 60.000 kn, mjerna i analitička oprema oko 110.000 kn, uredska, komunikacijska i ostala oprema oko 260.000 kn, te spomenuta informatička oprema 200.000 kn.

Slika 93: Snimka početne internetske stranice Zavoda.

Odsjek za školovanje, stručno usavršavanje i međunarodnu suradnju

Odsjek je zadužen za održavanje i unapređivanje odnosa i suradnje s inozemnim stručnjacima i ustanovama, održavanje suradnje s ustanovama mjerodavnim za kulturnu baštinu i edukaciju u Hrvatskoj te za sustavno stručno usavršavanje i školovanje djelatnika Zavoda.

Odsjek također prijavljuje projekte na natječaje EU fondova, Ministarstva kulture te lokalne samouprave te provodi prijavljene projekte, održava publicističku djelatnost, organizira izložbe i druge promotivne aktivnosti Zavoda.

Međunarodna suradnja

S ustanovama iz inozemstva te istaknutim pojedincima surađuje se na zajedničkim projektima na obnovi hrvatskih kulturnih dobara te u ostvarenoj organizaciji brojnih simpozija, savjetovanja i zajedničkih radionica posvećenih pomno odabranim konzervatorsko-restauratorskim te povijesno-umjetničkim temama interdisciplinarnog karaktera.

Tijekom 2012. godine ističe se suradnja s nekoliko izaslanstva stručnjaka, u sklopu različitih programa međunarodne suradnje.

U međunarodnom projektu mobilnosti *Leonardo da Vinci*, Hrvatskom restauratorskom zavodu u posjet je došlo (od 25. ožujka do 1. travnja 2012.) izaslanstvo mađarskih stručnjaka s područja zaštite kulturne baštine. Tijekom sedmodnevnog posjeta, mađarskim stručnjacima omogućen je uvid u način financiranja poslova i dobivanja licence za rad te uvid u konkretne načine provođenja konzervatorsko-restauratorskih postupaka. Mađarski stručnjaci posjetili su radionice HRZ-a u Zagrebu, Osijeku i Ludbregu; uz stručno vodstvo obišli su brojne objekte u kontinentalnoj Hrvatskoj, na kojima zaštitu provodi ili je provodio Hrvatski restauratorski zavod. U Zagrebu je HRZ organizirao sastanak mađarskih kolega sa stručnjacima Ministarstva kulture RH, Uprave za zaštitu kulturne baštine te Uprave za međunarodnu suradnju i fondove EU.

Slijedom višemjesečnih kontakata, izaslanstvo turskih stručnjaka, sastavljeno od službenika turskoga Ministarstva kulture i turizma te predstavnika TIKa-e (Turske agencije za međunarodnu suradnju i razvoj), u pratnji savjetnice turskog veleposlanstva u Zagrebu, boravilo je u Hrvatskoj od 23. do 28. travnja 2012. Posjet su organizirali Ministarstvo kulture RH i Hrvatski restauratorski zavod radi razvijanja bilateralne suradnje, s težištem na zaštiti hrvatske kulturne baštine iz razdoblja osmanske vladavine. Petodnevni program obuhvatio je obilazak lokaliteta na kojima su sačuvani spomenici koji pripadaju osmanskoj arhitekturi (Iločki plato s kompleksom džamije, turbeta i hamama), Vukovar i Osijek, s naglaskom na suradnji u revitalizaciji mosta Sulejmana Veličanstvenog te Zadra, gdje je predstavljen projekt revitalizacije mjesta Vrana i hana Jusufa Maškovića. Turski stručnjaci posjetili su i Drniš, Šibenik, Trogir, Split, Solin i Klis. Stručno vodstvo za izaslanstvo organizirali su Konzervatorski odjeli Ministarstva kulture, Muzej grada Iloka, Muzej Slavonije u Osijeku te djelatnici HRZ-a.

Izaslanstvo Republike Kosovo koje je činilo dvanaest stručnjaka za zaštitu kulturne baštine boravilo je 11. lipnja 2012. u studijskom posjetu Hrvatskom restauratorskom zavodu, radi stjecanja profesionalnih iskustava potrebnih za osnivanje središnje baštinske ustanove u toj novoosnovanoj državi. Kosovski stručnjaci posjetili su radionice HRZ-a u Zagrebu te su im uz stručno vodstvo djelatnika predstavljeni segmenti konzervatorsko-restauratorskog rada i način upravljanja Zavodom.

Hrvatski restauratorski zavod priključio se inicijalnom projektu Prometheus za osnivanje UNESCO-ve katedre pod nazivom *Inovativne tehnologije, materijali, kreiranje i planiranje procjene rizika i očuvanja kulturne baštine*. Projekt osnivanja te katedre rezultat je suradnje većeg broja sveučilišnih i financijskih ustanova, profesionalnih udruženja te institucija s područja zaštite kulturne baštine iz cijeloga svijeta, a sjedište mu je u Ateni, u Grčkoj.

U Livnu, u Bosni i Hercegovini, nastavljena je obnova franjevačkog samostana i crkve Sv. Petra i Pavla na Gorici.

Osim navedenih aktivnosti, veći broj djelatnika Zavoda je tijekom 2012. godine boravio na službenim putovanjima u inozemstvu radi studiranja komparativnog materijala, pregleda stanja određenih objekata ili umjetnina ili sudjelovanja na radnim sastancima.

Izdvajamo studijski posjet djelatnica Odjela za zidno slikarstvo Veronike Šulić i Fani Župan Crnoj Gori - Cetinju, Kotoru, Morači, Ostrogu, Gospi od Škrpjela, Perastu i Dobroti, 5. – 7. srpnja 2012.

U prosincu 2012. Antonio Šerbetić i Iskra Karniš Vidovič bili su u studijskom posjetu Grčkoj u sklopu priprema stalnog postava za kip Apoksiomena na otoku Lošinju. Posjetili su Nacionalni arheološki muzej, Muzej Akropole, Muzej Benaki, Numizmatički muzej i Muzej kikladske umjetnosti u Ateni te arheološke muzeje u Pireju i Korintu.

Ostvarena je suradnja s profesorima i studentima Odjela za humanističke znanosti talijanskog Sveučilišta Ca Foscari iz Venecije tijekom rujna 2012. godine na podvodnim arheološkim istraživanjima i rekognosciranju novovjekovnog brodoloma kod plićine Sv. Pavao na otoku Mljetu te na rekognosciranju dubrovačkog podmorja.

Članstvo Hrvatskog restauratorskog zavoda i njegovih djelatnika

U 2012. godini Hrvatski restauratorski zavod bio je učlanjen ili je podupirao rad sljedećih organizacija:

- IIC – International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works
- ICON – International Institute of Conservation
- ICOMOS – International Council on Monuments and Sites
- ICOM – International Council of Museums
- IADA – Internationale Arbeitsgemeinschaft der Archiv-, Bibliotheks- und Graphik-Restauratoren
- CIETA – Centre international d'etude des textiles anciens.

Pojedinačne su članarine u Hrvatskoj komori arhitekata uplaćene za jedanaest arhitekata (Jasna Bartoniček, Anka Ćurić, Irma Huić, Teodora Kučinac, Vladanka Milošević, Boris Mostarčić, Alma Orčić Vukašin, Ivana Popović, Ana Škevin Mikulandra, Marija Valjato Fabris, Josip Velnić).

Prijave projekata na natječaje EU fondova

U ožujku 2012. prijavljena su čak četiri projekta na natječaje IPA prekogranična suradnja, od čega IPA Hrvatska – Crna Gora jedan (I) i IPA Hrvatska – Slovenija tri (II-IV).

I. projekt SATour – South Adriatic Archaeological Tour – Razvoj novih turističkih sadržaja u zajedničkom kulturnom prostoru (IPA HR - CG).

Partneri: Hrvatski restauratorski zavod (vodeći), Nacionalni park Mljet, Turistička zajednica Mljet i iz Crne Gore Regionalni centar za obuku ronilaca za podvodno razminiranje, pružanje pomoći, spašavanje i kontrolu na moru, Turistička organizacija Kotor i Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore.

Projekt uključuje podvodna arheološka rekognosciranja i istraživanja u pograničnom području između Hrvatske i Crne Gore, s ciljem obogaćivanja turističkih sadržaja i ponuda, prezentacijom i zaštitom podvodne kulturne baštine. Predviđeno trajanje projekta je dvadeset jedan mjesec. Ukupna vrijednost projekta za crnogorske i hrvatske partnere iznosi 497.256 eura, a udio Hrvatskog restauratorskog zavoda kao glavnog partnera pri tome je 126.674 eura. Rezultati natječaja bit će objavljeni 2013.

II. projekt HERMAN – Heritage Management / „Podizanje kapaciteta lokalne uprave za očuvanje kulturne baštine“ (IPA SL - HR)

Partneri: Grad Rijeka (vodeći), Hrvatski restauratorski zavod, Grad Karlovac, Filozofski fakultet u Rijeci, te sa slovenske strane Zavod za kulturu Slovenska Bistrica, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije i Akademija za likovno umetnost Univerze v Ljubljani.

Cilj je projekta stimulirati upotrebu objekata kulturne baštine poput Upravne zgrade Palače šećerane/tvornice *Rikard Benčić* na primjeren i konzervatorski prihvatljiv način te povijesnim građevinama korištenjem osigurati očuvanje i sustavnu obnovu. Predviđeno trajanje projekta je petnaest mjeseci tijekom 2013. i 2014. godine.

Ukupna vrijednost projekta HERMAN je 490.988,38 eura. Udio HRZ-a je 42.273,06 eura.

III. projekt TRITON – Podmorsko kraljevstvo prirodne i kulturne baštine Istre (IPA SL - HR)

Partneri: Općina Vrsar (vodeći), JU Natura Histrica, Hrvatski restauratorski zavod, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Univerza na Primorskem - Znanstveno-raziskovalno središče i Nacionalni inštitut za biologiju.

Cilj je projekta najmodernijom tehnologijom istražiti podmorje Vrsara i Izole, izraditi strategiju očuvanja arheoloških lokaliteta te pripremiti arheološke nalaze za izlaganje u Centru podmorskog svijeta koji će biti osnovan u Vrsaru i urediti Podvodni arheološki park Simonov zaljev u Izoli.

Ukupna predložena vrijednost projekta za čije je trajanje predviđeno petnaest mjeseci (veljača 2013. - travanj 2014.) je 457.383,15 eura, a udio HRZ-a je 108.911,69 eura.

IV. CLAUSTRA – Kameni branici Rimskog Carstva (IPA SL - HR)

Ciljevi projekta su izrada plana upravljanja ostacima rimskog limesa Claustra Alpium Iuliarum na području Hrvatske i Slovenije, razvijanje svijesti javnosti, ciljnih skupina na temelju prepoznavanja Claustra i njezina potencijala o razvojnim mogućnostima očuvanja i održivog korištenja tog baštinskog resursa za lokalnu kohezivnost i gospodarstvo i razvijanje konkretne suradnje kulturnih ustanova obiju država razmjenom dobrih praksa uz primjenu naprednih tehnologija daljinskog pregleda i nedestruktivnih metoda rekognosciranja te ujednačavanjem konzervatorskih stajališta. Posredni cilj je priprema dokumentacije i suradnja pri transnacionalnoj prijavi Claustra za uvrštavanje na UNESCO-vu Listu svjetske baštine.

Partneri: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (vodeći), Narodni muzej Slovenije i Institut Ivan Michler te Hrvatski restauratorski zavod, Primorsko-goranska županija i Udruga Žmergo iz Matulja.

Ukupna predložena vrijednost projekta za čije je trajanje predviđeno petnaest mjeseci je 604.200,48 eura, a udio HRZ-a je 121.867,92 eura.

Za sve projekte prijavljene na natječaj IPA HR-SLO rezultati nisu objavljeni do kraja 2012. i trebali bi biti objavljeni 2013. godine.

Stručno usavršavanje djelatnika Zavoda

U svrhu sustavnog usavršavanja djelatnika te unapređenja djelatnosti, Odsjek za školovanje, stručno usavršavanje i međunarodnu suradnju izrađuje godišnji Plan stručnog usavršavanja djelatnika, upućuje, koordinira odlaske i prati edukaciju i stručno usavršavanje djelatnika.

Tijekom 2012. godine više je djelatnika Zavoda sudjelovalo u nekom obliku stručnog usavršavanja u inozemstvu ili je bilo upućeno na stručno usavršavanje u Hrvatskoj:

- izlaganja na različitim skupovima: dvanaest u inozemstvu i pet u Hrvatskoj
- sudjelovanja na raznim skupovima u inozemstvu u svojstvu slušača: devetnaest u inozemstvu (uključujući i stručne posjete), šezdeset u Hrvatskoj
- sudjelovanja na seminarima i radionicama: četiri u inozemstvu i jedan u Hrvatskoj.

Navedena sudjelovanja, edukacije i predstavljanja Zavoda bili su posvećeni sljedećim temama (broj sudjelovanja): restauriranje pokretnih kulturnih dobara – 7; restauriranje zidnih slika – 3, obnova graditeljske baštine – 11, restauriranje kamene plastike – 1, restauriranje zidnih slika – 3, arheologija – 10, prirodoslovna istraživanja – 1, arhivi i knjižnice – 2, procjena rizika i krizno upravljanje – 4, kulturni menadžment – 1, fondovi Europske unije – 2, IT – 2, pravna regulativa – 8, zaštita na radu – 2.

Stjecanje temeljnih i viših stručnih zvanja u konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti

Važan dio stručnog usavršavanja čini polaganje stručnih ispita i stjecanje stručnih zvanja u skladu s Pravilnikom o stručnim zvanjima u konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti te uvjetima i načinu njihova stjecanja (NN 59/09). U 2012. godini stručni je ispit položilo devetnaest djelatnika Zavoda, od čega je trinaest djelatnika steklo temeljno stručno zvanje, dok je dvoje djelatnika steklo više temeljno zvanje, a četvero djelatnika steklo je dodatnu užu specijalnost.

Viša stručna zvanja (viši konzervator-restaurator ili viši konzervator) dodjelom je dobilo devet djelatnika, dok je jedan djelatnik dodjelom stekao temeljno stručno zvanje konzervator arhitekt.

Osim iz matične djelatnosti, djelatnici polažu stručne ispite iz ovlasti drugih djelatnosti, primjerice iz zaštite na radu i zaštite od požara, javne nabave i revizije.

Djelatnici Zavoda angažirani su i kao mentori, ispitivači i članovi stručnog povjerenstva na stručnom ispitu u konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti te kao izvjestitelji u postupku dodjele viših stručnih zvanja što ga provodi Ministarstvo kulture.

Školovanje djelatnika Zavoda

Odsjek prati djelatnike koji se usavršavaju u programima poslijediplomskih studija. Tako je tijekom 2012. petero djelatnika HRZ-a steklo titulu doktora znanosti.

Ana Azinović Bebek obranila je doktorsku disertaciju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i stekla akademski stupanj doktora znanosti za područje arheologije.

Krasanka Majer Jurišić, Višnja Bralić i Zoraida Demori Staničić obranile su doktorske disertacije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i stekle akademski stupanj doktora znanosti za područje povijesti umjetnosti.

Domagoj Mudronja obranio je doktorsku disertaciju na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu i stekao titulu doktora znanosti za područje geologije.

Maja Kiršić obranila je magistarsku radnju i stekla akademski stupanj magistra umjetnosti za područje restauriranja na Akademiji likovnih umjetnosti i dizajna u Ljubljani.

Suradnja sa srednjoškolskim i visokoškolskim ustanovama u Hrvatskoj – učenička i studentska praksa, sudjelovanje djelatnika Zavoda u nastavnom procesu

U sklopu redovite djelatnosti Zavod surađuje s brojnim kulturnim, znanstvenim i obrazovnim ustanovama u Hrvatskoj. Osobito se ističe suradnja s fakultetima i akademijama u realizaciji studentske prakse studenata restauracije i konzervacije umjetnina, te studenata povijesti umjetnosti i zaštite spomenika.

Tijekom 2012. nastavljena je suradnja s Odjelom za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru, temeljem sporazuma o ostvarenju nastavnog programa studija na projektima Zavoda. Sporazum se odnosi na kolegij Zaštita spomenika kulture za akademsku godinu 2011./2012. Studenti su posjetili odjele Zavoda u Zadru te je četvero studenata odradilo po četrdeset sati praktične nastave. Ove godine prvi put je uspostavljena suradnja s Odjelom za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru u sklopu kojega je jedna studentica odradila 120 sati praktične nastave u Restauratorskom centru Ludbreg.

U sklopu sporazuma o ostvarenju nastavnog programa studija s Odjelom za umjetnost i restauraciju Sveučilišta u Dubrovniku za akademsku godinu 2011./2012., praktičnu nastavu u Zavodu pohađalo je 29 studenata, dok je s izvanrednim studentima toga studija praksa regulirana individualnim ugovorima.

Iznova je uspostavljena suradnja s Odjelom za umjetnost i restauraciju Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu, u sklopu koje je dvoje studenata odradilo 120 sati praktične nastave na objektima koji čine dio programa zaštite Odjela za zidno slikarstvo.

U 2012. godini Hrvatski restauratorski zavod omogućio je pohađanje praktične nastave i dvoma studentima Odjela za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu koji su po 60 sati prakse odradili u Službi za pokretnu baštinu te Informacijsko-dokumentacijskom odjelu HRZ-a u Zagrebu.

U suradnji s dr. sc. Tihanom Petrović Leš, izv. prof. s Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, u siječnju 2012. organiziran je posjet studenata Odjelu za tekstil HRZ-a u Ilici 44. Riječ je o grupi od sedamnaest studenata četvrte godine studija koji pohađaju predavanja iz izbornog predmeta Hrvatsko čipkarstvo, unutar studija etnologije i kulturne antropologije.

Hrvatski restauratorski zavod surađuje i s Drvodjeljskom školom u Zagrebu na obuci budućih restauratorskih tehničara. U sklopu te suradnje dvoje učenika je odradilo ukupno 370 sati praktične nastave u Radionici za namještaj te Stolarskoj radionici HRZ-a u Zagrebu.

Osim kao mentori praktične nastave, djelatnici Zavoda sudjeluju u nastavnom procesu studija restauracije na Umjetničkoj akademiji u Splitu, Sveučilištu u Dubrovniku i na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, na Likovnoj akademiji u Osijeku i na odsjecima za povijest umjetnosti filozofskih fakulteta u Zagrebu i Rijeci, održavajući predavanja s područja konzervatorsko-restauratorske djelatnosti te povijesti umjetnosti, uz mogućnost obavljanja studentske prakse za studente navedenih studija u Zavodu. Nadalje, djelatnici Zavoda daju važan doprinos razvoju struke objavljivanjem stručnih i znanstvenih članaka u raznim publikacijama.

Suradnja s visokoškolskim ustanovama iz inozemstva – studentska praksa

Hrvatski restauratorski zavod surađuje i s inozemnim ustanovama i studentima u ostvarenju praktične nastave. Izdvajaju se dvije takve suradnje tijekom 2012. godine:

- Zoë Miche, studentica pete godine restauriranja iz pariške škole Ecole de Condé, odradila je tromjesečnu studentsku praksu u Radionici za papir i kožu u Zagrebu.
- Četvero studenata arheologije sa Sveučilišta u Tübingenu, Njemačka, odradilo je dvotjednu studentsku praksu na arheološkom lokalitetu Sv. Krševan na Krku.
- Lopud – početkom rujna djelatnici Restauratorskog odjela Dubrovnik obišli su crkvu Gospe od Špilice u kojoj se održava studentska praksa Kraljevske akademije u Antwerpenu i Fachhochschule Köln. Nastavnici i studenti iz Nizozemske i Njemačke posjetili su Restauratorski odjel Dubrovnik u ljetnikovcu Stay.

Suradnja s drugim ustanovama iz zemlje

Nastavljena je suradnja s Institutom Ruđer Bošković temeljem ugovora o suradnji iz prethodne godine. Izvode se analize sastava i starosti materijala u nekoliko odjela toga Instituta. Institut pruža uslugu dezinsekcije i dezinfekcije umjetnina gama-zračenjem koje provodi u Laboratoriju za radijacijsku kemiju i dozimetriju. Kako je to najbrži način uništavanja crvotočine u drvetu, provodi se na većini drvenih umjetnina koje se restauriraju u Zavodu. Djelatnici Zavoda i Instituta surađuju u istraživanjima na području zaštite kulturne baštine, te kao suautori zajedničkih znanstvenih i stručnih članaka i postera, nastojeći povezati rezultate temeljnih znanstvenih istraživanja s mogućnošću njihove primjene u praksi.

Publicistička i promotivna djelatnost

U 2012. godini predstavljen je drugi broj godišnjaka Hrvatskog restauratorskog zavoda „Portal“ koji ujedinjuje opsežne tekstove o izabranim projektima te katalog cjelokupnih konzervatorsko-restauratorskih radova koje je HRZ izvodio prethodne godine.

Predstavljanje novog broja „Portala“ održano je u povodu svečanog obilježavanja 15. obljetnice Hrvatskog restauratorskog zavoda koja je uz niz predavanja o programima Zavoda od njegova osnutka do danas održana 20. lipnja 2012. u Muzeju Mimara u Zagrebu.

Obnovljena je internetska stranica Zavoda www.h-r-z.hr koja se redovito ažurira i puni novim sadržajima o djelatnosti Zavoda i informacijama o aktualnim događanjima.

Petero djelatnika Zavoda sudjelovalo je na 12. Strukovnom susretu konzervatora-restauratora koji je održan 22. svibnja 2012. u Ljubljani, u Sloveniji, u organizaciji Udruženja muzeja Slovenije i slovenskog Društva konzervatora. Djelatnici su posterskom izložbom predstavili svoj segment konzervatorsko-restauratorske djelatnosti.

Povijesna vrata dubrovačke palače Sponza vraćena su na izvorno mjesto nakon gotovo dvije godine konzervatorsko-restauratorskih radova i istraživanja, pod

voditeljstvom Romane Jagić, što je popraćeno izložbom konzervatorsko-restauratorskih radova u palači Sponza u Dubrovniku, koja je otvorena 4. svibnja 2012. godine.

Od veljače 2012. trajale su pripreme za izložbu kipa Apoksiomena u sklopu Festivala Hrvatske u Francuskoj. Izložba je organizirana u Muzeju Louvre u suradnji s Odjelom muzeja za grčke, etruščanske i rimske starine (voditelj Odjela Jean-Luc Martinez, kustosica savjetnica Sophie Descamps). Kip Apoksiomena postavljen je u studenome u Muzeju i 25. studenoga je otvorena izložba. Također su započeti pregovori o mogućnostima istraživanja kipa Apoksiomena u Centru za istraživanje i restauriranje umjetnina francuskih muzeja C2RMF nakon završetka izložbe.

Odnos Zavoda i Međunarodnog centra za podvodnu arheologiju u Zadru

Međunarodni centar za podvodnu arheologiju u Zadru (skraćeno MCPA) osnovan je Uredbom Vlade Republike Hrvatske (NN33/08) 19. ožujka 2008.

Odluka Vlade RH o osnivanju MCPA zasnivala se na činjenici da je Hrvatska među prvim državama koje su ratificirale UNESCO-ovu Konvenciju o zaštiti podvodne kulturne baštine iz 2001. godine te je zato UNESCO prihvatio inicijativu Hrvatske za proglašenjem MCPA u Zadru regionalnim centrom II. kategorije pod pokroviteljstvom UNESCO-a.

Glavna zadaća MCPA je provođenje aktivnosti obrazovanja na polju istraživanja, konzerviranja i restauriranja podvodne kulturne baštine. MCPA također promiče ratifikaciju i implementaciju Konvencije iz 2001. te razvija i širi najsuvremenije metode istraživanja u podvodnoj arheologiji, konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti, obuci i razmjeni znanja. MCPA djeluje u skladu s načelima Konvencije i njezinih aneksa te pridonosi širenju mogućnosti njezine primjene u ostalim državama regije.

Člankom 7. Uredbe o osnivanju MCPA, Hrvatski restauratorski zavod zadužen je pružati Centru „stručnu, tehničku i drugu pomoć potrebnu za obavljanje djelatnosti Centra, što će se pobliže urediti sporazumom ustanova“, što proizlazi iz činjenice da se MCPA razvio iz Centra za podvodnu arheologiju koji je bio organizacijska jedinica u sklopu Hrvatskog restauratorskog zavoda od rujna 2007. godine.

Nadalje, MCPA je pravnu osobnost postigao u siječnju 2009. nakon odgovarajućeg reguliranja temeljnih dokumenata te donošenja Uredbe Vlade RH o objavi Ugovora između UNESCO-a i Vlade Republike Hrvatske o uspostavljanju Regionalnog centra za podvodnu arheologiju u Zadru, u Hrvatskoj, kao centra 2. kategorije pod pokroviteljstvom UNESCO-a (NN 1/09), koji je potpisan u Parizu, 1. kolovoza 2008. godine.

Navedenim dokumentima MCPA je u određenom smislu izdvojen iz ovlasti Hrvatskog restauratorskog zavoda te je postigao status regionalnog centra za podvodnu arheologiju 2. kategorije pod pokroviteljstvom UNESCO-a. Više o Međunarodnom centru za podvodnu arheologiju u Zadru može se pročitati na URL: <http://www.icua.hr/>.

FINANCIJSKI, OPĆEPRAVNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI

Zadaća je zaposlenih u navedenoj Službi obavljanje specijaliziranih poslova s područja financija, računovodstva, ljudskih resursa, općih pravnih pitanja i administrativnog poslovanja za sve organizacijske jedinice Zavoda. Na taj način podupire se ostvarenje strateških i operativnih ciljeva organizacijskih jedinica i pridonosi stvaranju jedinstvene vrijednosti Hrvatskog restauratorskog zavoda.

Zavod je registriran kao ustanova u kulturi, no djelatnost i poslovni procesi specifični su zbog resursa koje zahtijeva obavljanje djelatnosti (brojni i raznovrsni materijali koji se ugrađuju u kulturna dobra, brojna i često sofisticirana oprema za obavljanje djelatnosti, stručno educirani i specijalizirani zaposlenici) i u bitnome se poslovanje Zavoda razlikuje u odnosu na druge ustanove u kulturi.

Razvoj takve djelatnosti zahtijeva trajno prilagođavanje poslovanja, razvoj i unapređivanje poslovnih procesa i podizanje standarda kvalitete Službe za financijske, pravne i administrativne poslove kako bi se odgovorilo izazovima poslovnog okruženja radi optimalnog korištenja svih, a posebice ljudskih resursa.

Temeljna pretpostavka povećanja efikasnosti i smanjenja troškova je stvaranje informacijskog sustava koji se neće promatrati isključivo formalnim izvještajnim instrumentom, nego mehanizmom upravljanja poslovnim procesom. Cilj je stvaranje i uspostava sustava praćenja poslovanja, izvješćivanja i prognoziranja koji će za sve razine upravljanja osigurati istinite, pravovremene i korisne informacije, a da se pritom podatak u informacijski sustav unosi samo jedanput.

Financijski pregled poslovanja za 2012. godinu

Prema vrsti aktivnosti i izvorima financiranja, ukupno poslovanje Hrvatskog restauratorskog Zavoda podijeljeno je u pet segmenata:

1. **redovita djelatnost - administracija i upravljanje** (obuhvaća materijalne rashode ustanove i plaće stalno zaposlenih radnika)
2. **programska djelatnost** (obuhvaća cjelinu zaštitnih radova prema svim vrstama kulturnih dobara za koje su ugovori zaključeni s Ministarstvom kulture, te ulaganja u razvoj restauratorske djelatnosti koju sagledavamo preko ulaganja u radne prostore i opremu za obavljanje djelatnosti sredstvima koje za tu namjenu osigurava Ministarstvo kulture)
3. **projekt „Istraživanje, obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok - Vukovar - Vučedol“ (Podunavlje)**, čija je realizacija zbog opsega i načina financiranja izdvojena u posebnu cjelinu
4. **aktivnosti na realizaciji vlastitih prihoda** (izvođenjem konzervatorsko-restauratorskih radova na kulturnim dobrima koji su financirani izvan Ministarstva kulture)

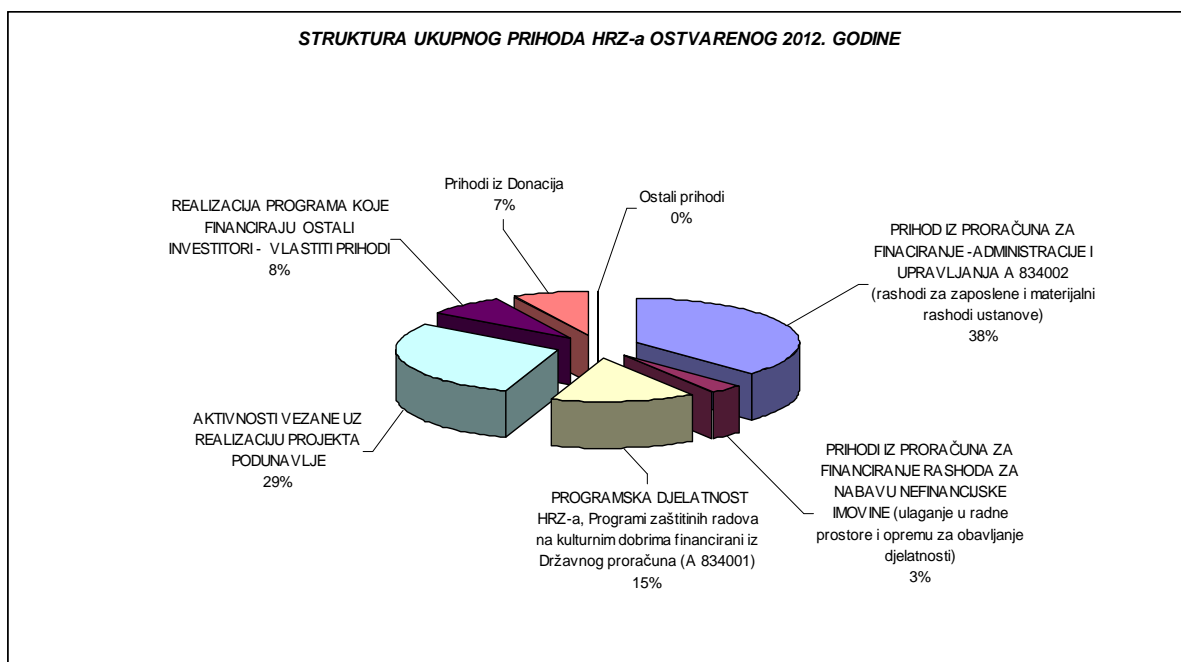
5. korištenje sredstava Donacija (također je izdvojeno u posebnu cjelinu jer se radi o namjenskom korištenju sredstava).

Osim sredstava iz Državnog proračuna koja čine 85% ostvarenih prihoda, ostvarena financijska sredstva realizacijom zaštitnih radova na kulturnim dobrima koje su financirali ostali investitori, vlastiti prihod, čine 8% ukupnog prihoda. Ostvaren prihod prema osnovi Donacija, od čega su najvažnija sredstva osigurana za obnovu ljetnikovca Kaboga u Dubrovniku, čine 7% ukupnog prihoda. Na ostale prihode, kao što su naknade šteta, kamate, pozitivne tečajne razlike, odnosi se vrlo mali dio ukupnog prihoda (manje od 0,01%).

Ostvareni ukupan prihod poslovanja iznosio je 119.900.860 kuna. Važno je napomenuti da se od tog iznosa 66.365.286 kuna odnosi na „redovite“ aktivnosti Zavoda, dok se na realizaciju dijela projekta „Istraživanje, obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok - Vukovar - Vučedol“ odnosi 35.286.055 kuna. Od tog su iznosa 31.595.322 kune doznačene na ime refundiranih troškova prema ispostavljenim obračunima za 2012. godinu, a iznos od 3.690.733 kune doznačen je u 2012. godini na ime nerefundiranih troškova nastalih u 2011. godini.

Projekt „Podunavlje“ financira se zajmom Razvojne banke Vijeća Europe (CEB). Uprava Projekta, odnosno Ministarstvo kulture, posebnim je ugovorima prenijelo na Hrvatski restauratorski zavod provedbu dijela aktivnosti koje se odnose prije svega na konzervatorsko-restauratorske radove i radove građevinske obnove. Detaljan izvještaj o radovima dan je u točki 4. ovog Izvješća.

Struktura ostvarenog ukupnog prihoda u 2012. godini prema namjeni i izvorima prikazana je na grafikonu u nastavku.

Slika 94: Struktura ukupnog prihoda Zavoda ostvarenog u 2012. godini.

Višak rashoda nad prihodima, kao negativan rezultat poslovanja na dan 31. 12. 2012., iskazan je zbog primjene modificiranog načela nastanka poslovnih događaja, prema kojem proračunski korisnici prihode priznaju kad su raspoloživi, a rashode kad su nastali, utvrđen je u iznosu od 21.407.082 kune. To znači da su rashodi (i obaveze) koji su nastali realizacijom projekata u 2012. godini evidentirani u poslovnim knjigama u 2012. godini, a sredstva su po toj osnovi uplaćena iz Državnog proračuna na račun Zavoda u 2013. godini, kad je evidentiran prihod i kad su plaćene obaveze prema dobavljačima.

Tablica 5: Rezultati poslovanja 2012. godine

REZULTATI POSLOVANJA 2012. GODINE

AOP	NAZIV POZICIJE	Ostvarenje 1.-12. 2011.	PLAN 2012.	REBALANS PLANA 2012.	OSTVARENJE 2012.
598	UKUPNI PRIHODI I PRIMICI	155.019.939	158.188.654	121.781.423	119.900.860
599	UKUPNI RASHODI I IZDACI	159.801.191	156.185.358	141.081.274	139.888.354
600	VIŠAK ILI MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA	-4.781.253	2.003.296	-19.299.851	-19.987.493
601					
602	PRENESENI VIŠAK PRIHODA I PRIMITAKA	3.361.664	-1.419.588	-1.419.588	-1.419.588
603					
604	VIŠAK PRIHODA I PRIMITAKA RASPOLOŽIV U SLJEDEĆEM RAZDOBLJU	-1.419.588	583.707	-20.719.439	-21.407.082
605	ILI MANJAK PRIHODA				

Naime, za dio poslovanja koji se odnosi na realizaciju projekta „Podunavlje“ troškove refundira Ministarstvo kulture na temelju mjesečnih dostava dokumentacije o njihovom nastanku. Do 31. 12. 2012. godine likvidirani su i knjiženi troškovi u iznosu od 52.159.955 kuna. Od toga su refundirani troškovi, odnosno ostvaren je prihod za realizirane radove i ispostavljene situacije do 31. 12. 2012. godine, u ukupnom iznosu od 31.595.322 kune. Tako su u tom segmentu poslovanja na dan 31. 12. 2012. godine rashodi veći od prihoda za 20.564.632 kune, što je presudno utjecalo na ukupan rezultat poslovanja Zavoda iskazan 31. 12. 2012. godine. To pokazuje i pregled rezultata prema segmentima poslovanja:

Tablica 6: Pregled prihoda i rashoda prema aktivnostima i izvorima financiranja u 2012. godini

PREGLED PRIHODA I RASHODA PREMA AKTIVNOSTIMA I IZVORIMA FINANCIRANJA

NAMJENA	RASHODI		PRIHODI		RAZ. PRIHODA I RASHODA	
	REBALANS PLANA 2012.	OSTVARENJE 2012.	REBALANS PLANA 2012.	OSTVARENJE 2012.	REBALANS PLANA 2012.	OSTVARENJE 2012.
ADMINIST. I UPRAVLJANJE A 834002 ("HLADNI POGON" - rash. za zapos.i mat. ras. ust.)	47.670.216	47.694.242	44.953.610	45.020.969	-2.716.606	-2.673.272
PROGRAMSKA DJELATNOST HRZ-a koji se fin. iz Držav. pror. (A 834001)	23.189.478	23.176.478	23.189.478	21.344.317	0	-1.832.161
AKTIVNOSTI VEZANE UZ REALIZACIJU PROJEKTA <i>PODUNAVLJE</i> U 2012.	54.725.987	52.159.955	31.595.322	31.595.322	-19.439.932	-20.564.633
Refundacija rashoda za projekt <i>Podunavlje</i> nastalih u 2011. godini, a isplaćenih u 2012. godini kada su i evidentirani na strani prihoda	0,00	0,00	3.690.733	3.690.733	3.690.733	3.690.733
REALIZACIJA PROGRAMA KOJE FINANCIRAJU OSTALI INVEST.-VLAS. PRIHODI	7.897.943	8.644.531	10.676.970	9.296.539	2.779.027	652.009
KORIŠTENJE SREDSTAVA DONACIJE	7.597.650	8.213.148	7.675.311	8.952.980	77.661	739.831
PRENESENI MANJAK PRIHODA				-1.419.588		-1.419.588
UKUPNO	141.081.274	139.888.354	121.781.423	119.900.860	-19.299.850	-21.407.082

Iz analize rezultata prema segmentima poslovanja razvidno je da je uplatom sredstava za rashode projekta *Podunavlje* u 2012. godini u iznosu od 3.690.733 kune anuliran manjak prihoda iskazan po završnom računu za 2011. godinu u iznosu od 1.419.588 kuna i otvorena je pozitivna razlika rezultata koja bi i bila iskazana po godišnjem obračunu za 2011. da su prihodi i rashodi za projekt *Podunavlje* nastajali vremenski uravnoteženo. Vremenska nepodudarnost nastanka prihoda i rashoda uzrok je i pozitivne razlike u segmentu poslovanja koji se odnosi na donacije. Analiza također ukazuje na to da bi, da su sredstva iz Državnog proračuna isplaćivana u obračunskim razdobljima kad su rashodi nastajali za programsku djelatnost zaštitnih radova na kulturnim dobrima (iznos od 1.832.161 kune) i projekt *Podunavlje* (iznos od 20.564.633

kune), što ukupno iznosi 22.396.794 kune, Zavod ostvario i u Računu prihoda i rashoda na dan 31. 12. 2012. godine iskazao pozitivan financijski rezultat - višak prihoda u iznosu od 989.712 kuna. Pritom su i u 2012. godini, kao i više posljednjih godina, osigurana nedostajuća sredstva za materijalne rashode ustanove (režijske troškove, tzv. hladni pogon) u iznosu od 1.854.646 kuna, kao i 862.717 kuna nedostajućih sredstava za isplatu plaća u prosincu 2012. godine (ukupan manjak sredstava po toj osnovi iznosio je 2.717.363 kune, od čega je iz ostalih prihoda namirena 44.091 kuna, dok je razlika od 2.673.272 kune namirena iz vlastitih prihoda 2012. i prethodnih godina.

Tablica 7: Pregled ostvarenih prihoda poslovanja od 1. 1. 2013. - 31. 12. 2013.

PREGLED OSTVARENIH PRIHODA POSLOVANJA OD 1. 1. DO 31. 12. 2012.

VRSTA PRIHODA	OSTVARENJE 2011.	PLANIRANI PRIHOD ZA 2012.	REBALANS PLANIRANIH PRIH. 2012.	OSTVARENJE PRIHODA 2012.
PRIHODI POSLOVANJA	155.018.789	158.185.654	121.776.923	119.896.360
TEKUĆE POMOĆI OD MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA	372.193	0	0	
KAPITALNE POMOĆI OD MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA	3.942.495	8.921.363	7.597.651	8.213.148
KAMATE NA OROČENA SREDSTVA I DEPOZITE PO VIĐENJU	35.398	35.000	24.394	28.144
PRIHODI OD POZITIVNIH TEČAJNIH RAZLIKA	10.782	5.000	274	290
OSTALI NESPOMENUTI PRIHODI	56.459	50.000	11.157	11.157
PRIHOD OD OBAVLJANJA OSNOVNIH POSLOVA VLASTITE DJELATNOSTI	12.403.474	11.757.338	10.636.646	9.296.539
TEKUĆE DONACIJE	413.430	786.160	0	642.880
KAPITALNE DONACIJE	651	1.000	77.660	96.951
PRIHOD IZ PRORAČUNA ZA FINANCIRANJA REDOVITE DJELATNOSTI	137.723.669	136.599.793	103.429.142	101.607.250
PRIHODI ZA FINANC. RASHODA POSLOVANJA	46.702.905	47.874.602	44.953.610	44.976.878
Prihodi za financ. rashoda za zaposlene	37.269.159	38.906.590	36.030.910	36.054.178
Prihodi za financ. rashoda za zap. - PRIJEVOZ	1.387.746	1.422.012	1.376.700	1.376.700
Prihodi za financ.materijalnih rashoda	8.046.000	7.546.000	7.546.000	7.546.000
PRIHODI ZA FINANCIRANJE RASHODA ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	4.304.537	3.000.000	4.001.355	3.934.224
PRIHODI NA TEMELJU UGOVOR. OBVEZA	86.716.227	85.725.191	54.474.178	52.696.147
Prihodi na temelju ugovorenih obveza - UGOVORI S MK ZA PROGRAME	28.180.239	20.016.043	19.188.123	17.410.093

Prihodi na temelju ugovorenih obveza - PODUNAVLJE	58.535.988	65.709.148	35.286.055	35.286.055
OSTALI PRIHODI	60.238	30.000	0	0
Prihod od prodaje dugotrajne imovine (rashodovano prijevoz. sred.)	1.150	3.000	4.500	4.500
U K U P N O - P R I H O D I	155.019.939	158.188.654	121.781.423	119.900.860
KORIŠTENJE VIŠKA PRIHODA OSTVAR. PO GOD. OBRAČ. ZA 2010.	3.361.664			
SVEUKUPNO	158.381.603	158.188.654	121.781.423	119.900.860

Organizacija rada u Zavodu temelji se na „programskoj osnovi“, tako da je i s aspekta računovodstvenog praćenja poslovnih promjena u računovodstvenom sustavu Zavoda svaki program definiran kao radni nalog na koji se evidentiraju pojedinačno nastali troškovi, uključujući i troškove rada razmjerno radnom vremenu utrošenom u realizaciju pojedinog programa.

U 2012. godini bila su aktivna 672 programa, tj. toliko radnih naloga, od kojih je 508 financijski pratilo Ministarstvo kulture, a 164 su bila financirana temeljem ugovora zaključenih s ostalim investitorima i razvrstana su u kategoriju vlastitih prihoda.

U sagledavanju rezultata poslovanja Zavoda ostvarenog u 2012. godini, važno je posebno se osvrnuti na:

(A) Financiranje rada Zavoda iz sredstava Državnog proračuna

Tijekom 2012. godine za financiranje rada Zavoda zaključeno je s Ministarstvom kulture 157 ugovora kojima su osigurana sredstva za sljedeće namjene :

1. Financiranje redovite djelatnosti - administracija i upravljanje A8340002, koja obuhvaća materijalne rashode ustanove i plaće stalno zaposlenih radnika.

U taj segment poslovanja razvrstavaju se troškovi održavanja prostora i opreme na funkcionalnoj razini (troškovi struje, vode, plina, razne komunalne usluge, troškovi komunikacije, troškovi tekućeg održavanja prostora i opreme s funkcionalnog i sigurnosnog aspekta, koji su zbog velike koncentracije vrijednih umjetničkih djela na kojima se izvode konzervatorsko-restauratorski radovi vrlo visoki). S obzirom na to da Zavod za svoje poslovanje trenutačno koristi 23.326 m² prostora na trinaest lokacija u Zagrebu i četrnaest lokacija izvan Zagreba, to u velikoj mjeri predodređuje režijske troškove i troškove tekućeg i investicijskog održavanja.

Prostornu dislociranost dodatno otežava činjenica da se radi o prostorima u kojima se obavlja restauratorska djelatnost koja zahtijeva posebne uvjete s aspekta opremanja, zaštite na radu, zaštite od požara i s aspekta sigurnosti prostora. Troškovi komunikacije i s njima povezani troškovi održavanja informatičkog sustava također su uvjetovani smještajem Zavoda.

U 2012. godini za tu su namjenu iz Državnog proračuna osigurana sredstva u iznosu od 7.546.000 kuna. Na ime naknada za prijevoz osigurano je 1.376.700 kuna, dok je za financiranje plaća i drugih prava koja se temelje na radnom odnosu zaposlenih djelatnika osigurano 36.054.178 kuna, što ukupno iznosi 44.976.878 kuna. U taj segment poslovanja pribrajamo i 44.091 kunu ostalih prihoda, što iznosi 45.020.969 kuna.

S druge strane u tom segmentu poslovanja tijekom 2012. godine nastali su rashodi u iznosu od 47.694.241 kune. Unatoč poduzetim mjerama racionalizacije poslovnih procesa i postignutim znatnim uštedama koje su time nastale, za financiranje postignutog standarda funkcioniranja ustanove nedostajala su sredstva u iznosu od 1.854.646 kuna, što je osigurano, kao i prethodnih godina, iz ostvarenih vlastitih prihoda. Iz tih su prihoda u 2012. godini osigurana i nedostajuća sredstva za isplatu plaće u prosincu 2012. u iznosu od 862.717 kuna.

2. Sredstva za razvoj restauratorske djelatnosti

Ta sredstva, sagledana u ulaganjima u prostor i opremu u 2012. godini, osiguralo je Ministarstvo kulture u iznosu od 2.500.000 kuna. Od tog iznosa, adaptaciji i uređenju prostora u Šibeniku namijenjeno je 1.800.000 kn, preostala sredstva u iznosu od 700.000 kuna namijenjena su nabavi opreme i ulaganjima u prostore kojima se Zavod koristi u Zagrebu, Osijeku, Ludbregu i Dubrovniku. Prema navedenoj osnovi, ostvaren je prihod od 2.482.870 kuna; razlika se odnosi na ugovorenu a neisporučenu opremu do 31. 12. 2012. godine. Na toj je poziciji također iskazan prihod temeljem refundacije PDV-a za korištena sredstva inozemne donacije kako je to i predviđeno ugovorom (detaljno obrazloženo u odjeljku C).

Osim sredstava Državnog proračuna, u nabavu opreme za obavljanje djelatnosti Zavoda utrošen je i dio sredstava ostvaren iz vlastitih prihoda, u iznosu od 455.320 kuna.

3. Financiranje programa zaštitnih radova na kulturnim dobrima

Program rada Zavoda koji obuhvaća izvođenje konzervatorsko-restauratorskih i drugih zaštitnih radova na kulturnim dobrima u 2012. godini financiran je temeljem 154 pojedinačno zaključena ugovora, kojima je ostvaren prihod, i to:

- program zaštitnih radova na pokretnim kulturnim dobrima	1.630.589 kn
- program zaštitnih radova na nepokretnim kulturnim dobrima	13.064.443 kn
- programi službe za arheološku baštinu	2.666.583 kn
- ostali programi i međunarodna suradnja	48.478 kn
- refundirani iznos troškova PDV-a pri korištenju sredstava	
- donacije za obnovu ljetnikovca Bunić-Kaboga u Dubrovniku	1.451.354 kn

UKUPNA VRIJEDNOST PROGRAMSKE DJELATNOSTI **18.861.447 kn**

**SVEUKUPNO REDOVITA AKTIVNOST
FINANCIRANA IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA** **66.365.286 kn**

Važno je napomenuti da su prema ugovorima za zaštitne radove na programima:

1351/ - Barilović, stari grad	500.000,00
1308/ - Lipik, lječilišni kompleks, Kursalon	300.000,00
26/3 - Podgarić, stari grad	400.000,00
316/1 - Čazma, Spomen-kosturnica	150.000,00
UKUPNO	1.350.000,00 kuna,

sredstva isplaćena u prvom tromjesečju 2013. godine te je i po toj osnovi anuliran dio manjka prihoda iskazanog na dan 31. 12. 2012. godine.

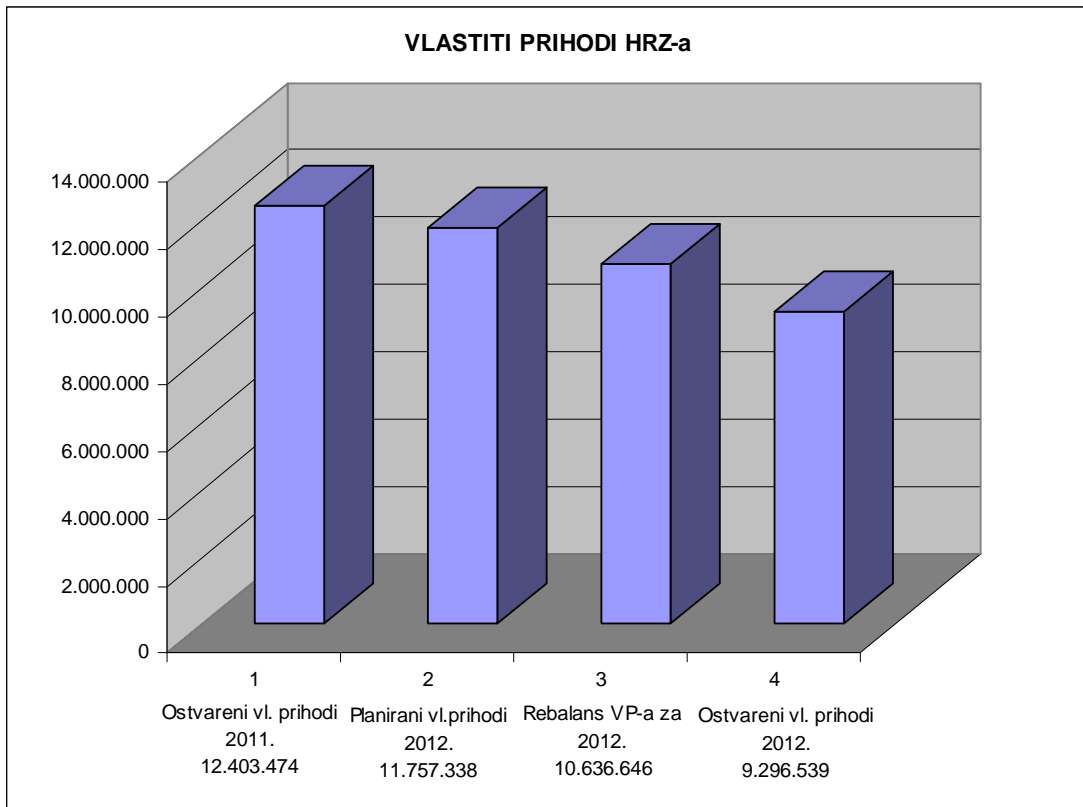
4. Financiranje aktivnosti na projektu „Podunavlje“

U 2012. godini troškovi nastali izvođenjem radova na projektu „Ilok – Vukovar – Vučedol“ iznosili su 52.159.955 kuna. Od tog su iznosa iz Državnog proračuna do 31. 12. 2012. godine refundirane 31.595.322 kune.

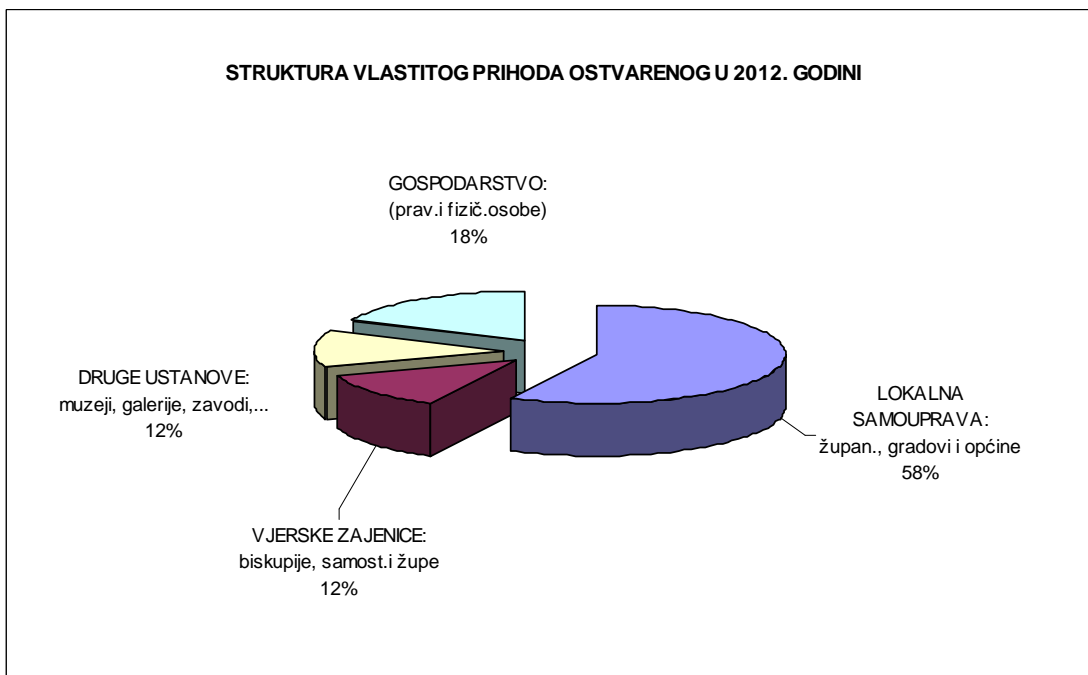
Preostali iznos nastalog troška u 2012. godini od 20.564.633 kune Ministarstvo je refundiralo u prvom tromjesečju 2013. godine. Uplatom sredstava anuliran je manjak prihoda nad rashodima poslovanja iskazan kao rezultat poslovanja za 2012. godinu.

(B) Ostvareni vlastiti prihodi

U 2012. godini ostvareni vlastiti prihodi iznose 9.296.539 kuna; i dalje u strukturi ukupnog prihoda čine znatnih 8%, no to je u apsolutnom iznosu za 25% manje u odnosu na ostvarenje iz 2011. godine.

Slika 95: Vlastiti prihodi Zavoda u 2012. godini.

Slika 96: Struktura vlastitog prihoda Zavoda ostvarenoga u 2012.

Najvažniji partneri izvan Državnog proračuna bile su jedinice lokalne samouprave, gradovi i općine; znatniji prihodi također su ostvareni s društvima iz sektora gospodarstva, zatim vjerske zajednice i druge ustanove.

Iako kod nas još ne postoji veliko zanimanje privatnog sektora za opsežnija ulaganja u kulturna dobra, u tom segmentu sasvim sigurno postoje mogućnosti financiranja.

C) Financiranje zaštitnih radova na kulturnim dobrima sredstvima primljenih donacija

U 2012. godini ostvaren je i evidentiran prihod po osnovi dviju važnih donacija:

a) sredstva primljena od Batahovina Foundation za radove obnove ljetnikovca Bunić-Kaboga u Dubrovniku u iznosu od 8.213.148 kuna.

- Sredstva koja je uplatio Grad Dubrovnik za financiranje radova priključenja infrastrukture na ljetnikovac Bunić-Kaboga - u iznosu od 96.951 kunu.

Zavod je postao korisnik sredstava donacije za obnovu ljetnikovca Bunić-Kaboga u Dubrovniku temeljem ugovora koji su 11. ožujka 2009. potpisale institucije: Batahovina Foundation, Republika Hrvatska - Ministarstvo kulture, Grad Dubrovnik i Hrvatski restauratorski zavod.

Potpisivanjem ugovora uspješno su okončani višegodišnji pregovori o uvjetima i načinu preuzimanja sredstava, poštivanja uvjeta donatora i osiguranja interesa svih strana u obnovi i korištenju ljetnikovca Bunić-Kaboga kao budućeg radnog prostora Zavoda.

Ukupna vrijednost donacije za uređenje ljetnikovca Bunić-Kaboga iznosi do tri milijuna eura, uključujući izradu projektne dokumentacije. Predviđeni rok za završetak obnove je sredina 2013. godine. Grad Dubrovnik ugovorom je (čl. 6.) preuzeo obavezu dovođenja odgovarajuće komunalne infrastrukture (priklučci vode, kanalizacije, struje i dr.) do objekta te će snositi troškove radova povezane s tim.

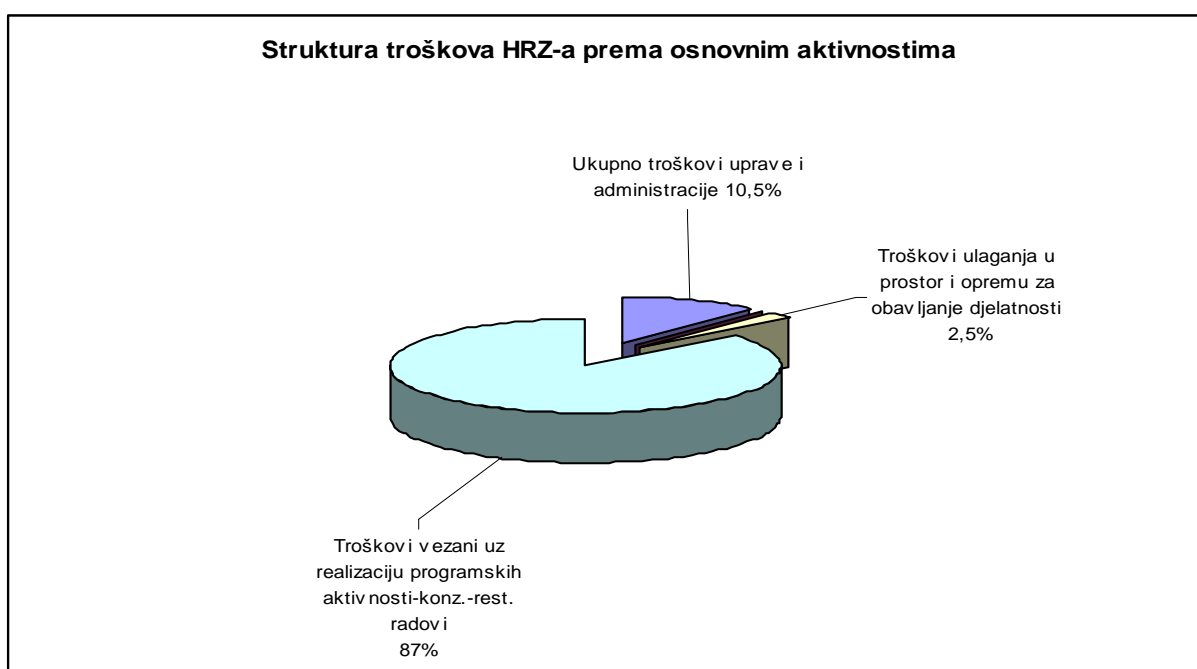
Ugovorom je (čl. 12.) također utvrđeno da "...*Fundacija neće snositi teret poreza* (PDV-a i dr.), pristojba ili bilo kakvih drugih davanja koji bi mogli proizići iz predmetnog financiranja" pa je plaćeni PDV za radove financiran sredstvima iz proračuna Republike Hrvatske.

b) Sredstva uplaćena temeljem ugovora o donaciji s gospodinom Jurjem Levačićem sklopljenim na iznos od 1.195.000 kuna za konzervatorsko-restauratorske radove na oltaru sv. Marije Lauretanske iz župne crkve Sv. Jurja mučenika u Lopatincu. Tijekom 2012. godine donirano je 642.880 kuna, dok je preostali iznos realiziran većim dijelom 2011. godine i samo manjim iznosom 2013. godine. Radovi na oltaru uspješno su završeni, obavljena je montaža i primopredaja kulturnog dobra.

Rashodi poslovanja

U 2012. godini ukupni rashodi poslovanja iznosili su 139.888.354 kune.

Prema funkcionalnoj analizi troškova, kad se u troškove uprave i administracije uključe troškovi rada zaposlenih u upravnim i potpornim procesima (Ured ravnatelja, Služba za financijske, pravne i administrativne poslove, Služba za nabavu i opće tehničke poslove) kao i materijalni rashodi ustanove – hladnog pogona, koji su nužni za održavanje prostora i opreme na funkcionalnoj razini, odnosno svi troškovi koji nastaju provedbom potpornih aktivnosti za cjelokupnu konzervatorsku-restauratorsku djelatnost na području cijele zemlje, struktura troškova Zavoda prema osnovnim funkcijama, odnosno aktivnostima, bila je sljedeća:

Slika 97: Struktura troškova Zavoda prema osnovnim aktivnostima u 2012. godini.

Tablica 8: Analiza troškova Zavoda prema osnovnim aktivnostima u 2012. godini.

Troškovi uprave i administracije	
Troškovi rada s uključenim naknadama po KU	6.608.071,78
Materijalni troškovi "hladnog pogona"	9.384.414,36
Ukupno troškovi uprave i administracije	15.992.486,14
Troškovi ulaganja u prostor i opremu za obavljanje djelatnosti	3.487.287,00
Troškovi realizacije programskih aktivnosti - izvođ. konz.-rest. radova	120.408.580,86
Ukupni troškovi programske djelatnosti	123.895.867,86

U odnosu na planirane veličine utvrđene Rebalansom financijskog plana Zavoda za 2012. godinu, ukupni rashodi izvršeni su s 99%, a u odnosu na 2011. godinu indeks ostvarenja iznosi 88%. Ostvareno smanjenje rashoda u odnosu na 2011. godinu ponajprije se odnosi na realizaciju radova projekta „Podunavlje“ (smanjenje u odnosu na 2011. godinu za 9,3 mil. kuna), u segmentima realizacije zaštitnih radova programske djelatnosti rashodi su manji za oko tri milijuna kuna, dok su rashodi realizacije programa vlastitih prihoda na razini ostvarenja iz 2011. godine. Rashodi vezani uz „hladni pogon“ neznatno su smanjeni u odnosu na ostvarenje iz 2011. godine.

U strukturi rashoda najvažniji su rashodi za usluge drugih pravnih osoba koji iznose 75.510.887 kuna i čine 54% ukupnih rashoda. Na tu su poziciju temeljem računskog plana za proračunske korisnike razvrstane usluge drugih pravnih osoba izvan Zavoda kao zaštitni radovi na kulturnim dobrima. Tu su klasificirani izvedeni radovi građevinske obnove na nepokretnim kulturnim dobrima, projektantske, građevinske i druge vrste stručnih nadzora. Od 65.238.431 kune iskazane na kontu 3239, na građevinske radove vezane uz realizaciju projekta „Istraživanje, obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok - Vukovar - Vučedol“ odnosi se 50.567.646 kuna, što u bitnome mijenja sliku redovitih poslovnih aktivnosti Zavoda. Preostali iznos odnosi se na izvođenje radova na programima redovite programske djelatnosti koji su financirani sredstvima iz Državnog proračuna (popis programa je u prilogu) kao i ostvarenih vlastitih prihoda. Od ukupnog iznosa iskazanog na kontu 3239, na redovite programske aktivnosti odnosi se 10.988.706 kuna, što je upola manje od ostvarenja iz 2011. godine. Na usluge vezane uz segment materijalnih rashoda ustanove, kao što su tehnički pregledi vozila, fotokopiranje, grafičke usluge, čuvanje prostora i slično, odnosi se 350.000 kuna.

Tablica 9: Pregled rashoda Zavoda u 2012. godini.

RAČUN	NAZIV RAČUNA	IZVRŠENJE UKUPNIH RASHODA 2011.	PLAN UKUPNIH RASHODA 2012.	REBALANS PLANA 2012.	IZVRŠENJE UKUPNIH RASHODA 2012.	INDEKS OSTVAR. PLANA
3	RASHODI POSLOVANJA	149.024.517,80	145.414.226	131.249.888	129.447.344	99
31	RASHODI ZA ZAPOSLENE	43.231.988,18	44.434.324	42.461.979	42.521.208	100
32	MATERIJALNI RASHODI	105.709.379,05	100.818.902	88.637.611	86.780.798	98
321	NAKNADE TROŠKOVA ZAPOSLENIMA	4.803.827,42	5.503.906	4.332.519	4.220.848	97
3211	Službena putovanja	2.944.023,61	3.495.474	2.517.338	2.434.564	97
3212	Naknade za prijevoz s posla i na posao, za rad na terenu ili odvojeni život	1.572.856,78	1.695.592	1.648.240	1.647.200	100
3213	Stručno usavršavanje zaposlenika	281.357,03	305.340	162.066	135.144	83
3214	Ostale naknade troškova zaposlenima	5.590,00	7.500	4.874	3.940	81
322	RASHODI ZA MATERIJAL I ENERGIJU	6.187.803,57	6.338.115	6.487.100	6.444.364	99
3221	Uredski materijal i ostali materijalni rashodi	1.084.032,96	1.057.860	985.623	961.448	98

3222	Materijal i sirovine - restaurat.	2.544.955,34	2.602.745	2.792.288	2.780.773	100
3223	Energija	2.105.318,82	1.915.889	2.042.382	2.132.982	104
3224	Materijal i dijel. za tek. i inv. održ.	67.608,32	79.000	119.765	93.724	78
3225	Sitni inventar i auto-gume	161.404,60	380.850	281.970	225.044	80
3227	Službena, radna i zaštitna odjeća i obuća	224.483,53	301.772	265.073	250.394	94
323	RASHODI ZA USLUGE	94.286.948,50	88.548.180	77.207.492	75.510.887	98
3231	Usluge telefona, pošte i prijevoza	1.109.551,75	1.022.474	983.385	997.942	101
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja	2.911.498,79	2.276.500	2.226.147	2.285.357	103
3233	Usluge promidžbe i informiranja	95.597,06	143.000	84.300	101.201	120
3234	Komunalne usluge	533.312,31	585.832	465.662	440.120	95
3235	Zakupnine i najamnine	1.215.040,48	1.488.850	1.542.842	1.422.404	92
3236	Zdravstvene i veterinarske usluge	8.200,17	12.000	3.049	3.486	114
3237	Intelektualne i osobne usluge	5.678.024,77	5.324.299	4.432.934	4.504.116	102
3238	Računalne usluge	405.442,22	400.000	455.968	517.831	114
3239	Ostale usluge	82.330.280,95	77.295.225	67.013.204	65.238.431	97
324	NAKNADE TROŠKOVA OSOBAMA IZVAN RADNOG ODNOSA	27.072,03	32.000	165.061	178.913	108
3241	Naknade troškova osobama izvan radnog odnosa	27.072,03	32.000	165.061	178.913	108
329	OSTALI NESPOM. RASHODI POSLOVANJA	403.727,53	396.700	445.438	425.785	96
3292	Premije osiguranja	164.491,39	160.000	159.653	165.955	104
3293	Reprezentacija	64.263,12	50.000	68.074	61.333	90
3294	Članarine	72.258,68	74.200	83.389	83.416	100
3295	Pristojbe i naknade	47.651,04	36.000	68.106	58.059	85
3299	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	55.063,30	76.500	66.216	57.022	86
34	FINANCIJSKI RASHODI	83.150,57	77.800	67.170	62.210	93
343	OSTALI FINANCIJSKI RASHODI	83.150,57	77.800	67.170	62.210	93
3431	Bank. usl. i usl. platnog prometa	71.428,58	66.000	55.824	49.764	89
3432	Negativne teč. razl. i valut. klauzule	748,64	1.800	727	768	106
3433	Zatezne kamate	10.973,35	10.000	10.620	11.678	110
38	OSTALI RASHODI	0,00	83.200	83.128	83.128	100
383 384 385	RASHODI IZ PROTEKLIH GODINA	0,00	83.200	83.128	83.128	100
3831	Naknada šteta pr. i fizič. osobama	0,00	83.200	83.128	83.128	100
4	RASHODI ZA NABAVU PROIZ. DUGOTRAJNE IMOVINE	10.776.673,53	10.771.132	9.831.386	10.441.010	106
	UKUPNO	159.801.191,33	156.185.358	141.081.274	139.888.354	99

Ostali financijsko-računovodstveni, općepravni i administrativni poslovi

Poslove financijsko-računovodstvenog odjela tijekom 2012. godine obavljalo je jedanaest djelatnica zaposlenih u tri odsjeka (Odsjeku financijske operative, Odsjeku za knjigovodstvo i Odsjeku za obračun plaća i drugih osobnih primitaka).

Tijekom 2012. godine obrađeno je 32.666 dokumenata za Zavod, i to: 6296 ulaznih računa, 310 ulaznih i 364 izlazna ugovora, ispostavljeno je 219 izlaznih računa, knjižene 3774 primke i 473 temeljnice, obrađena 3443 putna naloga, ispostavljeno 8416 blagajničkih uplatnica/isplatnica za kunske transakcije, te 130 uplatnica/isplatnica za poslove devizne blagajne, evidentirano je 76 promjena u nadzornoj knjizi za uvoz, obrađena 243 ugovora i aneksa ugovora o radu, 426 ugovora s vanjskim suradnicima, 4398 radnih listi, 680 doznaka za bolovanje na teret Zavoda i HZZO-a, predano je 37 zahtjeva za troškove koji se refundiraju, obavljen je obračun i isplata za 520 naloga za isplatu vanjskim suradnicima i dr. Za potrebe poslovanja u 2012. godini nabavljeno je 355 komada razne opreme, 759 komada sitnog inventara te je provedeno evidentiranje i zaduživanje tih komada na korisnike.

Tijekom 2012. godine u Odjelu općih pravnih i administrativnih poslova koji je organiziran u tri Odsjeka, obavljali su se redoviti općepravni, radno-pravni i administrativni poslovi koji između ostalog obuhvaćaju sastavljanje ugovora o radu, ugovora o djelu i autorskih ugovora s vanjskim suradnicima, sastavljanje ugovora s naručiteljima i ostalih vrsta ugovora, stručne pripreme sjednica tijela Zavoda, izradu nacрта općih i posebnih akata, sastavljanje natječajne dokumentacije za javna nadmetanja na kojima se Zavod pojavljuje kao ponuđač, kao i poslove Pisarnice i dostave. U odjelu je zaposleno deset djelatnica.

U Pisarnici je tijekom 2012. godine zaprimljeno i klasificirano 15.755 ulaznih i izlaznih dokumenata uz istodobno vođenje poslovne evidencije putem urudžbene knjige u elektroničkom obliku te je distribuirana signirana pošta unutar Zavoda. Također je sustavno vođena briga o arhiviranju i pohrani dokumenata urudžbenog zapisnika.

U Odsjeku za kadrovske poslove tijekom godine prikupljeni su podaci o radnom iskustvu vanjskih suradnika i djelatnika Zavoda za potrebe pristupanja stručnim ispitima u konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti te su u skladu s tim izdavane odgovarajuće potvrde. U 2012. godini nastavljena je suradnja s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje pri pokretanju postupka za primjenu mjere „Stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa“ (dio Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja Vlade Republike Hrvatske); primljeno je još dvoje i praćeno desetero pristupnika/ca stručnog osposobljavanja za rad u svrhu stjecanja iskustva potrebnog za pristup i polaganje stručnog ispita u konzervatorsko restauratorskoj djelatnosti.

Također se usporedno s vođenjem kadrovskih baza podataka poslodavca vodi i kadrovska baza u „Registru zaposlenih u javnom sektoru“, čije se promjene koje se odnose na ustroj, sistematizaciju te ostala prava i obveze radnika predviđene u Registru uredno prate, unose i ažuriraju.

Odjel općih pravnih i administrativnih poslova u 2012. godini sudjelovao je i u dopuni sustava financijskog upravljanja i kontrola (FMC), uspostavljenog 2009. godine te su izrađeni dodatni poslovni procesi s opisom aktivnosti u svakom procesu (revizijski trag).

Aktivnosti na uspostavi sustava unutarnjih financijskih kontrola (FMC) i sastavljanju i predaji Izjave o fiskalnoj odgovornosti

Zavod kao korisnik Državnog proračuna treće razine dužan je provoditi aktivnosti na uspostavi sustava unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru. U 2010. godini donesen je Zakon o fiskalnoj odgovornosti, kao i Uredba o sastavljanju i predaji izjave o fiskalnoj odgovornosti i izvještaja o primjeni fiskalnih pravila koji za treću razinu proračunskih korisnika povezuju i sažimaju godišnje izvješće o aktivnostima na uspostavi sustava unutarnjih financijskih kontrola za popunjavanje Upitnika o fiskalnoj odgovornosti.

Tijekom 2012. godine provedene su aktivnosti izrade dijagrama tijekom poslovnih procesa definiranih u Službi za arheološku baštinu, a za već definirane poslovne procese i njihove dijagrame tijekom provedena je provjera usklađenosti sa stvarnom provedbom poslova. U tom je segmentu uspostavljena maksimalna suradnja s unutarnjom revizijom.

U 2012. godini, iz faze testiranja koja je trajala nekoliko godina u MS EXCEL formatu, potpuno je uspostavljen informatički sustav izrade internih kalkulacija za zaštitne radove svih vrsta kulturnih dobara. Modul "Interne kalkulacije" izrađen je unutar postojećeg BREUHnet sustava i omogućava praćenje programa od početka planiranja radova, preko ugovaranja do konačnog obavljanja radova na programima. Cilj uspostave cjelovitog sustava izrade internih kalkulacija bila je ažurna, točna i detaljna priprema financijskih podataka planiranja radova na programima zaštite kulturne baštine, te pravovremeno i što preciznije sastavljanje i dostava plana programske djelatnosti i vlastitih prihoda Ministarstvu, kao i formiranje baze podataka koja će omogućiti sveobuhvatnu analizu učinaka. Sustavom je također postignuta brža i jednostavnija izrada planskih kalkulacija; ujedinjavanje svih kalkulativnih podataka u jednoj bazi; povećana sigurnost unosa podataka i smanjena mogućnost pogrešaka; olakšan uvid u planirane programe i stvorena mogućnost obrade financijskih podataka o utrošcima svih resursa koji se koriste u izvođenju konzervatorsko-restauratorskih radova.

Prema Zakonu o fiskalnoj odgovornosti, provedeno je testiranje prema pitanjima iz Upitnika te je za proračunsku 2012. godinu dana Izjava na obrascu 1 b, Izjava s uočenim slabostima i nepravilnostima koje nisu utjecale na zakonito, namjensko i svrhovito korištenje sredstava te na učinkovito i djelotvorno funkcioniranje sustava financijskog upravljanja i kontrola, koje će biti uklonjene u skladu s Planom uklanjanja slabosti i nepravilnosti.

Aktivnosti unutarnje revizije u 2012. godini

U Zavodu je, prema članku 11. Pravilnika o unutarnjoj reviziji proračunskih korisnika, ustrojen Odsjek za unutarnju reviziju kao neovisna jedinica za unutarnju reviziju izravno odgovorna čelniku. U Odsjeku je trenutačno popunjeno jedno radno mjesto, i to na poziciji unutarnjeg revizora. Unutarnji revizor ima stručno ovlaštenje ministra financija za obavljanje unutarnje revizije u javnom sektoru u Republici Hrvatskoj.

Prema strateškom i godišnjem planu rada Odsjeka za unutarnju reviziju, u 2012. godini provedene su dvije revizije: revizija procesa nabave osobnih zaštitnih sredstava i revizija procesa postupanja s radnim listama. Od donesenih šest preporuka za navedene dvije revizije, četiri su provedene u predviđenim rokovima u 2013. godini, a preostale dvije preporuke za koje nije istekao rok, u tijeku su provedbe.

Godišnje izvješće o obavljenim revizijama i aktivnostima unutarnje revizije za 2012. godinu kao i strateški plan rada unutarnje revizije za razdoblje 2013. - 2015. godine i godišnji plan rada unutarnje revizije za 2012. godinu, dostavljeni su Središnjoj harmonizacijskoj jedinici Ministarstva financija.